

Çocukluğumu yaktılar

1938 katliamının canlı tanıklarından babam "yine yaktılar" diyebildi. Yakmak". Belki de tarihin tanıdığı, bütün dillerdeki en iğrenç sözcük. Evleri yakmak, insanları, hayvanları, doğayı, ormanları yakmak. Umutları, sevgileri, anıları yakmak. Kimdi çocukluğumuzu yakanlar? Kimdi? Bir gece ansızın çıkıp gelen ve doğup büyüdüğümüz, suyunu içip ekmeğini yediğimiz köyümüzü, evimizi, ülkemizi yakanlar. ■ Sf. 20-21

YEKBÛN (Kürdistan Birleşik Halk Partisi) Genel Sekreteri E. Serdar Dilan:

'95 ATILIM YILI OLACAK

✓ Ülkede yaşanan olumsuz ortamın, Kürtler için bir kader olmadığı kesindir. Ancak, yapılması gerekenler vardır. En önemlisi, Kürt ulusal güçlerinin, yaşamın her alanında yaratacakları işbirliği, güçbirliği vb. örgütlülüklerle, halkın ulusal birlik temelinde direnişini örgütlemektir.

✓ Ulusal Meclis, Cephe'nin öncülüğünde yaratılmalıdır. Cephe'nin inisiyatifi ile, ülkemizdeki en geniş toplumsal kesimlerin katılımına ve temsiline dayalı bir meclis oluşturulabilir. Biz, ülkemiz siyasi güçlerinin esas alınmadığı bir "Meclis" çalışmalarını tasvip edemeyiz.

✓ Önemizdeki süreç, sosyalistlerin birliğinde, sürece bütünlüklü müdahalede, halkımıza yeni bir siyasi çıkış yolunun yaratılmasında ve varolan gücün toparlanmasında YEKBÛN'un daha etkin ve aktif bir şekilde varlığını hissettireceği bir süreç olacaktır.

■ Sf. 12-16

İstanbul İHD'nin "göç araştırması" sonuçlandı:

"Devletin baskısı sistemli, sürekli ve yaygın"

✓ İHD İstanbul şubesi Kürt Hakları Komisyonu tarafından hazırlanan Kürdistan'dan göçettirilen ailelere ilişkin anket raporu, 28 Ocak'ta İHD il binasında düzenlenen bir basın toplantısı ile kamuoyuna açıklandı. ■ Sf. 5

Kürt ulusal sorunu ve metropollerdeki Kürtler

■ Sf.10

Devrimci Ulusal Gençlik:

Ortak mücadele için görev başına!

■ Sf. 7

Çok yaşa
YAŞAR
KEMAL

■ Sf.6

Diyarbakır Bölge Barosu'nun Kürt sorunu raporu

■ Sf. 9

Diyarbakır Bölge Barosu Başkanı
Av. Hüseyin Tayfun:

Hukuk ihlallerine her zaman tepki göstereceğiz

■ Sf. 9

MEDYA GÜNEŞİ

CARÇIRA Basın ve Yayıncılık
Ltd. Şti. adına

- Sahibi ve Yazışları Müdürü:
Nesih Çılgin
- Genel Yayın Yönetmeni:
Mahmut Metin

* * *

- Ortadoğu Temsilcisi:
Ahmet Cemal
- Güney Kürdistan Temsilcisi:
Azad Şatehî
- Avrupa Temsilcisi: **Halim Can**

* * *

- Muhabirler:
- Bavê Azad (Krefeld)**
- Mahmudê Malazgirtî (Hamburg)**
- Sinan Alabay (Köln)**
- Ali Karaaslan (Giessen)**
- Cumali Gökalp (Hollanda)**
- Bavê Zerdest (Danimarka)**
- Seyda Alpşen (İngiltere)**
- Halis Kınalı (İsviçre)**
- A. Kadir Bozyl (Norveç)**
- Seyîd Şahîn (Fransa)**
- Rojen Adar (Rusya)**
- Baran Jiyan (Yunanistan)**
- Genco Hasan (Bulgaristan)**

* * *

- Yönetim Yeri:** İnebey Mah. Valide Camii Sok. No: 50, Kat:4 Aksaray-İST.
Tel: 530 68 31 Fax: 586 22 31
- Diyarbakır Bürosu:** Şair Sırrı Hanım Sk. Maruf Apt. Kat:1 Ofis-Diyarbakır
Tel-fax:(412) 221 80 74
- Antep Bürosu:** Karagöz Cad. Gören İşhanı Kat 4 No: 45
Tel.: (342) 234 59 31
- İzmir Bürosu:** 859. Sk. Saray İşhanı Kat:2 No:3/203 B. Blok Konak
Tel: (232) 445 46 50
- Adana Bürosu:** Ali Münif Cad. Büyük Adana İşhanı Kat:4/30
Tel-Fax: (322)359 94 92
- Mersin Bürosu:** İstiklal Cad. Camii Şerif Mah. 29. Sok. No: 5/6
Tel:(324)2370477
- Ankara Bürosu:** Konur Sk. 9/13 Kızılay
Tel.: 417 75 54

Avrupa İlişki Adresleri:

- H. Can Box:15216, 161 15 Bromma-Sweden
- M. Malazgirtî, Amade Str.58, 2000 HH 56 Germany
Almanya Hesap No: M. Ali Karaaslan
Dresdner Bank Giessen
Konto: 08 838 847 00
BLZ: 513 800 40

Abone Koşulları:

- Yurtiçi:
1 Yıllık:250 000 TL;
6 Aylık:120 000 TL;
Yurtdışı: 1 Yıllık: 75 DM, 50 \$

- Yurtdışı Fiyatı/ İsvç:** 15 SKR, Danimarka: 15 DKR, Norveç: 15 NKR, Almanya: 5 DM, Fransa: 15 FF, İngiltere: 2 Pound, İsviçre: 4 SFr, Hollanda: 3 Florin.
- Hesap No:** Nusrettin Yüksekaya, Yapı Kredi Bankası, İstanbul Aksaray Şubesi, 0076859-8 Nolu Hesap
- Baskı Serler

Medya'ya
abone ol.
abone bed!
Oku, okut!

Ülkemiz bağımsızlık ve sosyalizm mücadelesinin seçkin kadrolarından, yiğit Kürt devrimcisi

NECMETTİN BÜYÜKKAYA

Tarihsel mirasımızı halkımızın direniş ve başkaldırı geleneğiyle bütünleştiren bütün değerlerimize sıkı sıkıya bağlı kalarak yürüttüğümüz ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelemizde yaşıyor, yaşayacak!

**KÜRDİSTAN BİRLEŞİK HALK PARTİSİ
(YEKBÜN) MERKEZ KOMİTESİ**

□ Mücadelemiz sürüyor Özgür basın sansüre boyun eğmeyecek

Haber Merkezi-

5 Ocak tarihli MGK toplantısında alınan "zararlı medyanın susturulması" yönündeki kararın hemen ertesinde, özgür basına yönelik saldırılar yoğunlaştı. Özgür Ülke, Atılım ve Alinteri gazetelerine matbaada ve dağıtımda, gazetemiz Medya Güneşi'ne de henüz toplatma kararı çıkmamışken kargoda el ko-

Ankara temsilcimiz
Abdullah Gülmer

nulurken, sosyalist ve devrimci bir çizgide yayın yapan gazete ve dergilerin tümü toplatıldı.

Ankara'da "Kirlî savaşa karşı güçbirliği" imzasıyla dağıttıkları bildiride "bö-lücülük" propagandası yaptıkları gerekçesiyle Alinteri, Kızılbayrak, Medya Güneşi, Özgür Halk, Direniş, Atılım gazete ve dergilerine baskın düzenleyen TMY'ye bağlı polis ekipleri, Gazetemizin Ankara temsilcisi **Abdullah**

Gülmer'in de aralarında bulunduğu çok sayıda kişiyi gö-

zaltına aldı. Gözaltına alınanların 10'u iki gün sonra serbest bırakılırken, Ankara temsilcimiz **Abdullah Güler**, Kızıl Bayrak temsilcisi **Yeter Yalçıntaş** ve Direniş temsilcisi **Gülseren Duman** çıkarıldıkları Ankara DGM tarafından tutuklandılar.

Jiyana Nû'nun **Mustafa Yılmaz**'dan sonra göreve başlayan yazışları müdürü **Ali Demir** de İDGM tarafından tutuklandı.

Baskıların yoğunlaşması üzerine Devrimci Sosyalist Basın Platformu ortak eylemlilik çabasını yoğunlaştırırken, "Boğulmak istenen senin sesindir" başlıklı bir özel sayı yayınlamak istenen senin sesindir" başlıklı bir özel sayı yayınlamak İstanbul'un çeşitli yerlerinde dağıttı.

Öte yandan, Azadî gazetesinin Diyarbakır bürosu polis tarafından basılarak iki çalışanı gözaltına alındı.

Özgür Ülke, günlük gazete olmanın ayrıcalıklı baskı ve saldırılarıyla mücadeleye devam ediyor.

Matbaada el konularak dağıtımını engellenen Özgür Ülke, toplatmaya gerekçe gösterilen yazıları yayından çıkardıktan sonra da toplatılma gibi bir hukuk skandalı ile engellenmeye çalışılıyor. Fakat, toplatma gerekçesi yapılan yazıların boş sütunlarına, tarihi de tanık eden "sansürlüdür" damgalı sayfalarıyla da olsa, aynı sayı iki kere toplatılsa da, bir üçüncü girişimle yayını sürdürüyor Özgür Ülke.

SS Kararnameleri'ni geride bırakan uygulamalara karşı, sosyalist ve yurtsever basın, mücadele kararlılığını sürdürüyor.

CARÇIRA

İsteme adresi:

Ses Plakçılık, İMÇ 6. Blok No: 6410
UNKAPANI-İSTANBUL
Tel.: 0212 - 527 52 61
Faks: 0212 - 513 50 87

© Bu kasetin yayın hakları Çarçıra Basın ve Yayıncılık Limited Şirketi'ne aittir. Kasete alınmış eserlerin kopyası yasaktır.

Ulusal ve kültürel değerlerimizi müziğin evrensel birikimiyle harmanlayan

CIWAN HACO'nun son kaseti (ve CD'si)

ÇIKTI
aldınız mı?

Avrupa İsteme Adresi:

Postfach: 100 950, 35 390
GIESSEN-DEUTSCHLAND
Tel.: 01726588218
Faks: 0641 78 620

Ülkemizde ilk Kürtçe CD

Kürdün gaspedilen iradesi

Kürdistan'da geleneksel, ben-merkezci ve kendini Kürt halkının "yegane temsilcisi" sayan tutumlar biliniyor. Bu anlayıştır ki, üzerinde mücadele yürüttüğü alanın temel sorunlarını kavramaktan uzak kimi tutumları nedeniyle, Kürt toplumunun karşı karşıya geldiği yaşamsal sonuçları görüp değerlendiremiyor. Değişik gerekçelerle, bir yandan statükonun "kutsallığı"na kapılırken, öte yandan da uzun vadede ulusal muhataplar yaratmada kullanılacak araçları paslandırarak "yeni adımlar"ın atılması, ulusal diyalog ve işbirliği sürecine ters olduğu gibi, kendisini Kürt halkının iradesi yerine koymanın bir başka versiyonudur.

Türk hükümeti, Kürt ve Türk halkları başta olmak üzere TC devlet coğrafyasında yaşayan halklar ihtiyaç duydukları için değil, uluslararası kamuoyunu avutmak veya kandırmak için her gün yeni bir yöntem uygulamaya çalışıyor. "Terörle Mücadele Yasası" (TMY)'nda yapılmak istenen göstermelik değişiklikleri bile gerçekleştiremeyen DYP-SHP hükümeti, bu defa "Anayasa değişikliği"ni öne çıkarmak istiyor. Amaç yine belli. Samimi olmaktan uzak bu tür girişimlerle zaman kazanılmak isteniyor.

Türkiye'de demokratikleşmenin, Kürt sorununun demokratik ve kalıcı çözümüne, en azından bunun yolunun açılmasına bağlı olduğu gerçeği, yaşanan bunca tecrübeye rağmen ısrarla görmezlikten geliniyor. Dahası, gerçekleşip gerçekleşmeyeceği bilinmeyen kimi bazı göstermelik veya yaşanan temel sorunları çözmekten uzak "yasal" değişiklik girişimleriyle gündem saptırılıyor.

TC devlet cephesinde bunlar yaşanırken, kimi Kürt ulusal demokratik güçleri de asgari ortak paydalarda birleşmek bir yana, giderek varolan ortak zeminleri bile zedeleyecek, hatta dumura uğratabilecek girişimlerini sürdürüyorlar. Kürt halkı yaşanan kirli savaşın ağır faturasını her gün öderken; bazı çevreler, ortak sorumluluk ve ulusal muhatap yaratmanın gerekleriyle uyuşmayan tutumlarla kendilerini Kürt halkının iradesinin yerine koyarak, Kürt halkını kendi "çözümleri"ne adapteymiş gibi gösterebiliyorlar. Herkes Kürt halkı adına konuşma hakkını rahatlıkla kendinde görerek, Kürt halkının hiçbir zaman cevaplayabilme olanağına kavuşmadığı sorulara Kürt halkı adına cevap verebiliyor. Zaten ulusal demokratik hareketin çözümsüzlüklerinin bir nedeni de bu değil mi?

Zihniyet değişmedikçe

Ülkesel ve uluslararası planda boyveren tepkileri yatıştırmak için TMY'de yapılmak istenen değişikliklerle ilgili tartışmalar biliniyor. DYP-SHP koalisyonunun, "özel leştirmeye karşı demokratikleşme" pazarlıklarıyla aylarca sürdürdüğü tartışmalar hatırladadır. 5 Nisan 1994 günü ilan edilen "Ekonomik Önlemler Paketi"ni sözümona "Demokratikleşme Paketi" izledi. Haftalarca görüşmeler yapıldı ve sonunda TMY'ye ilişkin değişiklik önerileriyle konu gündemleştirildi. Sonuç biliniyor ve TMY ile ilgili öneri, Meclis'e takılıp kaldı. Çünkü, özellikle hükümetin DYP kanadı, mevcut haliyle bile değişikliklere karşıdır. Konunun SHP'de yarattığı çalkantı ise, halen durulmuş değil.

Avrupa Birliği ve Gümrük Birliği görüşmeleri dahil, kimi uluslararası platformlarda Türkiye'nin karşılaştığı sorunlar, olası toplantı ve bu toplantılarda çıkabilecek kararlar, bu defa anayasaya ilişkin değişiklik önerilerinin gündeme getirilmesine neden oldu. Defalarca konuşulup tartışılan bazı anayasa maddeleri konusunda yapılan bir dizi toplantıdan sonra, DYP, SHP ve ANAP arasında kimi uzlaşmaların sağlandığı açıklandı. Bu defa anlaşanlar, değişikliği yapabilecek oy potansiyeline sahip. Demokratikleşme amacından çok aldatmaca eğilimi ağır bastığı için, bir dönem TMY değişikliği tartışmalarında olduğu gibi, yine kamuoyu bir yere angaje edilmek isteniyor.

Açıktır ki Türk hükümeti, adeta bir yılan hikayesine dönüşen demokratikleşme ko-

nusunda, olumlu adımlar atmaya niyetli değil ve geleneksel politikaları sürdürüyor. Bu da yaşanan sorunları ağırlaştırıyor; "çözüm" diye sunulmak istenen politikaların kaçınılmaz iflasını önleyemiyor. Çünkü değişiklikler öze ilişkin değil. Zihniyet değişmiyor. Zaten bugün ihtiyaç duyulan da, zihniyet değişikliğidir ve bu olmadıkça en ileri bir anayasa bile bugünkü yönetimin elinde bir karalamadan öteye geçmez.

Bu durum, memur sendikaları, siyasi partiler ve benzeri konularda yapılacak değişikliklerin küçümsemesinden öte, bir elle verdiğini diğer elle alan geleneksel Türk devlet anlayışının sonucudur. Türkiye'nin karşı karşıya olduğu temel sorunların nedenlerini kavramaktan uzak veya kavramak istemeyen anlayışın getirdiği sonuçlar ortada. Bu nedenle de Türk devlet cephesinde zihniyet değişikliği gerekli ve zorunlu.

İrade gaspı ortak payda

Türk devlet yönetiminin, kendini Kürt halkının iradesi yerine koyarak, sorunun temel nedenlerini görmezlikten gelmesinin, sorunu bir "bölgesel eşitsizlik" veya "güvenlik sorunu" olarak sunmasının pratik sonuçları biliniyor. Siyasal ve toplumsal etkiler bir yana Kürdistan'da sürdürülen savaşın Türkiye ekonomisine maliyeti ve bunun açık bir göstergesi olan rekor enflasyon bile, girilen yolun çıkmaz olduğunu gösteriyor.

Ne var ki, kendini Kürt halkının iradesi yerine koyma ve buna uygun olarak gü-nübürlük yarar bekleme yaklaşımı, resmi ideoloji savunucularıyla sınırlı değil. Devletin yıllardan beri sürdürdüğü kirli savaşın Kürt halkına ödediği ağır faturayı, "sonucu görme" adı altında veya küçümseme yoluyla kendi eksik ve sorunun özünü kavramaktan uzak görüşlerine gerekçe yapma, kimi Kürt çevrelerinde de görülüyor.

Kürdistan'da geleneksel, benmerkezci ve kendini Kürt halkının "yegane temsilcisi" sayan tutumlar biliniyor. Bu anlayıştır ki, üzerinde mücadele yürüttüğü alanın temel sorunlarını kavramaktan uzak kimi tutumları nedeniyle, Kürt toplumunun karşı karşıya geldiği yaşamsal sonuçları görüp değerlendiremiyor. Değişik gerekçelerle, bir yandan statükonun "kutsallığı"na kapılırken, öte yandan da uzun vadede ulusal muhataplar yaratmada kullanılacak araçları paslandırarak "yeni adımlar"ın atılması, ulusal diyalog ve işbirliği sürecine ters olduğu gibi, kendisini Kürt halkının iradesi yerine koymanın bir başka versiyonudur.

Kendini Kürt halkının iradesi yerine koyan tutumları, söylemde de olsa eleştiren bir yaklaşımla sürece müdahale etmek isteyen kimi Kürt çevreleri ile tek tek şahısların, zaman zaman bazı basın-yayın organlarına da yansıyan görüşleri de özünde benmerkezci tutumlardan ayrı düşünülemez. "Kürt halkı ayrılmayı istemiyor", "aklı başında hiçbir Kürt ayrılmayı savunmaz", "bağımsız birleşik devlet düşüncesi, pan-kürdizmdir" gibi sözlerle başlayan ve kendini mevcut statükonun "kutsallığı"na hapsedmekle kalmayıp kendi kişisel veya çevresel düşünceleri, Kürt halkı tarafından da paylaşılmış gibi göstermeye çalışan zihniyetler de, Kürt gerçekliğini kavramaktan uzaktırlar.

Bir düşünelim. Türk devlet sözcüleri ve korucubaşlarının Kürt halkı adınakonuşma hakkını kendilerinde görmeleri bir yana, Kürt

halkı adına hareket ettiğini söyleyen kimi ulusal çevreler de, Kürt halkının tümü adına konuşabiliyor; kendilerinden farklı düşünenleri rahatlıkla suçlayabiliyorlar. Fakat Kürt halkına soran yok, bunun mekanizmaları konusunda yeterince bir hassasiyet yok. Sanki, statükonun dayanılmaz "kutsallığı" yanında, kendini Kürt halkının iradesi yerine koymada, soruna ilişkin değişik konumlara sahip kimi çevreler ve şahıslar, ağız birliği etmiş gibi. Niyet veya hareket noktaları ne olursa olsun, sonuç bu: Kürt halkının iradesinin hiçe sayılması.

Çözüm özgür iradede

Halbuki sorunun esas çözüm yolu; şu veya bu çözüm önerisinin mutlaklaştırılmasından, kimi göstermelik "yasal" değişikliklerden çok, çözüm önerileri konusunda Kürt halkının kendi özgür iradesini ortaya koyacağı, daha doğrusu koyabileceği bir ortamın yaratılmasıyla, zihniyet değişikliğiyle açılabilir. Tarih boyunca hiçbir zaman Kürt halkından ne istediği sorulmadı, özgür iradesini ortaya koyabileceği koşullar yerine hep onun için hangi çözümün "iyi olduğu", hem de onun adına başkaları tarafından tartışıldı. Öneriler gündeme geldi.

Çok doğaldır ki, her toplum gibi Kürt toplumunda da çok farklı düşünceler olacak ve kendilerine göre bir siyasal müdahaleciliği savunacaklar. Merkezi devletten kısmi kültürel haklara; otonomiden federasyon, konfederasyon veya bağımsızlığa kadar, farklı görüş ve çözüm önerilerinin Kürt ulusal çevrelerinde olması yadırganamaz, daha doğrusu yadırganmamalı. Fakat Kürt halkının özgür iradesinin ortaya çıkacağı koşullar yaratılmayana kadar, birilerinin kendi çözüm önerilerini Kürt halkı adına savunmaya çalışmaları, hangi adla olursa olsun yanlıştır.

Sorunun önemli noktalarından birisi de şudur: Tartışmayı "Kürt halkı için ne daha iyidir" ya da "Kürt halkına şunun yararı olacağına inanıyorum"dan çıkarıp, açıkça söyleyin veya söylenmesin, Kürt halkı adına davranarak, özgür koşullarda gündeme gelecek çözüm önerilerinin biri konusunda "Kürt halkı şunu istiyor" demek, aksi düşünenleri suçlamak, doğru bir tutum değildir. "Ben bunu düşünüyorum", "Kürt halkı için bunun yararlı olacağına inanıyorum" demekle "Kürt halkı bunu düşünüyor"u ayırt etmek; parti, çevre veya tek tek şahıslar olarak hangi çözüm önerileri savunulursa savunulsun, bunları sanki Kürt halkı savunuyormuş gibi sunmamak en doğru tutum olsa gerek.

Kürt sorununun demokratik ve kalıcı çözümü konusunda ulusal demokratik muhalefet saflarında varolan değişik görüş ve çözüm önerilerine karşı, ulusal çıkarları gözeterek duyarlı olmak, benmerkezçiliği dışlamak bugün her zamankinden daha önemlidir. Fakat en azından bunun kadar önemli olan bir başka gerçek de var ki, o da; Kürt halkının özgür iradesinin gaspına yönelik olarak, kimin tarafından, hangi gerekçe ve amaçla olursa olsun boy veren girişim ve çabalara, ilgili tarafın ulusal mücadeleye ilişkin konumuna göre değişen bir yaklaşımla karşı çıkmaktır. Kimler tarafından gelirse gelsin "irade gaspı" bir çözümsüzlüktür. Çözüm Kürt halkının özgür iradesindedir ve bunun yolu da özgür bir ortamın yaratılmasından geçmektedir.

Demirel'in korkusu, kitlelerin "darbe"sidir

Kemal Çağlar

Türkiye'de sistemin askeri, siyasi, ekonomik, diplomatik ve ahlaki çürümüşlük ve tıkanıklığı Cumhurbaşkanı Demirel'in "Parlamentoyu feshetmek" istemesiyle, tartışmasız bir gerçeklik olarak somutlanmıştır. Demirel'in son çıkışı, Türkiye basını ve politik çevrelerinde bir "darbe" söylentisine yolaçtı. Demirel'in yarım ağızla söylediği şeyler tartışmaların biraz daha puslu bir havaya bürünmesine yolaçtı. Kitlelerin "kötünün iyisine" ikna edilebilmesi, mecbur bırakılması için, artık "darbe" söylentileri Demoklesin kılıcı gibi kalfalarda sallandırılmaya başlandı. Bugün için aslında resmen olmasa da fiili bir darbe ortamının yaşandığı dikkate alındığında, "darbe" tartışmalarının bir yönüyle de hedef şarttır amaçlı olduğunu söylemek mümkündür. Türkiye gibi ülkelerde, askeri-faşist darbe elbetteki bir olasılıktır. Fakat, dünyada değişen süreç, devletin tekeli-faşist bir polis devleti niteliğini pekiştirmesi, Kürdistan'da savaş kurallarını bile tanımayan kirli bir yönetim şeklinin sürüyor olması, Türkiye'nin Avrupa'ya entegre olma girişimleri, devletin iç muhalefeti bastırmak için darbe "ihtiyacı" duymayacak şekilde donatılması vb. birçok etken gözönünde bulundurulduğunda, bir askeri darbe ihtiyacının Türk devletince duyulmadığı sonucuna varabiliriz. O halde, Demirel'in korkusu neydi? Bu, açıktır ki; kitlelerin, Kürt halkının "darbesi"nden duyulan korkunun dışı vurumudur.

Çünkü, hem askeri darbelerin bir şeyi çözemediği kitlelerin pratiğinde görülmüş, yaşanmış; hem de tüm devletten ve kurumlarından umut kesilmiştir. İşte Demirel'in ve tekeli sermayenin uykularını kaçırarak gerçeklik budur.

Bunalım, bugün had safhaya varmıştır. Bırakalım hükümeti ya da herhangi bir düzen partisini; burjuva basınca yapılan anketler bile, artık halkın yüzde 80'inin parlamentoya inanmadığını ortaya koyuyor. Yani, rejimin kalbi olarak gösterilmeye çalışılan, MGK'nin yedek gücü "üst organ" artık kitleler nezdinde de bir çözüm yeri olarak görülüyor. Bu aynı zamanda, tüm düzen partilerinin de kitlelerin gözünde, birbirinden farklı olmayan, hiçbir inandırıcılık ve umut vaatmeyen bir konumda olduğunu da gösteriyor. Bu anlamda düzen, derin bir siyasal tıkanma içindedir.

Ekonomik göstergeler TC tarihinin en kötü düzeyini yansıtıyor. Enflasyon yüzde 150'lere dayanmış, büyüme hızı sıfırın altında 6 puanı aşan bir dü-

Dünyada değişen süreç, devletin tekeli-faşist bir polis devleti niteliğini pekiştirmesi, Kürdistan'da savaş kurallarını bile tanımayan kirli bir yönetim şeklinin sürüyor olması, Türkiye'nin Avrupa'ya entegre olma girişimleri, devletin iç muhalefeti bastırmak için darbe "ihtiyacı" duymayacak şekilde donatılması vb. birçok etken gözönünde bulundurulduğunda, bir askeri darbe ihtiyacının Türk devletince duyulmadığı sonucuna varabiliriz. O halde, Demirel'in korkusu neydi? Bu, açıktır ki; kitlelerin, Kürt halkının "darbesi"nden duyulan korkunun dışı vurumudur.

şüşte, iç ve dış borçlanmalar katlanarak büyüyor, işçinin, memurun, emekçinin cebindeki para, yarı yarıya değer kaybetmiş, 5 Nisan Kararları da sermayenin nefes almasını sağlayamamış, Kürdistan'daki savaş 400 trilyonu bir yılda yutmuş (ki bu, bütçenin yüzde 40'ı demektir), uluslararası platformlarda Türkiye'nin kredi limiti ve puanları tekrar düşürülmüş, yolsuzluk ve batık krediler milyonlarca doları silip-süpürmüş, küçük bir azınlık zevk ü sefa içinde milyarları çöpe dökerken, geniş kitleler, çoğunluk, yoksulluk ve açlıkla boğuşur bir duruma gelmiştir. Kısacası Türkiye ekonomisi, Cumhuriyet tarihinin en geri, en kötü noktalarına dayanmış durumdadır.

Kürt ve Kürdistan sorununu şiddetle, askeri yöntemlerle çözmeyi politikasının temelinde oturtan devlet; boşaltılan 2000'i aşkın böy ve mezraya, binleri aşan faili-meçhul cinayete, onbinleri aşan gerilla-sivil Kürt katliamına, binlerce insanın zindanlarda tutulmasına, işkencelere, tüm şöven, ırkçı, imha politika ve uygulamalara rağmen; bu sorunun bu şekilde ortadan kaldırılamayacağını, "çözülemediği"ni kabullenmek istememekte, "ez ve çözü" kör politikasında ısrar etmektedir. Ve TC'nin bu tutumu, her geçen gün onu daha bir batağa saptırmakta, içinden çıkılmaz bir noktaya sürüklemektedir. Yani devlet, tam anlamıyla bir askeri çıkmazın da içerisinde.

Kimi üst düzey Türk yönetici ve politikacılarının da itiraf ettikleri gibi, 12 Eylül döneminde bile Türkiye açısından uluslararası planda bu denli dışlanmışlık, baskı ve çıkmaz yaşanmamıştı. AGİK'in, ABD Kongresi'nin, Avrupa Parlamentosu'nun değişik dönemlerde Türkiye aleyhinde aldığı kararlardan sonra; bu kez de tekeli sermayenin umudunu büyük oranda bağladığı Gümrük Birliği görüşmelerinin Mart '95'e ertelenmesi ve DEP milletvekillerine verilen cezalardan dolayı Türkiye'ye sert eleştiriler yöneltilmesi de, Türk devleti açısından büyük bir diplomatik yenilgiyi ifade etmektedir.

Devlet, tarihinin en önemli diplomatik kısıpçalarından birini yaşıyor.

Peki, yaşanan ahlaki çürümeye, toplumsal yozlaşmaya ne demeli? Devlet yöneticilerinin, politikacıların, askerlerin, sermaye çevrelerinin, sendika ağalarının yalan, ikiyüzlülük, dolandırıcılık, yolsuzluk, soygun, çifte standart ve savaş tüccarlığını iç içe geçecek şekilde, bir yaşam biçimi haline getirdikleri bu düzen; kelimenin tam anlamıyla her yerden koku veren ve her an patlama potansiyelini içinde taşıyan bir çöplüğe dönmüştür. İşte, düzenin bu bütünlüklü çıkmaz ve çürümüşlüğü, Cumhurbaşkanı Demirel'in "Parlamentoyu feshetmek" istemesiyle tescil edilmiş oluyordu. Demirel'in korkusu, generallerin yapacakları bir darbe ile tekrar şapkasını alıp gitmesi ihtimalinden değildir. Esas korku, bu denli tıkanmış olan sistemin, sonuçta kitlelerin tüm umutlarını bu düzenden koparıp farklı çıkış yollarına onları yönlendirmesi; Kürt merkezli kitlese bir "darbenin" gelişmesinden kaynaklanıyor. Bugünkü parlamento bir bütün olarak, kitleleri kandırarak, onları frenleyecek bir nitelikten uzaklaşmıştır. Düzeniçi bir vitrin değişikliği zorunlu bir hale gelmiştir.

Kitlelerin arayışları yine bu düzen içinde eritilmelidir. İşte Demirel'i söz konusu tutumu almaya yönelen temel gerçeklik budur.

Demirel, korku ve telaşında kendince haklıdır. Bugün, köklü devrimci-demokratik dönüşümler için, gerçekten de oldukça elverişli bir nesnel zemin oluşmuştur. Şayet, Kürt ulusal demokratik hareketinin toparlanması, Türkiye'deki güçlü, devrimci-demokratik, kitlese bir muhalefet odağıyla bütünleşebilirse önemli gelişmeler yaşanabilir. Ya da Kürt sorununun çözümü doğrultusunda yol açıcı adımların atılması sağlanabilirse; bu, Türkiye'deki siyasal, askeri, ekonomik ve toplumsal sorunların geniş kitlelerin çıkarları paralelinde önemli oranda çözümlenmesini de beraberinde getirebilir.

Şu açıktır; Türkiye'deki her şey Kürdistan'daki savaşa endekslenmiştir; her yol Kürt sorununa

çıkıyor. Yani yukarıda sözünü ettiğimiz tıkanma ve çürümelerin bu boyuta varmasında, bugün için ana etken Kürt ve Kürdistan sorunudur. Elbetteki kapitalizmin yapısal ve ülkesel sorunları ile bunların doğurduğu toplumsal, askeri, siyasi, ekonomik ve ahlaki çürümeye, tıkanma ve yozlaşmaların da önemi büyüktür. Fakat, TC'yi bugün bu boyutta tıkatan, bunalımını had safhaya vardırın temel etken bu değildir; Kürt sorunudur. Düşümlenme burada yaşanıyor. Enflasyonun yüzde 150'lerde oluşunun altını kazıyın, karşınıza Kürt sorunu çıkar; siyasal tıkanma ve diplomatik kısıpın perde arkasına bakın, yine Kürt sorunu ile karşılaşsınız. Askeri iflas ve çıkmazın en büyük nedeni de yine bu sorundur.

Peki, bütün sorunları bir kördüğümüne dönüştüren bu sorunun çözümü için, yollar açılmaz mı? Bu elbetteki mümkündür. Bunun için Türkiye'de bir devrimi ya da genel bir demokratikleşmeyi beklemek gerekmiyor. Zaten Türkiye emekçilerinin devrim, demokrasi ve özgürlük güçlerinin içinde buldukları siyasal örgütsüzlük, dağılıklık, güçsüzlük vb. faktörler dikkate alındığında, TC, devletini zorlamaya aday ana gücün Kürt ulusal demokratik hareketi olduğu görülmektedir. Bugün Kürt tabusu kırılır ve adımlar atılırsa, Türkiye'deki demokrasi ve özgürlük kanallarında büyük atılımlar yaşanabilir. Açıkçası, bugün tekeli sermaye devleti için, Kürt partisi kurulması, Kürtlerin ulusal demokratik haklarının gerçekleştirilmesi yönünde adımların atılması; Türkiye'de bir komünist parti kurmaktan, Türk komünistlerine düşünce ve örgütlenme özgürlüğü tanımaktan daha tehlikelidir. Devlet, sorunu böyle görüyor. Kürtler örgütlenme ve düşünce özgürlüğünü kazanıp, kendi iradelerini özgür bir şekilde ortaya koyabilecekleri demokratik bir ortam, bir halka yakaladıklarında, Türkiye'deki mücadele de katlamalı bir yükseliş sürecine girecektir. Çünkü Türkiye, demokrasi, özgürlük ve sosyalizm güçlerinin gelişimine set çeken önemli bir etken olan şövenizmin beslenme kaynağı bu sorundur. Düşümlenmiş sorunların ikili yönü vardır. Bir yönü, Türkiye'nin özgül sorunları, bir yönü de, Kürt ulusal sorunudur. Düşümlenmiş, bugün Kürdistan'a kadar uzanmıştır. Her halükarda, ilkin bu alanda adımların atılması bir zorunluluk, bir kangren olarak ortada durmaktadır.

Demirel'in korktuğunu başına getirmek görevi tüm demokrasi, özgürlük, devrim, kurtuluş ve sosyalizm güçlerinin omuzlarındadır. Kürdistan'da zayıf halka derinleştirilerek, Türkiye'deki mücadele yükseltilmelidir. Zayıf halka kırılınca sermayenin tüm set çekme girişim ve dretmelerine rağmen, halklarımız için tarihsel adımların önü açılacaktır. Tüm güçler, Türk devletinin Kürt ulusal demokratik hareketiyle, sorunun demokratik çözümü için masaya oturmasını ve ciddi adımlar atılmasını sağlamaya yöneltilmelidir. Bu mücadele Türk halkının özgürleşmesinin kilometre taşlarını örecektir. Kürtlerin de, devlete ve dünya kamuoyuna muhatap olabilecek, samimi ve kalıcı organlarını, ulusal birlik ruhuyla yaratmaları bir zorunluluk halini almıştır. Evet, adımlarımızı sıklaştıralım. Bir Kürtlerden, bir Türklere; kalp sektesi de Demirel ve onun devletinden...

□ İstanbul İHD'nin "Göç" araştırması sonuçlandı:

"Devletin baskısı sürekli, sistemli ve yaygın"

Haber Merkezi- İHD İstanbul şubesi Kürt Hakları Komisyonu tarafından hazırlanan Kürdistan'dan göç ettirilen ailelere ilişkin anket raporu, 28 Ocak'ta İHD il binasında düzenlenen bir basın toplantısı ile kamuoyuna açıklandı.

İHD, HADEP, TOHAV (Toplumsal Hukuk Araştırmaları Vakfı), Tuncelililer Derneği, Tüm Sağlık-Sen, Alman İGMT Sendikası yöneticileri, sosyalist ve yurtsever basın temsilcileri ile zorla göç ettirilen yaklaşık 20 ailenin katıldığı basın toplantısında, araştırma hakkında verilen bilgilerden sonra yapılan konuşmalarda, devletin bölgeye ilişkin politika ve uygulamalarına değinilerek, yaratılan sonuçlar üzerinde ayrıntılı olarak duruldu. Ortaya çıkan gerçeklerin, devletin gerek uluslararası hukuk normları ve gerekse evrensel insanî değerler bakımından suç işlediğini gösterdiği ve Türkiye halklarının bu suça ortak olmaması gerektiği vurgulanan konuşmalardan sonra, Türkçe bilmedikleri için Kürtçe konuşan ve konuşmaları tercüman aracılığıyla Türkçeye çevrilen, Bitlis'in Yukarı Öekli ve Tatvan'ın Ez köylerinden göç ettirilmiş köylülerin anlattıkları dikkat çekiciydi. Çektikleri zulüm ve eziyetin adeta yüzlerinden okunduğu bu insanların hepsi de köylerine, yurtlarına duydukları özlemi dile getirdiler. Kendilerine koruculuğun dayatıldığını, ancak bunu kabul etmediklerinden dolayı köylerinin tamamen yakıldığını söyleyen köylüler, İstanbul'da çok zor koşullarda yaşam mücadelesi verdiklerini, koşullar oluştuğunda ülkelerine dönmek istediklerini söylediler.

İHD İstanbul şubesi Kürt Hakları Komisyonu'nun; yaşadıkları topraklardan metropollere göç eden ai-

İHD il binasında düzenlenen toplantıda göç sorunu tartışıldı.

araştırmanın, planlanan 6 ilden (İstanbul, Adana, Mersin, Bursa, İzmir ve Ankara) yalnızca 3 ilde (İstanbul, Mersin ve Bursa) gerçekleştirilebildiği, 3258 kişiden oluşan 341 aileyi kapsadığı ve deneklere (görüşülen kişilere) 41 soru yöneltildiği belirtildi.

Çalışmanın ortaya koyduğu sonuçların değerlendirildiği "Bulgular ve yorumlar" başlıklı bölümde, özetle şu görüşlere yer verildi:

"Araştırmaya katılan aile temsilcilerinin 978.3'ü çocuklarının 'Kürtçe eğitim' görmesini istiyor. Ana dilde eğitim talebinin bu oranda olması, göç ettirilmiş ailelerdeki ulusal demokratik taleplerin güçlü olduğunu gösterir.

"Dikkat çekici diğer bir bulgu ise; araştırmaya katılan bireylerin, ço-

Göç eden ailelerin % 90.8'i doğrudan baskıya maruz kalmıştır. % 9.2'sinin de yaşanan bu ortamda baskıdan etkilenmemiş olduğu söylenemez.

Devletin baskısının sürekli, sistemli, yaygın ve çeşitli olduğu görülmüştür.

Devletin zorla göç ettirme politikasının en çarpıcı sonuçlarından biri, iki toplum arasındaki güvene dayalı ilişkilerin giderek bozulmasıdır. Kürtler, göç edecekleri ili seçerken, öncelikle akrabalarının olduğu yerleri tercih etmişlerdir. Göç ettikleri yerlerde, sadece Kürt olduklarından dolayı, iş ve ev verilmemiştir.

5 Yılı ve öncesi göçlerde 'ekonomik' nedenin % 25.5 olduğu görülürken, son yıllara doğru göç nedeninin % 74.6 oranında 'güvenlik' ve 'savaş' olduğu görülmüştür."

Göç eden aileler, yoğun bir yoksulluk içindedir. Bunda en önemli etken; ailelerin öncelikle can güvenliklerini düşünüp alelacele gelmiş olmalarıdır. Aileler, birikmiş olanaklarını tüketme noktasında olduğundan, durumları giderek kötüleşmektedir.

Göç eden aileler, metropollerde de, Kürt olduklarından dolayı devletin çeşitli baskılarıyla karşılaşmışlardır.

Göç eden ailelerin % 97.3'ü, ya göç etmeden önce yaşadıkları yerde, ya da Kürt Federe Devleti'nde yaşamak istemektedirler. Bulunduğu metropolde yaşamak isteyen aile temsilcisi sayısı, sadece '1'dir. Bu oranlar, Kürtlerin, Türkiye'nin batısındaki durumunu çarpıcı bir şekilde göstermektedir. Kürt insanı, Türkiye'nin batısında toplumsal ve ekonomik açıdan güvencede olmadığını düşünmektedir.

Göç eden ailelerin sorulara verdiği yanıtlar, taleplerini yeterince göstermektedir. Bu aileler, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde ifadesini bulan haklarını talep edecek bilinç düzeyine ulaşmışlardır. Bu insanların, Türkiye'nin batısında ve bugünkü şekliyle Kürt illerinde, en temel hak olan 'yaşama hakkı' başta olmak üzere, evrensel insan hakları çerçevesinde yaşamadıkları görülmüştür."

NEREDEN GÖÇ EDİLDİĞİ (%)

İl	8.2
İlçe	15.5
Köy	71.6
Mezra	4.7

GÖÇ NEDENİ (%)

Ekonomik	12.6
Sağlık	2.2
Eğitim	1.7
Savaş	58.1
Güvenlik	16.7
Diğer	8.7

GÖÇTEN ÖNCE TOPRAK SAHİPLİĞİ (%)

Topraksız	20.6
0-5 dönüm	10.9
6-20 dönüm	24.8
21-50 dönüm	18
51 ve üstü	25.7

GELDİKLERİ YERE DÖNME İSTEĞİ (%)

Evet	99.1
Hayır	0.9

EĞİTİM DİLİ TERCİHİ (%)

Türkçe	0.0
Kürtçe	79.5
Türkçe-Kürtçe	16.4
Diğer	4.1

GÖÇTEN SONRA OTURULAN EV (%)

Apartman dairesi	32.2
Gecekondu	53.2
Çadır	1.2
Diğer (Dükkan, İnşaat vb.)	13.4

METROPOLDE BASKI GÖRÜLÜP GÖRÜLMEDİĞİ (%)

Evet	88.7
Hayır	9.2
Yanıt yok	2.1

Zorunlu göç yine Kürt'e ekonomik ve sosyal facia getirdi

lelerin sosyo-ekonomik durumunu, göç nedenlerini, göç sonrasında metropollerde karşılaştıkları sorunları, hangi koşullarda ve nerede yaşamak istediklerini saptamak amacıyla yaptığı araştırmanın sonuçlarının kamuoyuna açıklandığı toplantıda, rapor hakkında geniş bilgi verildi.

Rastlantsal örnekleme tekniğiyle yapılan anket çalışmasına dayanan

cuklarının yalnız 'Türkçe eğitim' görmesini istememesidir. Bunun en önemli nedeni; araştırmaya katılan aile temsilcilerinin, devlet politikasına duydukları tepkidir.

Anketi cevaplandıranlar içinde yeni göç edenlerin oranının yüksekliği, zorla göç ettirme politikasının giderek yavaşladığının işaretidir.

Çözüm

Vildan Tanrıku

Kürt kimlikli "Türkiye vatandaşı" olmanın tutkalı aranıyor

Çözüm dayatıyor. Çözüm aranıyor. Çözüm tartışılıyor. Çözüm bulunamıyor. Çözumsuzlük yeni kurbanlar istiyor ve alıyor. Çözumsuzlük yeni ortaklar arıyor. Yeni ortaklar, istemeyerek de olsa, çözüm arayanlar arasından da çıkabiliyor. Ve çözumsuzlük derinleşiyor.

Neden?

İsmi konulmayan, coğrafyası belirlenmeyen, hakkı ve hukuku anılmayanın çözümü aranamaz, tartışılmaz ve bulunamaz.

Devlet ağırlıklı yanı ile "terör" ya da "Doğu ve Güneydoğu Anadolu" sorunu diyor. "Yeni Cumhuriyetçiler", en sağından en soluna, Kürt sorunu diyorlar. Hak ve hukuku, coğrafyası belli olmayan bir kimlik sorunu! Cengi Çandar uyarıyor. Aman sorunu bir bölge sorunu yapmayın, Türkiye'yi bölersiniz! Tansu Çiller "Ne mutlu Türkiye Cumhuriyeti vatandaşım diyene"yi tutkal diye ileri sürüyor. Cengiz Çandar'ın söylediğine siyasal bir ifade veriyor. Temelde farklı değil. Önce çözümü aranmanın ne olduğunda mutabakat sağlanmalı. Bölge sorunu mu, kimlik sorunu mu, terör sorunu mu, Kürt ve Kürdistan sorunu mu?

Çözüm arayanlardan bir kesimin çözumsuzlüğe ortaklığı nasıl oluyor? İşte birkaç örnek: Abdullah Öcalan önce kendisini ulusun temsilcisi, hem de tartışılmaz temsilcisi ilan ederek ve kendi siyasal programını bir kenara bırakıp, herkesten önce Clinton'a, Kohl'a, Major'a ve Mitterand'a güvence vererek, kendisini birliğin tutkalı olarak ortaya atıyor. Sadece PKK adına konuşabileceğini; ne bu satırların yazarı olan Kürdün, ne de Kürt ulusunun milyonlarca diğer üyesinin sözcüsü olmadığını, kim senin kendisine böyle bir yetki vermediğini unutuyor. HADEP, Yeni Değişim ve Demokrasi Hareketi gibi çevreler, çözüm tarafının bir bileşeni olmayı, çözümün tutkalı olmaya tercih ediyorlar. Realite Press, "Kürt kimlikli özgür yurttaş" diye bir tutkal üretiyor. Kürtler adına siyasal iktidar olmaktan feragat ediyor. Kürtlerin, yıllardır siyasal iktidar mücadelesi yürüttüklerini ve siyasal iktidar olma haklarını unutuyor. Kürt demokratik platformu "Kürtlerin ezici çoğunluğu hiçbir zaman ayrılmak istememişlerdir" biçiminde bir tutkal üretiyor. Ama, Kürtlerin büyük bir çoğunluğunun 72 yıllık TC tarihinin hiçbir döneminde ne istediklerini -bugün dahi- özgür olarak söylemek imkanı sahip olamadıklarını unutuyor. Tümünün ortak yanı çözümün asli tarafının bileşenleri olarak bile dikkate alınmadıklarını unutmalarıdır.

Adlandırılmadan ve anılmadan çözülmek istenenin bir geçmişi var. Çözüm isteyenler tarafından da unutilan ve çözüm için unutulmaması gereken bir geçmiş.

Kısaca şöyle;

Dün yok idik. Zamanla, kuyruklu Kürt olduk. Türk boylarından Kürt kökenliler olduğumuz "kanıtlandı." Yavaş yavaş Kürt oluyoruz. Dün ağa, bey ve şeyhler önderliğinde, laiklik ve cumhuriyete karşı şeriat ve saltanatı savunduğumuz iddia edilerek katledildik. Bugün "bölücülük" yaptığımız için katlediliyoruz. Dün birlik olamadığımız için "birleştirildik" Bugün, bin yıldır birbirimiz ile içiçe geçtiğimiz, etle tırnak olduğumuz için, "birliğimiz" bozulamaz.

Kürt olduk. Kürt kimlikli Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak üzereyiz. Hak ve hukukumuz ile değil, yasal güvencelerle değil; kimliğimiz kullanarak ve en önemlisi de kendi coğrafyamızda değil.

Ve bugün geline nokta: Çözüme tutkal aranıyor.

Bu noktaya ulaşmamız kolay olmadı. Tırnak ile kazıdık gelinen bu noktaya. Ahmedî Han'ın Mem ü Zin'i ile, Mikdat Berdiran'ın Kürdistan gazetesi ile, Şeyh Sait ulusal başkaldırısının yarattığı değerler ile, Dersim'de ana rahminden süngü ile çıkarılan çocukların ve analarının kanlarının kırmızıya boyadığı Murat'ın suları ile, Mahabat Kürt Cumhuriyeti'nin değerleri ve anıları ile, 1959'da karanlığı yırtan Kürt aydınlarının cesareti ile bugünlere vardık. Kürt olduk. Zindanlarda yazılan "brina reş" ile, sokaklarda meydanlarda haykırılan "doğuya jandarma, karakol, batıya fabrika yol", "Yıkılsın sömürgecilik, yaşasın bağımsızlık", "Kurdara Azadî" sloganlarıyla, daha nice trajediler ve başarılar ile Kürt olduk. **Ulus'ta Atatürk heykelini görünce heyecandan titreyen Kürt gençlerini, kendi toplumu ve kimliği ile tanıştıran bugünlere geldik ve Kürt olduk.**

Çözüme tutkal aranıyor, ama yapılandırılacaklardan biri ortada yok. Kürtler yok. Yasalar da yok. Kürtlerin siyasal iradesi yok. Yasalar yasaklıyor. Hapiste, sürgünde; yasadışı, maşa, terörist. Kürdistan diye bir coğrafya yok. Yasalar coğrafyayı da yasaklıyor. Kürtlerle Türklerin birliği, Türkiye ile Kürdistan'ın siyasal bir coğrafya olarak birliğini sağlamak için, tutkal aranıyor ise, önce Kürtlerin ve Kürdistan'ın da masaya taşınması gerekir.

Bütün "Türkiye'de eşit vatandaş. Niye bu cömertlik. Önce siyasal değil, ama coğrafi sınırlarımızda Kürt olalım. Ve Kürt olarak anılalım. Coğrafyamızın -birlikte ya da ayrı- siyasal sınırlarını ve de ismini tespit etmek zor olmaz.

Herkes, önce ne ve nerele olduğuna karar versin. Sonra, çözümü tartışarak ve arayarak çözüm üretsün. Ben Kürdüm ve Kürdistanlıyım. Önce bunu belirleyelim. Sonra kiminle ve nasıl birlikte yaşayacağımıza ya da yaşayabileceğimize hep birlikte karar verelim. "Arayan mevlamı da belasını da bulur" denir. Kürt halkı, belasını çok gördü. Ve göre göre bu günlere geldi. Şimdi sıra mevlamızı bulmakta. Ve bulacağız.

Çok yaşa Yaşar Kemal

Yaşar Kemal'in egemen sisteme ilişkin bu saptaması, aslında yeni ve orijinal bir şey değil. Buna benzer belirlemeler yıllarca legal-illegal Kürt örgütleri tarafından söyleniyor, yazılıyor. Yeni olan, yalnızca bu saptamaya artık Yaşar Kemal'in de sesli olarak katıldığını ilan etmesidir.

● Halim Can

İkibine beş kala, Türkiye'de düşünce özgürlüğü hala yok. Konuşan bir Türkiye'den söz ediliyor. Ama konuşanların sayısı bir elin parmağını geçmiyor. Konuşma cesaretini gösterenler, ya bir öcü gibi gösterilerek siyasetin güdümündeki bağımlı yargının önüne çıkarılıp ağır cezalara maruz bırakılıyor ya da "faili meçhul" bir cinayetin kurbanları arasına katılıyorlar.

Hele konu Kürt ve Kürdistan sorunuysa ya da Kemalizm ve din meselesi ise, işte kıyamet o zaman kopmaktadır. İşte o zaman şöven duygular daha bir kabarmakta ve galeyana gelip saldırma tehlikesi gündeme gelmekte. Ve işte o zaman "hoşgörü" nün sınırı karşımıza dikilmekte ve militarizmin "cumhuriyet" savcılığı devletin örgütlü pençesini size yöneltmektedir.

Bu konularda konuşanlar ya medyanın hışımına uğrayıp, basın yayın araçlarıyla afaroz edilirler ya da geric ve şöven güçler tarafından linç edilme tehlikesi ile karşı karşıya kalırlar. Bu Türkiye'nin sıradan günlük olaylarından sayılmakta ve bu nedenle de fazla yadırganmamaktadır. Türkiye'de "yadırganma" kavramı zaten unutulmuş nice kavramlar arasındaki yerini çoktan almıştır.

Kürt olduğu halde uzun yıllar Kürtlüğünü "askıya alan", Avrupadaki muhtelif edebiyat topluluklarında Avrupalı gazetecilerin "Kürt müsün?" sorularını geçiştiren, Kürtlere karşı sürdürülen imha ve inkar politikasına karşı yıllarca suskun kalmayı tercih eden, ancak son yıllarda, hangi gelişmelerin etkisiyle olursa olsun, tutumunu değiştiren ve bu yönüyle oldukça saygıya değer bir gelişme içine giren Yaşar Kemal, son olarak Alman Der Spiegel dergisinde yayımlanan Kürtlerle ilgili bir yazısı nedeniyle haftalarca Türk basını ve köşe yazarları tarafından topa tutuldu. Bir iki cılız sesin dışında sağcısı, "solcusu", dincisi, liberali tarafından eleştirildi; adeta "Sen de mi be Yaşar Kemal?" denildi. Kimi onun bu tutumunu "Nobel edebiyat ödülünü almaya yönelik bir yatırım" olarak değerlendirdi, kimi "benim tanıdığım Yaşar Kemal bu değil" türünden serzenişlerde bulundu. Kimi de Kürt kökenli olduğu halde Türk diliyle yazdığı romanlarından dolayı, uluslararası planda ün kazanmasını alay konusu yaptılar. Bir zamanlar Kültür Bakanlığı yapan Ahmed Taner Kışlalı bile kendi köşesinde sözü

Yaşar Kemal'in geçmişte Kürtlükten utandığına getiriyor ve "eski Yaşar'ımı istiyorum" diye bağırıyor.

Yaşar Kemal Der Spiegel dergisinde şunları yazmıştı; "TC kurulduğu 29 Ekim 1923 tarihinden bu yana, kendi içindeki insanlara baskı ve vahşet uygulayan bir sistem yarattı. TC Anadolu halkları üzerinde bir tiranlık kurdu."

Yaşar Kemal'in bu sözlerinde herhangi bir abartı yok. Ağzına ve diline sağlık Yaşar Kemal.

Yaşar Kemal'in egemen sisteme ilişkin bu saptaması, aslında yeni ve orijinal bir şey değil. Buna benzer belirlemeler yıllarca legal-illegal Kürt örgütleri tarafından söyleniyor, yazılıyor. Yeni olan, yalnızca bu saptamaya artık Yaşar Kemal'in de sesli olarak katıldığını ilan etmesidir. Yaşar Kemal uluslararası düzeyde bir üne sahip olduğu için, onun söylediklerinin sözkonusu alanlarda yaratacağı etkiden korkuluyor. TC'nin ve Kemalistlerin de korkusu buradan geliyor ve bunun için ona saldırıyorlar.

Eğer Mustafa Kemal'in yarattığı sistemin sonucu böyle olmasaydı, Yaşar Kemal'in yazısı da tartışmalara neden olmazdı, herhalde. Eğer Mustafa Kemal'in yarattığı sistemin sonucu olmazsa bugün Kürt ve Kürdistan sözcükleri resmi literatürde yasak durumda olmazdı. Cumhuriyet dönemi bu konuda Osmanlı Sultanlığının gerisinde sayıyor. Eğer Kürtler, Sason'da, Piran'da, Ağrı'da, Dersim'de başkaldırmasa bunu yine 29 Ekim 1923'te eksik ve aksak bir biçimde kurulan cumhuriyet sisteminde aramak gerekir. Eğer bugün Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne ve Gümrük Birliği'ne girilmesi engelleniyorsa, eğer bugün Türkiye'de 6 ayda bir Dışişleri Bakanı değişiyorsa, bunu yine cumhuriyet sisteminin Kürt halkını inkar ve ulusal demokratik haklarını gasp etme politikasında aramak gerekir. Eğer bugün "İkinci Cumhuriyetçiler" diye bir olgu ortaya çıkmışsa, bu yine Atatürk'ün kurduğu 1. Cumhuriyetin gerçek bir cumhuriyet olmadığını gösteriyor. Kısacası, yaratılan ve varolan cumhuriyet öyle bir cumhuriyettir ki, milletleri ezen, tercümanları dinlemeyen, hür-

riyetleri ortadan kaldıran bir baskı aracına dönüşmüştür.

Yaşar Kemal'in Türk diliyle roman yazmasını alay konusu yapan bazı köşe yazarları acaba Kürtçenin yasaklanması ayıbbıyla birlikte yaşadıklarını biliyorlar mı? Yaşar Kemal her ne kadar Türk dilinde romanlarıyla uluslararası bir üne kavuşmuşsa da, romanlarının çoğu Kürtler ve onların yaşamlarını anlatıyor. Kürt olmayan birinin, bu temaları bu kadar ustaca işlemesi oldukça güçtür.

Bugün geç de olsa Yaşar Kemal gibilerin farkına vardıkları gerçeklikleri bugün sesli ve etkili bir biçimde haykırmaya başlamışlar ve bu da devleti ve Kemalistleri korkutuyor, onları köşeye sıkıştırıyor. Kürtlük duygusu körelmiş yüzlerce aydın, bugün bilimde, kültürde, siyasette, müzikte, sporda ve benzeri alanlarda resmi ideolojiye hizmet etmektedirler. Onlar da er veya geç bir gün kendi gerçekliğine varıp suskunluklarını bozarak haykırmaya başlayacaklar ve Türk devletinin Kürt halkına karşı uyguladığı inkarcı ve asimilasyoncu politikaya karşı çıkarak bu politikayı teşhir edeceklerdir. Yaşar Kemal gibi aydınların bu onurlu tutumu, kendi gerçekliğine varmamış aydınların suskunluklarını bozup çağa ilişkin sorumluluklarını yerine getirme sürecine katılmalarını hızlandıracaktır, kuşkusuz. O zaman devletin paçaları öyle bir tutuşur ki, eğer bugün bu insanlar kendi halkına karşı işlenen cinayetlere, sürgünlere, köy boşaltmalara, inkar ve imha politikasına karşı sessiz kalmayı yeğliyorlarsa, bu devletin kural tanımaz baskısından ileri geliyor.

Bu baskı ortamını demokratik bir ortama dönüştürmek için Yaşar Kemaller'in çoğalması dileğiyle...

**Devrimci
Ulusal
Gençlik:**

Ortak mücadeleye için görev başına!

Haber Merkezi- Devrimci Ulusal Gençlik tarafından "**Yurtsever-Devrimci Kürdistan Gençliği**" başlığıyla yayınlanan Ocak '95 tarihli bildiride, Kürdistan gençliğinin, bugün zor koşullar altında da olsa zulme, sömürüye ve sömürgecilğe karşı direniş bayrağını dalgalandırarak, tarihsel görevlerini yerine getirme sorumluluğuyla karşı karşıya olduğu vurgulandı.

Bildiride, içine girdiği çıkmazın derinleşmesiyle daha bir azgınlaşan sömürgeci devletin, tüm olanaklarını seferber ederek ulusal direnişi kırmaya çalıştığına dikkat çekilerek, siyasi görüşü ne olursa olsun tüm yurtsever gençlik kesimlerinin "düşüncede özgürlük, eylemde birlik" şiarıyla, bir an önce direnişi bir atılım sürecine girmelerinin zorunlu olduğu belirtildikten sonra şu görüşlere yer verildi:

"Yurtsever-devrimci gençliğimiz, özellikle son yıllarda mücadele safalarında ortaya çıkan tikanıklık ve engellerin aşılması için, geçmiş pratik deneyimlerden dersler çıkararak günün koşullarına uygun kolektif eylem biçimlerini hayata geçirmeli ve dağınık olan gençlik potansiyelini bizzat somut mücadele koşulları içerisinde toparlamalıdır. Özellikle okullarda, gerek gerici çevrelerin ve gerekse bizzat devletin yoğun saldırıları sonucu gerçekleşen umutsuzluk ve demoralizasyonun ancak ve ancak her türden dargrupçu yaklaşımların bir kenara bırakılıp, ülke çıkarlarının esas alındığı ortak çalışmalarla ortadan kaldırılabileceği artık herkesçe kavranmalıdır.

Bizler Devrimci Ulusal Gençlik olarak, dünya görüşü ne olursa olsun, Kürdistan'lı gençliğin tüm kesimleri ile ülke çıkarlarımızı ortak payda alan mücadeleciler ve ilkeli birliklere her zaman olduğu gibi bugün de hazırız. Okullarda ve yaşamın diğer alanlarında, gençliğimize dayatılan teslimiyet ve yalın politikalarını bertaraf edip aktif ve kararlı bir direniş boyutlandırmak amacıyla ortak mücadelede yer almaları için gençliğimize çağrıda bulunuyor ve görev başına diyoruz!

Yurtsever Kürdistan Gençliği!

Devrimci mücadele, düz bir hat üzerinde hiçbir engelle karşılaşmadan devam eden bir süreç değildir. Tersine içinde sayısız zorluğu taşır; mücadeleye veren güçler, bazen hiç beklenmedik bir anda darbeler yiyerek dağılma ve gerileme durumuna düşebilir, zamanla zikzaklar çizerek veya engeller aşarak sancılı dönemler yaşayabilirler. Ama tarihsel deneyimler ve diyalektiksel gelişim yasası, bizlere tüm bunların geçici ve geçici olduğunu göstermektedir. Bu yüzden geçici duraksamalar bizleri yıldırdırıp karamsarlığa düşürmemeli ve devrimci zoru da içeren ulusal kurtuluş mücadelemizin ergeç sömürgeci zoru yenerek bizleri zafere götüreceğini bir an için bile unutmamalıyız.

Değişik yöntem ve araçlarla sürdürülen mücadelemiz elbetteki teoriziz gelişemeyecektir. Devrimci teorinin pratikten çıktığı ne kadar doğrusa, devrimci teori olmadan da devrimci eylemin olamayacağı bir o kadar doğrudur. Bu yüzden büyük fedakarlıklarla mücadele safalarında yer alan ülkemiz gençliği, başarının temel güvencelerinden biri olan devrimci teoriyi kavramak için de canla başla çalışmaktan kaçınmamalıdır.

İnsanlık tarihi boyunca süzülme süzülme gelişip gelen, en devrimci teori olan bilimsel sosyalizm, bu bağlamda mücadelemizi aydınlatan bir meseledir. Nihai zaferin ancak ulusal kurtuluşun toplumsal kurtuluşla bütünleştirilmesiyle gerçekleşebileceği ve toplumsal kurtuluşa giden yolun da ancak ulusal kurtuluş mücadelesi sürecinde atılacak temel adımlarla hazırlanabileceği gerçekliğinden hareketle, sosyalizmi bugün de bir mücadele rehberi olarak kavramanın daha bir anlamlı olacağını bilmeliyiz.

Sosyalistlerin siyasal birliğinin yaratılması yönünde yapılan son çalışmaların bizlere verdiği coşkuyla, halkımızın ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesinde vazgeçilmez bir bileşen olan Kürdistan gençliğinin hareket birliğinin sağlanması için, Devrimci Ulusal Gençliğin tüm potansiyeli ile mücadelenin ön safalarında yer alarak, tarihsel misyonunu yerine getireceğinden hiç kimsenin kuşkusu olmasın!"

Kör milliyetçiliğin canavarca "insanlığı"

• S. Bengin

Kendi ulusunu sevmek, onun başarılarına sevinmek, herkesin doğal hakkıdır. Ancak böylesi duygulara, başka ulusların acı ve gözyaşları pahasına ulaşmayı insani değerlerin eksikliği olarak görmek gerekir. Cehalet ve gerikalmışlık ile ilgili, hatta onun sonucu olan bu durum, geri kalmış toplumlarda açık bir genel ulusal davranış olarak kendisini göstermektedir. Bir ulusun başka ulusun böylesi davranışlarına maruz kalması büyük bir şanssızlıktır.

Sözü Çeçenistan'daki savaşla açmak istiyorum. Çeçenistan'da "Yeltsin demokrat", azılı bir anti komünist ve karşı devrimci olan Dudayev, 21 Ağustos 1991'de Çeçen Parlamentosu'na tanklı-toplu saldırı sonucu iktidar oldu. Ne pahasına olsun komünistlerden kurtulmak ve ele geçeni savunmak için Yeltsin kılığı tarafından Dudayev'e bol miktarda tank, top ve diğer ağır silahlar bırakıldı. O zamandan beri, başta komünistler olmak üzere, karşıtlarını bu silahlarla susturdu. Bir eşkiyalar hükümeti ile ülkeyi yönetti. Ülke ekonomisini askeri amaçlarla kullandı ve daha çok silahlandı.

Çeçenistan işte böyle birinin önderliğinde Rusya ile, yani eski suç ortaklarıyla savaşa tutuştu. Çeçenistan'daki yönetimin karakteri ne olursa olsun, Rus hükümetinin Çeçenistan'a karşı yürüttüğü savaşın, her şeye rağmen canavarlık olduğu açıktır.

Çünkü bu savaşın amacı, ezmek ve diz çöktürmektir. Dünya, bu konuda hemfikiridir. Azımsanamayacak kadar Rus'un da böyle düşündüğünü sanıyorum. Yeltsin ve onun hükümetinin, bunun tersini düşünmesi bu gerçeği değiştirmez. Her kesimden insan çıkıp "bu yaptığımız çalınlıktır, ne diye gidip elin memleketinde savaşıyorsunuz, ne diye bizi oralara ölmeye ve öldürmeye gönderiyorsunuz?" diyebiliyor ve buna göre de eylem geliştiriyorlar. Elin memleketine savaşa gönderilen askerlerin anaları, ilk bir kaç gün içerisinde savaşı durdurmak için komiteler kurup, sokaklara ve meclisin karşısına çıktılar. Gösteri ve yürüyüşler yaptılar. "Domuzlar, bunu yanınıza bırakmayız" diye bağırıldılar.

Babalar da Rusya'nın dört bir yanında, insanların yakasına yapıştılar, toplantılar düzenleyip "bir şeyler yapın, bu kanlı savaşı durdurmak için bir yol bulun" dediler. Bu ayrıntılar Türk basınına yansımıyor belki, "yansımaması gerekir." Subaylar, milletvekilleri, hukukçular ve aydınlar Rus ulusu ve dünya televizyonları karşısına çıkıp ve bunları söylüyorlar. Bu, "geri kalmış" olduğu söylenen Rusya'da, insan sevgisinin, hukukun evrenselliği anlayışının ve ulus olarak uygar olma gücünün kendisini gösterebildiği anlamına geliyor. Bu bilince ulaşmada, Sovyet düzeninin rolü

büyük. Bu, Ruslar'ın sivil yaşamındaki demokratik olgunluğunun gücünü göstermesi geleneğidir. Türkiye'de bir subay çıkıp böyle bir şey söylese, ertesi güne kalmadan kurşuna dizilir.

Bugün 19 Ocak 1995 ve İsveç'in bütün sabah gazetelerine konuyla ilgili şöyle bir haber ulaşmış: Rus analar, gidip kendi oğullarını savaş cephesinden kaçırıyorlar. "Bizler çocuklarımızın böyle anlamsız bir savaşta ölmelerine izin veremeyiz demişler." Doğrusunu söylemek gerekirse, haberi okurken içim burkuldu çünkü benim ülkemde de bir savaş var. Benim ülkemde de savaşın anaları, babaları var. Benim ülkemde birileri için "elin ülkesi"dir deniliyor. Birileri benim ülkemde insan öldürüyor ve kendileri de ölüyor. Hemen orada karşılaştırma yapmamak elde değil. Rus ana budur, Türk ana da "oğlum vatan uğruna şehit düştü bir tane daha olsa onu da gönderirim" diyor. İlginçtir, baba da, "oğlum öldü, bana silah verin ben de gideyim" diyor. Bu pantaleymon tipi insanlar, hala Türkiye'de mevcutlar. 70 yıl kadar önce Rusya'da da mevcuttular.

Yaşanan savaşa karşı tutum almak, çocuklarının Kürtlere karşı yürütülen kirli savaşta ölmelerini engellemek için Türk anne ve babalar artık seslerini yükseltmelidirler. Rus annelerin davranışını Türk anneler örnek almalıdırlar. Kimlerin çıkarlarına, niçin savaştıklarını görmek durumundadırlar. Kürt halkının Türk anne ve babalarından beklediği bu soylu davranıştır.

Haberi okuduğum zaman, sabahın saat altısıydı ve yanımda İsveç'li iş arkadaşlarım vardı, kendimi tutmak ve duygularımı göstermemek için özellikle gayret ettim, ama yine de yüzümü üzüntü sardı. Allahtan ki sabahın bu ilk saatleri üzüntünün yüze vuran renklerini gizliyor. Daha sonra, düşününce, geri kalmışlığın, ce-

haletin ve kör milliyetçiliğin pençesinde kıvranan "Türkiye'li insanlar"dan böyle soylu bir davranışın beklenemeyeceği sonucuna vardım. Orada, insanlık canavarlaşmıştır. Tek tük sesler ise bunu değiştirmeye yetmiyor.

Daha beş-on yıl öncesine kadar, çoğu kimsenin için "Kürtler" yoktu. Bir İsmail Beşikçi'nin gürül gürül duyuluyordu. Şimdi ise bir kısım okumuşlar, Kürtler yoktur demeye sadece utanıyorlar. Çünkü artık Kürtler var demek yasak da değildir. Ama ortalama bir vatandaş bırak, Siyaset Meydanı Programı'na çağrılabilir kadar "bilgili" biri bu konuda "hepimiz bir devletin vatandaşlarıyız, bir bayrak altında yaşıyoruz, o halde herkes Türk'tür." diyebiliyor. Peki sormak gerekir: Niçin Bulgaristan'daki herkes Bulgar değil? Orada da herkes bir devletin vatandaşıdır ve sadece bir bayrağı vardır. Yunanistandakilere ne demeli?

Yaşanan savaşa karşı tutum almak, çocuklarının Kürtlere karşı yürütülen kirli savaşta ölmelerini engellemek için Türk anne ve babalar artık seslerini yükseltmelidir. Rus annelerin davranışını Türk anneler örnek almalıdırlar. Kimlerin çıkarlarına, niçin savaştıklarını görmek durumundadırlar. Kürt halkının Türk anne ve babalardan beklediği bu soylu davranıştır.

Welatparêzê hêja

Mele

Zekî Adlig

Ji alî hêzen neyarê gelê Kurd ve hate şehîd kirin. Ew di dillê gelê Kurd de wê her bijî

Suayip Adlig

Devlet, UKM ve Alevilik

● *Bavê Azad*

Yıllardır devlet tarafından zulme uğrayan, hor görülen ve mezhep kışkırtıcılığının gerekçesi olarak kullanılan Alevilik ve Aleviler üzerinde yeni oyunlar oynanıyor. Sömürgeci Türk Devleti; Dersim, Maraş, Sivas, Erzincan, Elazığ, Çorum katliamlarına rağmen alevi dedeleri basamak yaparak alevilere yeni bir oyun oynamak için Özal aracılığıyla yeni bir süreci başlattı.

TC'nin uzattığı eli sıkı alevi dedeler, bununla sömürgeci devlete önemli bir hizmet sundular. Zira şu anda bu sürecin verdiği sonuç, bu el sıkışmanın bir hizmet olduğunu kanıtlamıştır. TC'nin alevi dedelerle el sıkışmasının, Sivas'ta 37 aydın ve sanatçının devlet güdümünde diri diri yakılması ile ne anlama geldiği bir kez daha kanıtlandı.

TC, sadece Kürt halkının demokratik istemlerini dile getiren Kürt milletvekillerine 15'er yıl ceza verirken, 37 kişiyi Sivas'ta diri diri yakanların büyük kısmını beraat ettirip, bazıları ise idamla yargılandığı halde 3 ile 15 yıl arasında komik cezalara çarptırdı.

Yıllarca alevileri baskı altında tutan TC, neden alevi inancına yasal bir güvence sağlamadan, dedeler vasıtasıyla alevilere el uzatarak, cem evleri ve benzeri örgütlenmeleri teşvik etti.

Hiç de dostça olmadığı başından beri belli olan bu politika, hangi süreçte gündeme getirildi? Alevilere ilişkin politikanın gündeme getirildiği bu süreç, Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesi açısından son derece önemlidir. Ve böl-parçala-yönet anlayışının bir kez daha sahnelenmesinden başka bir şey değildir.

Yeni süreç alevilere karşı öteden beri uygulanmakta olan politikadan vazgeçildiği anlamına gelmiyor. Aksine, gelişen Ulusal Kurtuluş Mücadelesi'ni engellemenin bir gereğini ifade ediyor. Sıkıyönetim, Olağanüstü Hal, koruculuk, kontrgerilla, özel tim gibi oluşumlarla UDM'ye saldıran ancak hedefine ulaşamayan TC, bu kez de alevileri Kürt ulusundan soyutlamak ve ona karşı kullanmak için, kendi güdümündeki cem evleri ve benzeri örgütlenmeleri gündemleştirdi.

Halbuki aleviler, 1990'lara kadar defalarca zulme ve katliamlara, inançlarından ötürü maruz kaldılar. Bütün bu zulme karşı örgütlenmeyi akıllarından geçirmeyen alevi dedeler, Özal'ın hatırını kırmamak için adeta yarışa girdiler. Sadece son bir yıl içerisinde, Almanya'da, yüz civarında alevi dernek oluşturdular. Yurtsever güçler tarafından gerçekleştirilen alevi örgütlenmeler de vardır. Yurtsever temelde oluşturulan bu örgütlenmeler ulusal demokratik mü-

cadelenin birer parçası durumundadır.

Alevi dedeler ve onların çevreleri tarafından oluşturulan cem evleri ve derneklerin büyük bir kısmında, Dersim Katliamı'nın mimarı M. Kemal'in resimleri asılıdır. TC konsolosluklarında çalışan ve özde MİT görevlisi olan bazı kişilerin bu derneklerin bir kısmıyla ilişkisi olduğu ve dernek faaliyetlerini yönlendirici rol oynadıkları bilinmektedir. Diğer yandan TC'nin, alevilerin de Diyanet İşleri'nde temsil edilmelerinden söz etmesi boşuna değildir. Bilinen Kemalist politikaya göre; halka bir din gerekli ise bu, devlet güdümünde olmalı ya da bir siyasal inanç gerekliyse o da devletin güdümünde olmalıdır. Bu anlayışa uygun olarak alevilik de devlet güdümüne alınmak isteniyor. Ne yazık ki, Alevi Dedeler de TC'nin bu arzusunun önayak olmuş durumdadır.

Şeyh Sait ve Seyit Rıza'nın öncülük ettiği ulusal başkaldırlardan ders almayan Alevi Dedeler, Şırnak, Lice, Kulp, Cizre ve Hazro'nun yıkılıp yıkılması karşısında sessiz kalırken, en son Dersim köylerinin ve ormanlarının aynı akıbete uğramasına nihayet tepki gösterdiler. Sanki Dersim Kürdistan'ın bir parçası değilmiş, oradaki aleviler de Kürt değilmiş gibi bir ayırmalık örneği sergilediler. TC'nin amacını anlamamak için kör olmak gerekir. TC, mevcut alevi politikasıyla, Kürt halkını bölüp parçalayarak birbirine karşı kullanmayı ve bir kesimi pasifize ederek diğer kesimi etkisizleştirmeyi hedeflemektedir. Bu gün ışığı gibi ortada olan bir gerçekliktir.

Alevi dedelerin gerçekleri görmeleri için, yeni Dersimler, Maraşlar ve Sivaslar'ın yaşanması gerekmez. Alevi inancının özgürce ifade edilebilmesine olanak tanınmalı ancak bunun TC'nin politikalarına alet edilmesine karşı çıkılmalıdır. Alevi inancın özgürce ve yasal bir zeminde geliştirilmesi ise, ulusal demokratik hareketimizin başarıya ulaşması ile mümkündür.

Alevi dedeler ve onlara yakın çevreler, TC'nin oynamakta olduğu oyunları boşa çıkarmak için kendilerini yeniden gözden geçirmelidirler. Aksi taktirde çok geç olabilir.

Öte yandan, Kürdistanlı yurtsever güçlere, aydınlara ve demokratlara da bu konuda önemli görevler düşmektedir. Mevcut alevi örgütlenmelerle ilişkiler geliştirilerek, TC'nin politikaları boşa çıkartılmalı ve bu kurumlar ulusal demokratik birer mevzi haline dönüştürülmelidir. Bulduğumuz süreç, ya Seyit Rıza'nın ya da Diyap Ağa'nın torunu olmayı, bir başka deyişle onurlu ya da onursuz olmayı dayatmıştır. Kürdistan halkının birliği ve mücadelesini sekteye uğratacak her türlü girişim boşa çıkarıldığında hedefe ulaşmak mümkün olabilecektir.

Kadının toplumsal mücadeledeki yeri

Jiyan Kotan

Kadınların sosyalist kimlikli tarihsel mücadelesi ve burjuva kadınların kendi çıkarlarına bunu keşfetmesiyle kadın sorunu günümüzün "yükselen değerleri" arasına girmiştir. Sosyalist

kadınlar kadın sorununun gündelleştiği bugün politika ve mücadelelerini yeniden gözden geçirmek durumundadırlar.

Kadın ve erkek arasındaki sömürüye dayalı ilişki, üretim ilişkilerinin değişmesiyle başlamıştır. Bugün toplumun yarısını oluşturan kadınlar ataerkil toplum düzenine geçişle birlikte "cinsler arasındaki sömürünün" evrensel ezilmeleştiğini yaşamaktadırlar. Sınıfsal ve ulusal sömürünün erkek egemen düzeni beslemesiyle kadının ezilmeleştiği daha da artmaktadır.

Kadın sorununun tarihsel köklerini iyi kavrayan ve çözümü buradan yola çıkarak üreten sosyalist kadın hareketi bugüne kadarki kadın mücadelesine önderlik etmiş ve sosyalizm mü-

cadelesinde erkeklerle birlikte sayıca az olsa da, yerini alarak sisteme yönelmiştir. Günümüzde geçmişteki mücadelelerinin birçok söylemini kendi sınıfsal çıkarları doğrultusunda kullanan ancak sorunun özünü ve tarihsel geçmişini kavramayan ve bu nedenle de sistemle sorunu olmayan kadın hareketleri doğmuştur. Tüm kadın hareketlerinin bazı ortak hedefleri olmasına rağmen, çözümünü farklı yerlerde arayan hareketlerin birlikte hareket etmesi mümkün değildir. Bu bağlamda bu hareketler sosyalist kimlikli hareketleri de pasifize etmek ve sistemi güçlendirmek görevini yerine getirmektedirler. Bu hareketlerin güçlenmesi ve sistemi beslemesini boşa çıkarmak gerekmektedir. Bunun

yolu da daha güçlü örgütlenmek ve daha güçlü politikalar üretmektir. Dünyadaki sosyalistler aleyhine olan hızlı değişim sonucu ortaya çıkan örgütlenme ve politika üretimindeki sıkıntılar bu mücadelenin güçlü bir bileşeni olan kadın mücadelesinin de en önemli sorunudur. Kadınların bu alandaki çabaları ve atacakları her adım sosyalist mücadeleye de güç kazandıracaktır. Bugün bu sorumluluğa sahip kadınların yapacakları her günden daha önemlidir. Kadınlar artık mücadele içerisinde erkeğe omuz veren "fedakar kadın" konumundan kurtulmalıdır. Önce kendi örgütlülüğünü oluşturmak ve bu yolla sosyalist mücadeleye güç katmak zorundadır.

Trajik bir fıkra ve gerçekliğimiz

M. Ali Yıldırım

Yıllar öncesinden devletlerini kurmuş uluslar kendi "ulusal bütünlük ve çıkarları" sözkonusu olduğunda, sağcısından solcusuna kadar, birlik ve bütünlük içinde hareket ederken, Kürtler ne yapıyor?

Bugün Kuzey ve Güney Kürdistan'a baktığımızda, akıl ve mantığın kabul edemediği gelişmelere tanık oluyoruz. Güney Kürdistan'da KDP ve YNK arasında meydana gelen çatışmalar sonucu ölenlerin ve yaralananların sayısı, belki de Saddam rejimine karşı verdikleri savaşında şehit düşenlerden toplu kıyımlar hariç daha fazladır.

İnsan ister istemez onlara şunu demek zorunda kalıyor: Siz o kadar kahramansanız, gidin Kerkük'ü ve Musul'u düşmandan kurtarın. Binlerce insan aç sefil yaşarken, silaha harcadığınız parayla onların daha iyi yaşamasını sağlayacak koşulları sağlayın. Bu insanların yaşamını zehir etmeye ne hakkınız var?

Ama, ne gezer. Kötülük ve kıskançlık, birbirinin mezarını kazmak konusunda Kürtler dünya şampiyonu iken, bunları beklemek hayaldir. Doğrusu Kürtler birbirinin "bekçi"sidirler. Bekçilik ile ilgili üretilen bir fıkra biz Kürtlerin durumunu açıklaması bakımından anlamlıdır. Fıkra şöyle: 12 Eylül cuntası mimarı Kenan Evren, öbür dünyada cehennemi görmek ister. Evren'in isteği kabul edilir. Etrafta gezinirken, bir havuzda ateş içinde insanların yandığını görür. Havuzun başında ise bir bekçi beklemekte ve havuzdan çıkmak isteyenleri tekrar havuza batırmaktadır. Evren refakatçisine "bunlar hangi millettendir?" diye sorar. "Müslüman olmayanlardır" cevabını alır. Hemen yanbaşıyla aynı şekilde başka bir havuz ve başında bir bekçi görür. "Bunlar hangi millettendir?" sorusuna "bunlar müslüman ancak müslümanlık görevini yerine getirmeyen kişilerdir" cevabını alır. Biraz ötelelerinde yine bir havuz ve insanlar içinde yarıyorlar ama başlarında hiç bekçi yok. "Bunlar hangi millettendir?" diye sorunca rehber ona hemen cevap verir; "bunlar Kürtler efen-

dim." Evren bile çok bozulur. "Neden her havuzun başında bir bekçi bekliyor da, bunların başında kimse yok. Yoksa bunlar torpilli midirler" diye sorunca rehber hemen araya girerek "efendim bunlara bekçi gerekmiyor. Çünkü birisi çıkmak istediğinde başkaları ayağından tutup geri çekiyorlar. Onlar birbirinin bekçisidir" der.

Bugünkü durumumuza baktığımızda gerçekten düşmanın bizimle uğraşmasına hiç gerek yoktur. Çünkü biz birbirimize yetiyoruz.

Biz Kürtlerin Güney'deki durumları ortadayken Kuzey'deki durum da ne yazık ki pek parlak değil. Benmerkezci anlayış hiçbir kural tanımıyor. İleride onarılması zor yanlışlar yapılıyor. İki sene önce oluşturulan "Ulusal Meclis" (KUM), fiyaskoyla sonuçlanmasına karşın, bundan dersler çı-

karılmadan, "sürgün parlamentosu" kurulması girişimleri yapılıyor. Kimler, nasıl, kiminle kuruyor bu "Meclis'i"? Böylesine önemli bir kurumun oluşturulması basite alınacak bir şey değildir. Benim bildiğim, Ulusal Kongre, Meclis, Parlamento; adını ne koyarsak koyalım bir ulusal otoriteyi yaratılmaktadır ve bu da ulusu temsil eden parti, örgüt, demokratik, akademik ve mesleki kurum ve kuruluşların hatta, belli başlı tek tek kişilerin iradesiyle oluşur. Tek bir örgütün kuracağı ulusal meclis veya parlamento olsa parti meclisi veya parlamentosu olur.

Bir ulusun geleceğini ilgilendiren böylesine ciddi oluşumları, dargrupçu çıkarlarla zedelemeye ulusal otorite olabilecek kurumları ulusal ve uluslararası kamuoyu nezdinde yıpratmaya kimenin hakkı yoktur. Toplumun geleceğini belirlemek adına telafisi mümkün olmayacak yanlışlıklar yapılmasına ileride kimse mazeret uyduramaz. Bu nedenle ulusal iradeyi ve ulusal çıkarları her şeyin üstünde tutmak, mücadelenin olmazsa olmaz koşulu olmalıdır.

Ulusun kurtuluşu ulusal birlikten geçer. Onun için birbirimizin bekçiliğini bırakalım. Bencilliğin, benmerkezliliğin zamanı değil. Gün, birlik ve dayanışma günüdür.

Ulusun kurtuluşu ulusal birlikten geçer. Onun için birbirimizin bekçiliğini bırakalım. Bencilliğin, benmerkezliliğin zamanı değil. Gün, birlik ve dayanışma günüdür.

Diyarbakır Bölge Barosu'nun Kürt sorunu raporu

"Ulusal ve uluslararası hukuk mevzuatı karşısında Kürt realitesi ve mevcut durum"

DIYARBAKIR (Medya Güneşi)- Diyarbakır Bölge Barosu yönetimi tarafından, 12 Ocak 1995 tarihinde "Ulusal ve uluslararası hukuk mevzuatı karşısında Kürt realitesi ve mevcut durum" başlıklı rapor Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel ve TBMM Başkanı Hüsamettin Cindoruk'a sunuldu.

Kürt sorununun, TC devletinin kuruluşundan bu yana devam eden bir sorun olduğu ve 1984'den bu yana ülkede orta ölçekli bir savaşa dönüştüğü ifade edilen raporda, 2000'li yıllara yaklaşırken insan haklarının artık hiçbir ülkenin kendi iç sorunu olarak kabul edilmediği belirtilerek "Türkiye Cumhuriyeti Devleti de taraf olduğu anlaşmalarda uluslararası hukuk kurumlarının denetimini kabul etmiştir. Bu çerçevede BM, Avrupa Konseyi, Avrupa İnsan Hakları Komisyonu ve Divanı, AGİT gibi kurumlar ve bu kurumların tabi olduğu sözleşmeler sorunun çözümünde anahtar dır" denildi.

İnsan Hakları Evrensel Bildirisi, Ekonomik Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi, Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Helsinki Sonuç Belgesi, Paris Şartı gibi temel insan haklarına ilişkin uluslararası sözleşmelerin konuyla ilgili hükümlerinin maddeler halinde yer aldığı raporda, bu anlaşmalara taraf olan Türkiye Cumhuriyeti'nin kendi iç hukukunu bu anlaşma hükümlerinin gereklerine göre düzenlemediği ve iç hukukun üzerinde yeralan uluslararası hukuk kurallarına uymadığı ifade edildi.

Raporda, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın kendisinin, Kürt sorununun demokratik çözümüne engel teşkil ettiği vurgulanarak "Anayasa'nın başlangıç bölümünden başlamak üzere temel hakları düzenleyen hükümler ile siyasi partilere ilişkin hükümler Türkiye'nin taraf olduğu sözleşmelere aykırıdır" denildi.

2820 Sayılı Siyasi Partiler Yasası, 2908 Sayılı Dernekler Yasası, Vakıflar Yasası, 1587 Sayılı Nüfus Kanunu'nun 16. maddesi, Soyadı Yönetmeliği'nin 5. maddesi, 5442 Sayılı İller İdaresi Kanunu'nun 1/D-2 maddesi, TC Anayasası'nın 42. maddesi, 2823 Sayılı Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Kanunu'nun 2/A ve 2/C maddeleri, 3713 Sayılı Terörle Mücadele Yasası'nın 8/1 maddesi, 5680 Sayılı Basın Yasası'nın 31/1 maddesi, 3257 Sayılı Sinema, Video ve Müzik Eserleri Kanunu, 2559 Sayılı Polis Vazife ve Selahiyetleri Yasası, 3984 Sayılı Radyo, TV Yasası'nın 4/T maddesi başta olmak üzere Anayasa ve diğer yasalarda yeralan hükümlerin maddeler halinde ele alındığı raporda, bu yasaların kısıtlayıcı, keyfi ve yoruma açık nitelikte oldukları vurgulandı.

Yargı boyutu

Son bölümü sorunun yargı boyutuna ayrılan rapor, ülkede yaşanan yargıya ilişkin sorunları irdeliyor. Bu bölümdeki bilgi ve görüşler ise özetle şöyle: "Yetki

alanı Diyarbakır, Bitlis, Hakkari, Mardin, Siirt, Urfa, Van, Batman, Şırnak, Muş, Bingöl illerini kapsayan ve 1984'te kurulan Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi, 1989 yılına kadar tek mahkeme olarak faaliyetlerini sürdürürken, 1989 yılında 2 No'lu DGM, 1993 yılında 3 No'lu DGM, 1994 yılında da 4 No'lu DGM kuruluyor. Olayların artmasıyla mahkemelere intikal eden dava dosyalarının sayıca kabarmasına paralel olarak, mahkeme sayıları da artırılmış, 5 ve 6 nolu DGM'lerin kurulması için de başvuruda bulunulmuştur" denilen raporda mahkemelere intikal eden dosya sayısı, mahkemelerce açılan dava sayısı ve aleyhlerinde dava açılan sanık sayısının yılda artış gösterdiği ve büyük boyutlara vardığı rakamlarla gözler önüne seriliyor. Buna göre; Diyarbakır DGM C. Savcılığı'na 1984 yılından 1. Ekim 1994 tarihine kadar intikal eden dosya sayısı sürekli artış göstererek toplam 25 bin 243'e ulaşırken, aynı dönemde Diyarbakır'da kurulu bulunan 1, 2, 3, 4, No'lu DGM'lerde açılan dava sayısı ise, yine sürekli artış göstermiş ve toplam 10 bin 306'ya ulaşmıştır. Yine aynı dönemde aleyhlerine dava açılan sanık sayısı da 34 bin 147'dir. Ancak bu rakamlara Kolluk Kuvvetleri'nin çeşitli nedenlerle gözetilme alıp serbest bıraktığı, yerel savcılıklarla DGM C. Başsavcılığı'nın haklarında taksizlik kararı verdiği sanıklar dahil değildir. Bu sayıların da saptanması durumunda 1984-1994 yılları arasında yaklaşık 60 bin kişinin Diyarbakır DGM'lerinin yetki alanına giren yerlerde gözetilme alındığı ortaya çıkmaktadır. Ayrıca Diyarbakır DGM'lerinde duruşmaları devam eden tutuklu sanık sayısı yaklaşık 3 bin civarındadır. Diyarbakır E-Tipi Cezaevi 12 Eylül döneminde bile, yargılanan insanlar için yeterli olduğu halde bugün tutuklular için yetersiz hale gelmiş, tutuklular Urfa, Adıyaman, Antep, Mardin, Elazığ ve Bingöl Cezaevleri'ne dağıtılmışlardır.

Yukarıda belirtilmiş olan sayılar Diyarbakır DGM'ye intikal eden dosyalar ile ilgilidir. Çatışmaların Kars, Ağrı, Ardahan, Erzurum, Tunceli, Erzincan ve Sivas bölgesine kayması sonucu bu yerlerdeki davalara bakmaya yetkili Erzincan ve Kayseri DGM'lerdeki dosya sayısı da eklendiğinde, sorunun çarpıcı boyutu daha net olarak ortaya çıkmaktadır.

Yine resmi verilere göre, 2 bin 200 civarında köy ve yerleşim birimi yakılmış, boşaltılmış ve boşalmış, bu yerleşim birimlerinden de çatışmaların yaşandığı kent ve kasabalardan yaklaşık 2 milyon insan göçetmiş; bu insanlar göç ettikleri yerlerde konutsuzluğa ve açlığa mahkum olmuşlardır. Göçeden bu insanların sorunlarıyla ilgilenen tek bir makam bulunmamakta, ayrıca kimliklerinden dolayı da göç ettikleri batı bölgelerinde yerel makamların baskısıyla karşılaşmakta ve günlük işlerde çalışmaları engellenmektedir."

Son 2 yılda 3 bin'e yakın insanın faili meçhul bir şekilde öldürüldüğü, bu ci-

□ Diyarbakır Bölge Barosu Başkanı Av. Hüseyin Tayfun:

Hukuk ihlallerine her zaman tepki göstereceğiz

Av. Hüseyin Tayfun başkanlığındaki Diyarbakır Bölge Barosu heyetinin, Kürdistan'da yaşanan hukuk dışı uygulamalar ve sorunlar konusunda Cumhurbaşkanı S. Demirel ve Meclis Başkanı H. Cindoruk'la yaptığı görüşme sonrasında, Diyarbakır Bölge Barosu Başkanı Av. Hüseyin Tayfun sorularımızı yanıtladı:

Medya: Sayın Tayfun, Cumhurbaşkanı Demirel ile görüşmenizde hangi konuları gündeme getirdiniz, ne gibi taleplerde buldunuz?

H. Tayfun: Cumhurbaşkanı ile 12 Ocak günü yaptığımız görüşmede avukatlar ve baro olarak mesleki sorunlarımız, bölgemizdeki hukuk ihlalleri başta olmak üzere güncel bir takım sorunlar üzerine görüştük ve tespitlerimizi aktardık. Ayrıca demokratikleşme ve hukuk devletinin kurumlaşması için anayasal ve yasal değişikliklerin neler olabileceğine ilişkin bir raporu da kendilerine sunduk.

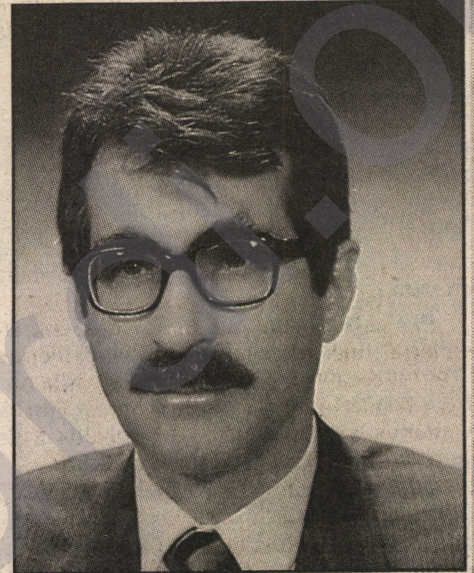
Medya: Bölge Barosu adına yapılan görüşmede, Cumhurbaşkanı tarafından nasıl karşılandınız? Dile getirdiğiniz sorunlara karşı Demirel'in tavrı ne oldu?

H. Tayfun: Cumhurbaşkanı tarafından nazikçe, kapıda, ayakta karşılandık; ancak talep ve görüşlerimiz konusunda açık ve kesin bir yaklaşımı olmadı. Talep ve görüşlerimizi inceleteceklerini söyleyerek, daha önce kamuoyuna da yansıyan beyanları yönünde açıklamalarda bulundu.

Medya: Görüşmenin pratik bir takım sonuçlara yol açabileceğini düşünüyor musunuz?

H. Tayfun: Biz Cumhurbaşkanı ile görüşme talebinde bulunurken bunun pratik sonuçlarının olmasını elbette istiyorduk. Ancak görüşlerimizi iletmemizin pratiğe yansımalarının gerçekleşip gerçekleşmeyeceğini görmek için öncelikle bu görüşmenin yapılması gerekiyordu; ve bütün talepleri Cumhurbaşkanı'na aktaracak daha etkin bir kurum bulunmadığından yansımaları bulsun ya da bulmasın bu sorumluluğu üstlenmek zorunluluğu hissettik.

Herşeye rağmen görüşmenin yararlı olduğu kanaatini taşıyorum. Ancak politik bir kuruluş olmadığımız

in, kendimizi ön planda göstermek gayesi de taşımadığımızdan görüşme sonrasında gazete ve TV. muhabirlerinin özel görüşme taleplerini yerine getirmedik.

Medya: Hükümet ve devlet yetkilileri nezdinde bu türden başka girişimleriniz de olacak mı?

H. Tayfun: Güncel konular, yöredeki şartlar bizi bu görüşmeye zorladı. Şartlar gerektirdiği sürece böylesi görüşme taleplerimiz olabilir. Cumhurbaşkanı ile yaptığımız görüşme ile aynı günde, görüşlerimizi Meclis Başkanı'na da ilettik.

Medya: Anayasa değişikliği konusunda bazı gelişmeler yaşanıyor. Bölge Barosu olarak konuyla ilgili bir çalışmanız var mı?

H. Tayfun: Anayasa değişikliği yönünde baromuzun da tespitleri vardır. Buna ilişkin görüşlerimizi Cumhurbaşkanı ve Meclis Başkanı'na sunduğumuz raporlarda dile getirmiştik.

Medya: Bölgede yaşanan hukuksuzluklara karşı diğer sivil örgütlerle birlikte etkili bir kampanyada bulunmak gibi bir projeniz var mı?

H. Tayfun: Siyasal kişi ve kuruluşlarla aynı konuma düşmemek kaydıyla yasalarımız imkanı verdiği ölçüde hukuk ihlallerine karşı Baro olarak, insan olarak, yöredeki olumsuzluklardan etkilenen bir kuruluş olarak her zaman tepki göstereceğiz.

kalmadığına dikkat çekildi.

Raporun son bölümünde "Yukarıda aktarılan tablo ortaya koymaktadır ki; yıllarca uygulanan politikalar sorunu çözememiş, aksine ağırlaşmasına ve daha karmaşık hale gelmesine neden olmuştur. Kürt sorunu, bir asayiş sorunu değildir. Asayiş sorunu olarak görüp buna uygun çözümler üretmek çözümsüzlüktür. Sorunun hukuki ve siyasi birçok yönü vardır. Yapılacak iş, sorunu bu şekilde görüp buna uygun çözümler aramaktır." denildi.

nayetlerin faillerinin ortaya çıkarılmadığının da vurgulandığı raporda, son bir yılda Diyarbakır Barosu'na mensup, 30 civarında avukatın soruşturmaya uğradığı ve aleyhlerine dava açıldığı, yasadışı bir şekilde gözetilme alındığı ve tutuklandığı belirtildi. Yine aynı dönemde Kürt kökenli 6 avukatın Elazığ, Tatvan, Viranşehir, Ankara ve İstanbul kentlerinde faili meçhul cinayete kurban gittiği hatırlatılarak başta bölgede yaşayanlar olmak üzere avukatların can güvenliğinin

Kürt ulusal sorununu ve metropollerdeki Kürtler

Cemal Özçelik

Burjuva liberal Türk aydınlarının öteden beri dile getirdikleri; üniter devlet çatısı altında Kürtlere kültürel ve etnik kimlik haklarının verilerek bu sorunun çözümü kavuşturulması gerektiği biçimindeki yaklaşımlar, yavaş yavaş kimi "liberal" Kürt aydınlarında da yankısını bulmaktadır.

Eski bağımsızlıkçı, yeni liberal-üniter devletçi Kürt aydınlarımız, "yeni" fikirlerini "koşulların değiştiği" söylemiyle haklı çıkarmaya çalışmaktadırlar. Bunlara göre, özellikle son dönemlerde çeşitli sebeplerle batı illerine akmaya başlayan Kürt nüfusunun yoğunlaşması, ayrı devlet kurma talebinin maddi temelini ortadan kaldırmıştır. Yine bu görüşe göre, metropole göçen nüfusun bağımsızlık talebi kalmayacak ve daha çok kültürel haklarla, etnik kimliğine sahip "özgür yurttaşlar" olarak yaşamak isteyeceklerdir. Bu yüzden siyasi oluşumlar da bu durumu dikkate alarak bağımsızlık taleplerinden vazgeçmelidirler.

Çok makul ve gerçekçi görünen bu yaklaşım, acaba bizim ülke ve halk gerçekliğimizi ne oranda yansıtmaktadır? Ve yine bu yaklaşım ulusların "kendi geleceğini tayin hakkı" ilkesiyle ne oranda uyumludur? Bu sorulara somut koşulların somut tahlili çerçevesinde yaklaşmadığı takdirde üretilecek tüm fikirlerin havada kalacağı ve subjektif niyetlerden öte bir anlam taşımayacağı ortadadır. O halde sorunun adını ve boyutlarını doğru bir şekilde ortaya koymaya çalışalım.

Nüfus sorunu mu? Ülke sorunu mu?

Bugün burjuva liberal çevrelerin çoğunlukla "Kürt sorunu" dediği; Kürt devrimci çevrelerinin ise "Kürdistan sorunu" olarak niteledikleri Kürt ulusal sorununun iki farklı boyutu vardır: nüfus ve ülke boyutu. Birinci çevre nüfus sorununu, öteki ise ülke sorununu esas almaktadır. Sorunun bu iki boyutu bir bütün olarak algılanamazsa buna uygun gerçekçi çözümler de üretilemez.

Ülke boyutunu esas alarak Kürt ulusunun bağımsız devlet kurma dahil kendi geleceğini tayin etme hakkını savunanlar; tarihi, sosyal, iktisadi, siyasi vb. sebeplerle ülke topraklarını terk ederek Türkiye'nin (ve dünyanın) değişik yerlerine göçetmek zorunda kalan ve sayıları milyonlarla ifade edilen Kürt nüfusunun varlığını gözardı etmiyorlar. Tersine bir yandan bir bütün olarak halkımızın kendi kaderini tayin hakkı için mücadele verirken, öte yandan ülke topraklarının dışına göçetmek zorunda kalmış nüfusun ulusal-kültürel ve yerel-yönetmeliklerinin elde edilmesi için de savaşım

yürütmektedirler.

Fakat nüfus sorununu esas alan liberallerimiz, Kürt ulusal sorununu bütünüyle ülke zemininden soyutlayıp, "muhacir" konumuna düşen bir kitlenin etnik sorunu derecesine indirgemektedirler. İşte "Kürt kimlikli özgür yurttaş" gibi talepler de, muhacirleşmiş ve başka etnisiteler içerisinde eritilmiş topluluklar için istenen talepler olmaktan öteye bir değer ifade etmez. Bu çevrelerin, Kürtlerin kimi hakları için sürdürdükleri çabalara, tüm eksikliklerine rağmen değer vermekle birlikte; onların ülke gerçekliğimizi yok saymalarının, ciddi yanlışlıklar ve geleceğe yönelik tehlikeli yaklaşımlar içerdiğini de vurgulamak gerekir.

Azıcık tarih bilinci olan herkes, rahatsızlıkla şimdiye kadar hemen hemen tüm ezilen-bağımlı ve sömürge halkların, benzer sebeplerden ötürü kendi öz topraklarını terkederek başka yerlere göçtüklerini veya sürüldüklerini bilmektedirler. Bize ezilen-sömürge bir ülke gösterin ki nüfusunun bir kısmı, hatta önemli bir kısmı ülke topraklarını terketmiş olmasın!

Sömürgeci güçlerin ulusal demokratik muhalefeti ezmek için binlerce köyü yakarak ve halka yönelik kirli savaş yöntemlerini kullanarak milyonlarca insanımızı batıya göçettirmesi elbetteki bağımsızlık mücadelesine vurulmuş bir darbedir. Ama Kürt ulusal muhalefeti de bu durumu gerekçe göstererek hemencecik bu talebinden vazgeçerse, devletin bizi sürüklemeye çalıştığı noktaya kendi ayağımızla gitmiş olmayacak mıyız? Zaten devlet de artık eskisi gibi tümünden inkarcı yaklaşımlarla işin altından kalamayacağını iyice farketmiş ve kimi kırıntılar vererek sorundan kurtulmayı planlamaktadır. Bunun için de ilkin ulusal hareketi şiddete başvurarak ezmeyi ve kitlelerde yılmılık yaratarak en az hakla yetinmelerini sağlayacak bir psikolojik ortam oluşturmayı hedeflemektedir. Kürt liberallerimiz, acaba kayıtsız şartsız tek taraflı ateşkes talebi ile, bağımsızlık hedefini bir kenara bırakarak "Kürt kimlikli özgür yurttaş" talebine sarılmakla; devletin öteden beri yaratmak istediği süreçle paralellik içinde girmiş olduklarını görmüyorlar mı?

Üniter devlet altında sorun çözülmez

Kürt sorunu, parçalanarak sömürgeleştirilmiş bir ulusun kendi geleceğini tayin etme sorunudur. Bu yüzden bir halkın veya ulusun egemenliğini ifade eden merkezi-üniter devlet sistemi altında Kürt ulusal sorununa bir çözüm getirilemez. Bu sistem en iyimser bir durumda, ancak halkımızın en acil kısmi taleplerini karşılayabilir. Oysa bir ulusun kendi kaderini tayin edebilmesi, ancak ayrı bir devlet kurmasıyla mümkün olabilir. Kendi kendini yönetemeyen bir ulus, kendi

Bugün burjuva liberal çevrelerin çoğunlukla "Kürt sorunu" dediği; Kürt devrimci çevrelerinin ise "Kürdistan sorunu" olarak niteledikleri Kürt ulusal sorununun iki farklı boyutu vardır: nüfus ve ülke boyutu. Birinci çevre nüfus sorununu, öteki ise ülke sorununu esas almaktadır. Sorunun bu iki boyutu bir bütün olarak algılanamazsa buna uygun gerçekçi çözümler de üretilemez.

kaderini nasıl tayin edebilir? İpleri başkasının elinde olan bir halk, istediği kadar kimlik haklarına sahip olsun ve istediği kadar "özgür yurttaş" olsun, nasıl olur da; toplumsal, ekonomik, siyasal vb. statüsünü kendi ulusal çıkarlarına göre şekillendirebilir?

Bu bağlamda liberallerimizin içine düştüğü handicap gibi YHD lideri Cem Boyner'in üniter devlet çatısı altında Kürt sorununu çözüme kavuşturacağı yönündeki iddiası da büyük bir demagojidir. Kürt sorununun gerçek çözümü, ancak onun bir ulusal sorun olduğu gerçekliğinin kabulüyle sağlanabilir. Halkımızın temel sorunları ulusal ve ülkesel bütünlüğü inkar edilerek çözümlenemez, tersine böylelikle sorunlar, daha bir karmaşık hale getirilerek içinden çıkılmaz bir duruma sokulur.

Neden bağımsızlık?

Ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelelerinde, en ufak bir demokratik hakkın bile elde edilmesinin çok ağır bedeller gerektirmesi veya çok ağır bedellerin ödenmesine rağmen elle tutulur kazanımların sağlanamaması, bazen halk kitlelerinde olduğu gibi halkın öncü gücü olma iddiasıyla ortaya çıkan siyasi yapılanmalarda da bir yılmılık ve umutsuzluğun boy vermesine yol açar. Öyle ki; en basit talepleri bile egemen güçlerin yoğun baskı ve tepkilerine yol açıyorsa, bağımsızlık veya devrim gibi kapsamlı dönüşümler nasıl gerçekleşir, diye kara kara düşünmeye başlarlar ve çareyi hedeflerde kıstılamalara gitmekte bulurlar.

Temel hedefler bir kenara bırakılıp, "daha makul" ve "daha gerçekçi" talepler ortaya atıldığında işlerin daha da kolaylaşacağı ve böylelikle bir yandan güncel haklar ufak ufak kazanılırken, bir yandan da adım adım "uzun vadeli" hedeflere varılacağı sanılır! Yani şu herkesin bildiği, devrim mücadelesi yerine reformlar için mücadele yürütmenin "daha gerçekçi" olduğu savı.

Reform-devrim ilişkisi; üzerinde çokça tartışılan bir konu olduğu için ayrıntılarına girmeye gerek yok. Fakat temel bir nokta var ki, o da eğer devrim mücadelesi boyutlanmışsa reformların elde edilebileceği gerçekliğidir. Egemen güçler ancak bütünü kurtarmak için kısmi olandan vazgeçebilir. Bütün için mücadele verilmediği müddetçe kısmi haklar elde edilemeyeceği gibi,

kısmi haklar için mücadele verilmeden salt "büyük" hedefler peşinde koşmakla da bütünlüğü kazanımlar sağlanamaz.

Ülkemizde bağımsızlık sorunu açısından reform-devrim ilişkisine baktığımızda yine aynı durum ortaya çıkmaktadır. Bağımsızlık için savaşılmadan dil, kültür, sanat, etnik kimlik vb. olarak ifade edilen kısmi ulusal-demokratik haklar da elde edilemez. Yıllardır inkarcı ve asimilasyoncu politikalarla koskoca bir ulusun varlığını eritip yoketmeye çalışan bir devlet neden Kürtlere kısmi de olsa ulusal demokratik haklarını versin ki? Devlet, bağımsızlık yolunu tıkayıp mücadeleyi pasifize etmek için (ve ancak bu işlevleri görüyorsa) bazı hakları vermeye yanaşabilir. Bugün eğer bir televizyonda Kürtçe yayın hakkı bile verilmiyorsa, bu; devletin, böylesi bir hakkın bağımsızlık mücadelesini daha da alevlendireceği inancına sahip olmasından kaynaklanıyor.

Bu yönüyle diyoruz ki, bağımsızlık mücadelesi en gerçekçi bir mücadele stratejisini ifade ediyor. Ancak bu hedefin gerçekleşmesi tabii ki ülke ve dünya genelindeki gelişmeler ve güçler dengesindeki dalgalanmalardan kopuk ele alınamaz. Dönem dönem bağımsızlık hedefinden vazgeçmeden, bu talebi daha esnek ve diplomatik ifadelerle dile getirmekten de korkmamak gerek. Bağımsızlık hedefine reformlarla ulaşılacakları gerçekliği gibi, bu mücadelenin çetin koşullar içerisinde zikzaklı yollar çizerek ve bazen de kimi aşamalardan geçerek kazanılacağı unutulmamalıdır.

Bağımsızlık talebinin özü; "Ya bağımsızlık ya hiç" değil, hiçbir kazanımı reddetmeden, kararlı bir şekilde hedefe ulaşmaya kadar mücadeleyi kesintisiz yürütmektir.

Bağımsızlık mücadelesi, ulusal bilincin derinleşerek kısmi ulusal demokratik hakların elde edilmesi için bir kaldıraç ve itici güç görevi gördüğü gibi, Kürt halkının, uluslararası antlaşmalarda da dile getirilmiş en doğal hakkı olan kendi kaderini tayin etme hakkının gerçekleşmesini de sağlayan bir mücadeledir.

1973'te imzalanan ve altında Türkiye'nin de imzasının bulunduğu Helsinki Nihai Senedi'nin 8. maddesi; "halkların hak eşitliği ve kendi kaderlerini tayin hakkı"nı içeriyor. Kürt ulusal muhalefeti bunun gibi ulus-

lararası antlaşmalarla güvence altına alınan haklarını daha sıkı savunacağına; "aman eğer bağımsızlığı veya yakın bir ifadeyle kendi geleceğini tayin hakkını savunursak 'bölücü' damgasını yeriz" gibi kaygılardan hareket ederse, hiçbir hakkını elde edemeyeceğini rahatlıkla söyleyebiliriz.

Son olarak yargılanıp cezalandırılan ve genel plandaki çabalarına değer verdiğimiz Kürt milletvekillerinin mahkeme sergiledikleri yaklaşım, açık bir acizlik ve ürkekliğin (politik ürkekliği kastediyoruz) ifadesidir. Helsinki Nihai Senedi'nde bile yer alan "halkların eşitliği" ve kendi kaderini tayin hakkı ilkesini bir bütün olarak savunacaklarına, biktırıcı tekrarlama ile "halkların eşitliği" ve daha çok da "halkların kardeşliği" kavramlarında takılıp kaldılar.

Bağımsızlığı da içeren, ulusların kendi geleceklerini tayin hakkı ilkesine yanlış ve çapsız yaklaşımların kısa bir eleştirisinden sonra öz olarak diyebiliriz ki, bizler sırf devletin bağımsızlıkçı eğilimleri yok etmeye kalkışmasına bir tepki olsun diye veya kuru kuruya bazı sloganlara sahip çıkıp donkişotluk olsun diye değil; halkımızın bugün Kürdistan'da nüfusun çoğunluğunu oluşturduğu ve binlerce yıldan beridir bu toprakları kendisine yurt edinmiş olduğu gerçekliğinden hareketle, bağımsızlığı en doğal bir hak ve en gerçekçi bir talep olarak savunuyoruz. Bugün çok küçük nüfuslarla geniş topraklar üzerinde bağımsız devletler kuran halklar var. Kürdistan'daki mevcut nüfus, halkımızın kendi geleceğini tayin etme hakkını gerçekleştirmek için yeterli potansiyele sahiptir.

Metropoldeki Kürtlerin durumu

Ülke topraklarını terkedip, Türkiye'nin değişik yerlerine dağılmış bulunan Kürt nüfusunun durumu ve geleceğinin ne olacağı sorunu, bugün önemli bir sosyo-kültürel, ekonomik ve siyasi bir soruna dönüşmüştür. Kürt nüfusunun sahip olduğu sorunların çözümünün oldukça karmaşık bir süreci izleyeceği gözüküyor. Çünkü bu sorun zaten geniş bir zaman dilimi içerisinde ve karmaşık gelişmeler sonucu oluşmuştur.

Bu nüfus sorununun bir kısmı, TC'ye ta Osmanlı devletinden miras kalmıştır. Özellikle İç Anadolu'ya sürülmüş olan bu Kürt nüfusu, Osmanlı devletinin 18. ve 19. yüzyıllarda kendisi için tehlike olarak gördüğü aşiret mensuplarından oluşmaktadır. Bunlar yüzyıllardır süregelen asimilasyon politikalarına rağmen, ulusal-kültürel varlığını belli oranlarda korumuş bir kitledir. Bu kitlenin ulusal bilinci gelişme sürecine girmiş olmakla birlikte, içine girdikleri sosyal ve iktisadi ilişkiler, onların tekrar ülkeye dönme olasılığını oldukça azaltmıştır.

TC'nin kurulmasında sonra da devletin kendisi için somut veya potansiyel tehlike olarak gördüğü aşiret veya aileleri batıya göçettirme politikası devam etti. Şeyh Said, Ağrı, Dersim gibi büyük ulusal direnişlerden sonra, batıya göçettirilen Kürt nüfusunun küçük bir kısmı 1940'lı yıllarda çıkarılan "af" çerçevesinde ülkeye geri dönmekle birlikte, önemli bir kesimi batıda kalmaya devam etti. Bugün bu nüfus da ülkeye dönme olasılığı zayıftır.

Bunların dışında kalan nüfus ise, 1960'larda başlayıp '80'li ve '90'lı yıllarda katlamalı bir şekilde artış gösteren göç sonucu batıya yerleşmişlerdir. Bu nüfus her ne kadar çıkarılan "mecburi iskan" yasalarıyla batıya sürgün edilmemiş olsalar da;

devletin bölgeyi bilinçli bir şekilde geri bıraktırması ve halk üzerinde oluşturduğu terör sebebiyle binlerce ve giderek milyonlarca insanın metropollere göçmesine sebep olmuştur. Bu nüfusun bir kısmı, kendisine belli bir iş kurup sosyal çevre edinerek, düzene entegre olurken, bir kısmı da akrabalarına sığınarak veya çadırlarda yaşayarak hayatlarını idame ettirmeye çalışıyorlar. Çoğunlukla düzenli bir işe sahip olmayan ve gittikçe şehirlerin kenar semtlerine yığılan bu nüfusun olası bir durumda ülkeye dönme ihtimali yüksektir. Ama her şeye rağmen bir kısmı dönmeyi de tercih edebilir. Öyle ya, topraktan kaldırılan bir ağacı tekrar yerine dikmek kolay olmasa gerek!

Görüldüğü gibi metropoldeki Kürtlerin ağırlıklı bir kesiminin tekrar ülkeye dönmeleri olasılığı oldukça zayıftır. Ama kimileri bu durumdan hareketle senaryolar düzenlemekte ve dar ufuklu politik belirlemeler yapmaktadırlar. Oysa metropoldeki (ve bunun gibi durumları biraz daha farklı olmakla birlikte, Amerika'dan Avustralya'ya kadar, dünyanın çeşitli yerlerine göçeden) Kürt nüfusuna sadece ülkeye geri dönüp dönemeyecekleri bağlamındaki yaklaşım, ufukların daralmasında önemli bir etken olmaktadır.

Batıdaki Kürt nüfusuna geriye dönüp dönmeme ikilemi çerçevesinde yaklaşanlar, bazen açık bazen de kapalı bir şekilde bu nüfusu "kaybedilmiş" bir nüfus olarak algıladıklarını ortaya sermektedirler. Bizler Kürt nüfusunun kitlesel bir şekilde kendi topraklarından kopmalarını (veya kopartılmalarını) istemeyiz, ama her şeye rağmen oluşmuş olan bu sonucu doğru değerlendirip; bu potansiyelin, halkımızın en doğal insanî ve ulusal haklarının elde edilmesi mücadelesinde, azami yarar sağlayacak bir misyon üstlenmesini sağlama çabası içerisine girmeliyiz.

Kürt nüfusunun batıya göçmesi, ülke toprakları üzerinde yürütülen mücadelenin zayıflamasına yol açarak birlikte; egemen güçlerin, savaşın Kürdistan'la sınırlı kalması ve tahribattan batının en asgari bir biçimde etkilenmesini sağlamak için yürüttüğü politikaları boşa çıkartacak bir olanak da yaratıyor. Halkımızın bu kesimi bugün de devletin sömürgeci-asimilasyoncu politikalarına karşı aktif bir şekilde savaşarak misyonunu yerine getirmeye çalışıyor.

Bu nüfus belki artık hiçbir zaman ülkeye köklü dönüş yapmaz, ama bu durum onların bağımsızlık mücadelesine şu ya da bu oranda katılmalarına engel teşkil etmez. Bu arada belirtelim ki, metropoldeki Kürtlerin bağımsızlık mücadelesine katılıp katılmayı da, bütün önemine rağmen son bağlamda ikinci dereceden bir rol oynar. Yani bu, sadece sürecin hızlanması ya da yavaşlamasında rol oynayacak tali bir faktördür.

Metropoldeki Kürt nüfusu doğrudan bağımsızlık için değil de, genel olarak kimi ulusal demokratik kazanımlar için savaşım verse bile, bu; nesnel olarak bağımsızlık mücadelesini de güçlendirecektir. Yine ülke toprakları dışındaki Kürt nüfusunun bağımsızlıktan sonra ille de ülkeye dönmeleri şart değildir; dönüp dönmeyecekleri onların tercihine bağlıdır.

Metropolde kalmayı tercih eden Kürtler bir yandan yaşadıkları yerlerde ulusal-kültürel ve yerel-yönetimsel haklarını elde etme mücadelesi yürütürken bir yandan da oradaki ilerici-devrimci muhalefetle birlikte devrim ve demokrasi mücadelesini yürütmeye devam edeceklerdir.

Boynner Diyarbakır'da "Üniter Devlet" vaadetti

Diyarbakır (Medya Güneşi)-YDH lideri Cem Boyner, 21 Ocak günü bazı parti yöneticileri birlikte Diyarbakır'a geldi. İlk olarak parti il binasının açılışına yapan Boyner, daha sonra Ziya Gökalp Kapalı Spor salonunda halka yönelik bir konuşma yaptı. "Diyarbakır sıkıntılı, Türkiye sıkıntılı" diye konuşmasına başlayan Boyner, "Türkiye'deki diğer meseleleri nasıl konuşuyorsak, Kürt meselesini de öyle konuşmalıyız" dedi. Kendisini dinlemeye gelen kitlenin "barış, eşitlik, kardeşlik" sloganlarıyla konuşması kesilen Boyner, "Kürtler kesinlikle Türkiye'den kopmak istemiyorlar, Kürt sorununu çözmek için özel statü gerekmiyor" diyerek temelde Kürt sorunu konusunda mevcut düzen partilerinden farklı bir düşünceye sahip olmadığını ortaya koydu. Kürtlerin kimlik hakkı hariç diğer bütün haklara sahip olduğunu, bunun en az bin yıllık bir kaynaşmanın ürünü olduğunu, Bu nedenle de Kürtlerle Türkler arasında hiçbir düşmanlığın so-kulamayacağını, varolan sorunların ancak YDH tarafından çö-

"Kürtler kesinlikle Türkiye'den kopmak istemiyorlar. Kürt sorununu çözmek için özel statü gerekmiyor. Kürtler kimlik hakkı hariç diğer bütün haklara sahiptirler"

zulebileceğini iddia etti.

Bugüne kadarki resmi politikayı "bölücü" diye niteleyerek, Türkiye'nin üniter devlet yapısını bozan uygulamanın resmi politikanın ürünü olduğunu, şu anda Türkiye'nin üniter devlet yapısına sahip olmadığını, bunun kendileri tarafından gerçekleştirileceğini ifade etti.

Boyner, uygulanan resmi ideolojinin bölücü bir ideoloji olduğunu ve siyasetçilerin ülke insanlarını Kürt-Türk, alevi-sünni, sivil-asker diye bölerek yönetmeye çalıştıklarını vurguladı ve iktidara geldiklerinde Olağanüstü Hal uygulaması ile köy koruculuğunu kaldıracaklarını söyledi.

Boyner, "bu ülkede herkes huzur içinde olmadıkça hiç kimse huzur içinde olmayacaktır" sözleriyle konuşmasını sona erdirdi.

KISA KISA

Diyarbakır'da satırlı ve bıçaklı saldırılar

Diyarbakır'da, 20 Ocak günü iki kişi bıçaklı ve satırlı saldırıya uğradı. Sabah saat 8 dolaylarında 5 Nisan Mahallesi'ndeki evinden işine gitmek üzere ayrılan İsmet Kaya, kimliği belirsiz kişiler tarafından satırlı saldırıya uğradı. Olay sonucu ağır yaralanan Kaya, olay yerine gelen vatandaşlar tarafından Diyarbakır Devlet Hastanesi'ne kaldırıldı. Saldırganlar ise olay yerinden yaya olarak kaçtılar. Saldırının ne amaçla yapıldığı öğrenilemezken polis olayın siyasi yönü bulunduğunu ve araştırmaların bu yönde yoğunlaştırıldığını belirtti.

Aynı saatlerde ise Huzur Evleri semtinde Hüsamettin Özcoşkun adlı kişi evinin önünde uğradığı bıçaklı saldırı sonucu ağır yaralandı. Çevrede bulunanlar tarafından önce Diyarbakır Devlet Hastanesi'ne, oradan da Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'ne kaldırılarak yoğun bakıma alındı. Olaydan sonra kaçmaya çalışan saldırgan suç aletiyle birlikte yakalandı. Özcoşkun'un hayatı tehlikeye henüz atlatamadığı öğrenildi.

26 Ocak günü, Diyarbakır'ın Bağlar semtindeki Köşkler mahallesinde Müfit Korkan adındaki kapıcı kimliği belirlenemeyen iki kişinin satırlı saldırısına uğradı. Başından ve boyundan aldığı darbelerle ağır yaralanan Korkan çevredeki vatandaşların yardımıyla Diyarbakır Devlet Hastanesi'ne kaldırıldı. Olay yerinden kaçan saldırganlar yakalanamadılar.

Polis saldırının siyasi amaçlı ola-

bileceğini ve araştırmaların bu yönde yoğunlaştırıldığını söyledi.

23 Ocak günü Diyarbakır'ın Bağlar semtinde satırlı saldırıya uğrayan iki kadından biri öldü diğeri ağır yaralandı.

23 Ocak günü saat 10.00 sıralarında Emek Caddesi'nde alışveriş yapan Bedriye ve Garibe Can adlı ana-kız, kimliği belirsiz kişiler tarafından satırlı saldırıya uğradılar. Garibe Can olay yerinde yaşamını yitirenken, Bedriye Can ise aldığı satır darbeleriyle ağır yaralı olarak Diyarbakır Devlet Hastanesi'ne kaldırıldı. Polis bir kişinin ölümü, bir kişinin de ağır yaralanmasıyla sonuçlanan satırlı saldırı olayından sonra kaçan üç saldırganın kimliklerinin belirlendiğini ve saldırganlardan Ahmet Kula'nın yakalandığını açıkladı. Olayın siyasi yönünün bulunup bulunmadığı henüz öğrenilemedi.

Diyarbakır'daki yerel radyo ve televizyonlar kapatıldı

TRT yayınları ve polis ile askeri haberleşme sistemlerini olumsuz yönde etkilediği gerekçesiyle Diyarbakır'daki yerel radyo ve TV kanalları kapatıldı.

Kent merkezinde yayım yapan, Kanal 21, Metro, Can ve Mega televizyonları ile Değişim, Ses, Metro, Kent, Show, Bağ, Malabadi, Nur, Can, Mega, Diyar, Genç, Süper, Class ve Star radyo istasyonları, Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü Basın Protokol Şubesi'ne bağlı polis ekipler tarafından "entenferanse"ye neden olduğu gerekçesiyle kapatıldı.

YEKBÜN (Kürdistan Birleşik Halk Partisi) Genel Sekreteri **Edip Serdar Dilan**, darbe tartışmaları, seçimler ve özgür basına yönelik saldırılar, "Sürgün Parlamentosu" ve Ulusal Cephe gibi güncel konu ve gelişmelerin yanı sıra, siyasi çözüm ve bağımsızlık talebi, legal Kürt partisi ve mevcut legal parti girişimleri, silahlı mücadele, sosyalist birlik çalışmaları, Çekiç Güç ve anti-empyalizm sorunu, Güney'de kardeş kavgası gibi ulusal gündemimizin temel birçok konusu ile ilgili görüşlerini gazetemize anlattı.

YEKBÜN Genel Sekreteri **E.Serdar Dilan**'ın basına yaptığı ilk açıklama mahiyetindeki bu görüşmeyi, gazetemizin Avrupa temsilcisi **Halim Can** arkadaşımız, bir Ortadoğu ülkesinde gerçekleştirdi. Ulusal demokratik mücadelenin birçok güncel ve temel probleminin konuşulduğu görüşmede, sayın **E.Serdar Dilan**, **YEKBÜN**'ün mücadelesi perspektifi ve hedefleri konusunda önemli açıklamalarda bulundu. 1995 Yılı'nın, **YEKBÜN** için bir Atılım Yılı olacağını söyleyen **Dilan**, "önümüzdeki süreç, sosyalistlerin birliğinde, sürece bütünlüklü müdahalede, halkımıza yeni bir siyasal çıkış yolunun yaratılmasında ve varolan gücün toparlanmasında daha etkin ve aktif bir şekilde varlığımızı hissettireceğimiz bir süreç olacaktır" dedi.

MGK'nin 5 Ocak'ta yapılan toplantıda benimsediği "yeni" perspektif ve bu doğrultuda belirlenen yeni hedeflerde başarılı olamayacağını ileri süren **Dilan**, Türk devletinin, Kürt halkının artık çözümü dayatan gerçekliği karşısında tutunamayacağını vurguladı.

Kürt halkının silahlı direnişinin, mevcut koşullarda "terör" olarak nitelendirilmesinin anlamlı olmadığını dikkat çeken **Dilan**, "Biz gerçekten de şiddetten, Kürt ve Türk insanlarının kanının dökülmesinden yana değiliz. Türk devleti, halkımızın özgür iradesini yansıtabileceği koşulları yaratırsa, buna yol açarsa, elbetteki şiddete gerek kalmayacaktır. Ve böylesi bir sürecin başlatılması durumunda, kından gelirse gelsin, şiddete karşı çıkacağız. Aksi durumda, sorun salt PKK ile sınırlı kalmaz; diğer Kürdistanlı güçlerin de silahlı direniş yönünde adım atmalarının önüne geçilemez" diyerek Türk devletini zaman geçirmeden siyasal çözümün önünü açacak pratik adımları atmaya çağırdı.

YEKBÜN Genel Sekreteri **E. Serdar Dilan**'la yaptığımız ve iki bölüm halinde yayınlayacağımız görüşmenin ilk bölümünü okurlarımıza sunuyoruz.

Medya Güneşi: Sayın **Dilan**, söyleşimize güncel gelişmelerle baş-

lamak istiyoruz. Ekonomik ve siyasi kriz koalisyon hükümetini sallıyor. Erken seçim ya da seçimsiz yeni bir koalisyon tartışmaları yaşanıyor. Cumhurbaşkanı Demirel'in, yeni yıla girerken "Meclisi fesh yetkisi" istemesi yeniden darbe tartışmalarına yolaçtı. Bu gelişmeleri ve güncel siyaset ortamını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Edip Serdar Dilan: Türk devleti, bugün Kürt halkına karşı sürdürdüğü topyekün kirli savaşın içinde boğulmuştur. Sistem, bugüne kadar görülmemiş boyutta bir çıkmazın içine sürüklenmiştir. Son günlerde gerek hükümetin akıbeti, gerek sözde "Anayasa değişiklikleri" ve gerekse darbe tartışmalarını, devletin sözkonusu çıkmazından kurtulma çarpınışları olarak nitelendirmek mümkündür. Bugün Türkiye'deki tabloya baktığımızda, şu manzarayla karşılaşmaktayız: Ekonomik, siyasi, askeri, diplomatik ve toplumsal olarak ciddi bir tıkanma ve kriz yaşanmaktadır. Bir yandan, devleti destekleyen basın yayın organlarında yapılan anketlerin de itiraf ettiği gibi, halklarımızın yüzde 80 gibi ezici bir çoğunluğu bu parlamentoya güvenmediğini açık bir şekilde ortaya koyuyor ve diğer yandan da, devlet, uluslararası alanda, Cumhuriyet tarihinin en büyük baskı ve

yalıtılmışlığını yaşıyor. Böylesi bir tablo, devleti can havliyle bazı çözüm arayışlarına yöneltmektedir. İşte, Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in "Meclisi fesh" yetkisi" istemesini bu arayışların bir parçası olarak değerlendirebiliriz. Türkiye'de sistemin tıkanıklığına, askeri darbenin "ilaç" olarak sunulması neredeyse bir kural haline getirildiği için, Demirel'in açıklamaları, hemen bir "darbe" tartışmasına yol açtı.

Bugün Kürdistan'da Olağanüstü Hal yasaları bile uygulanmıyor. Kirli Savaş, Kürt halkına yöneltilmiş topyekün bir saldırı şeklinde, hiçbir kural tanımaksızın sürdürülüyor. Parlamento'nun, gerçekten de hiçbir rolü yoktur. MGK, tekeli sermaye, MİT ve kontrgerilla ege-menliğinde faşist bir polis devleti mevcuttur. 12 Eylül sömürgeci-faşist askeri darbesinin, Türkiye'nin hiçbir sorununu çözemediğini, aksine, varolanları daha bir kangrenleştirdiğini, toplumun geniş bir kesimi, pratik olarak gördü. İşte böylesi bir ortamda, Türk devletinin askeri bir darbe gereksinimi yoktur; çünkü, zaten darbeyi de aşan bir fiili yönetim sözkonusudur. Peki bu darbe tartışmaları nereden çıkıyor? Bu, açıktır ki, Kürt halkının ve parlamentodan umudun kesmiş geniş kitlelerin "darbe" tehdidiyle korkutulması, ehven-i şer'e zorlanması amacıyla taşıyor. Yani "darbe", demoklesin kılıcı gibi halklarımızın başında sallandırılıyor.

Hatırlanacak olursa, 1991 erken genel seçimlerinden önce, ANAP iktidarı döneminde de devlet yine ciddi bir krize sürüklenmiş, kitlelerin umudunun bu sistem içinde hapsetilmesi için bir vitrin değişikliğine gitme ihtiyacı duyulmuştu. Ve yapılan seçimlerden sonra, hemen hemen tüm sermaye çevrelerinin yoğun desteğiyle, DYP-SHP Koalisyon Hükümeti, bunalımdan çıkışın tek yolu olarak oluşturulmuştu. Ama, aradan geçen zaman, Koalisyon Hükümeti'nin de sorunlara çözüm getirmek bir yana, işi daha bir içinden çıkılmaz noktaya sürüklediğini tartışmasız bir şekilde ortaya koydu. Şimdi, yine aynı çevreler, Koalisyon Hükümeti'ne veryansın etmekte, bunalımın yeni bir vitrin ile aşılması için ciddi bir çaba içinde bulunmaktadırlar.

Bu noktada, SHP-CHP bütünleşmesine endekslili belli "çözüm" tartışmaları yoğunlaşmaktadır. Şu aşamada, devlete hakim anlayış, seçimsiz bir vitrin değişikliği yönündedir. SHP-CHP bütünleşmesinden sonra, bir ANAYOL ya da "ulusal mutabakat" hükümeti ile kitlelerin oyalanması ve 1996'ya kadar seçim yapılmaması eğilimi ortaya çıkıyor. SHP-CHP bütünleşmesinden sonra, oluşacak yeni partinin DYP ile koalisyonu sürdürmesi de ön plana çıkan olası seçeneklerden biridir. Bu seçeneğin gündemleşmesi durumunda, 1995'in sonlarına doğru bir erken genel seçimin kaçınılmaz hale geleceğini söylemek mümkündür.

Bu tartışmalar bir yana, bizce, darbe de yapılsa, ANAYOL formülü de devreye girse, ya da bir erken genel seçime de gidilse; ne askerler, ne de varolan burjuva partileri, bu anlayışlarıyla Türkiye'nin hiçbir sorununu çözemeyeceklerdir. Türkiye'de bugün yaşanan kriz tablosunun altını kazıyan, karşınıza Kürt sorunu çıkaracaktır. Varolan ekonomik, siyasi ve toplumsal sorunlar, büyük oranda Kürt sorununda düğümlenmiştir. Türkiye'de öz-

gürleşmenin, demokratikleşmenin yolu, Kürt ve Kürdistan sorununun çözümlenmeye başlamasıyla açılacaktır. Bu sorun, bu şekilde varlığını korudukça Türkiye bu çıkmazdan kurtulamayacaktır. Kürt halkının özgürlüğü; talan, soygun, sömürü ve çürümeye dayalı bu sistemin de çözülmesini, Türk halkının da özgürleşmesini hızlandıracaktır.

Medya: MGK'nin 5 Ocak'ta yaptığı

toplantıdır. Gümrük Birliği'ne girme yönünde şu anda yansıtılmaya çalışılan "ısrarlı" tutum ise, bugünü kurtarmaya yönelik bir politikadır. Gelecek açısından da, Kürt sorununu bastıracağını hayal eden Türk devletinin varmak istediği bir sonuçtur. Devlet içinde, Gümrük Birliği'ne bugünden girişin gereklerini yerine getirme eğiliminde olan bir kesim varsa da, şu aşamada etkin bir durumda değildir. Devleti, bütün politika ve yö-

YEKBÜN (Kürdistan Birleşik Halk Partisi)

'95 atılım

toplantıdan sonra başta yurtsever ve sosyalist yayın organları olmak üzere demokratik platformlara yönelik saldırılar yoğunlaşırken, öte yandan 'Anayasa değişikliği' tartışmalarıyla bir "demokratikleşme" havası estirilmeye çalışılıyor. Kamuoyunun anlamakta güçlük çektiği çok daha derin bir çelişki ise şu: Mevcut hükümet, Gükrük Birliği görüşmelerinden ısrarla sonuç almaya çalışırken, Türkiye'nin durumunun karara bağlanacağı toplantıdan bir gün önce Anayasa Mahkemesi DEP milletvekillerine ceza yağdırdı. İktidarın yapısı ve tercihleri ile ilişkili olarak bu çelişkileri nasıl yorumluyorsunuz?

Dilan: Devletin bugün içinde bulunduğu durum dikkate alındığında evdeki hesapların sürekli olarak çarşıdakine uymadığı görülebilmektedir. Özellikle son iki yıl içinde, Kürt sorununun şiddetle bastırılması ve akabinde, gerekirse bazı değişiklikler yapılması, MGK tarafından bir program olarak belirlenmişti. Bu programa göre, Kürt sorunu bastırılıp değişiklik yönünde bazı adımlar atıldıktan sonra, Gümrük Birliği görüşmelerine de daha avantajlı bir şekilde gidilecekti. Fakat, bu program tutmadı. Aksine, Kürdistan'daki savaş öyle bir yüklenmeye yol açtı ki, enflasyon yüzde 150'ye dayandı. Bu kez, bastırılmayan Kürt sorununa; ağır yaşam koşullarını protesto etmeye başlayan kitleler hareketlemeye de eklemlenmişti. Bu gelişmeler yaşanırken, DEP'li milletvekillerinin son mahkemeleri ve Gümrük Birliği görüşmeleri de gelip dayanmıştı. MGK'nin tutmayan hedefleri, açtı bir zincirleme trafik kazasına yol açmıştı. Yaşanan bu paradoks, devleti bir tercih yapmakla yüzyüze bıraktı. Ya DEP'li milletvekillerinin mahkemesi ertelenecek ve bu yolla Gümrük Birliği görüşmelerinin başlamasına yol açılacaktır; ya da bu yapıyla, Gümrük Birliği'nin getirebileceği sonuçları kaldıramayacağını bilen devlet, görüşmeleri uzatacak bir tutum sergileyecekti. Nitekim, devlete ege-men olan askeri "çözüm"e dayalı anlayış, ikinci yolu seçerek, ağırlığını koydu ve DEP'lilere ceza yağdırıldı. Ama, yine bu anlayış, Avrupa ile varolan bağların daha fazla zedelenmemesi, kopmaması için de hemen girişimlere yöneldi. Böylece, Gümrük Birliği görüşmelerinin başlayacağı 5 Mart 1995'e kadar biraz daha zaman kazanılmaya çalışıldı.

Kürt sorununun şiddetle bastırılmasını esas alan ırkçı, şöven, askeri-bürokratik anlayışın bu politikasıyla; Gümrük Birliği'ne girme isteği bir paradoks oluşturuyor. Çünkü, Gümrük Birliği, doğal olarak beraberinde ekonomik, siyasal, toplumsal vb. dönüşümleri de dayatacaktır. Böylesi bir durumda, Kürt halkına karşı yürütülen bu topyekün kirli savaşın aynı şekilde sürdürülmesi mümkün olmayacaktır. Bunun bilincinde olan Türk devletine hakim askeri anlayış, bilinçli bir şekilde Gümrük Birliği görüşmelerini erteletecek bir tutum al-

Sunu rahatlıkla söyleyebilirim ki, bu alanında, halkımızın çıkarlarını esas alan durumdayız. Sosyalistlerin olabilecek emterdiğimiz esneklik ve yeni yaklaşım, Kürdistan arasındaki etkisini ve haklılığını gösteren sosyalistlerin birliğinde, sürece bütünlüklü yolunun yaratılmasında ve varolan gücün aktif bir şekilde varlığını hissettireceği bir açıdan bir Atılım Yılı olacaktır.

nelimleri ile kendi içinde homojen bir oluşum olarak değerlendirmemek lazım. Gerek iç, gerekse dış etkileşimler sonucu değişik dönemlerde devlet içindeki farklı eğilimlerden biri daha etkin olabilmektedir. Nitekim bugün Türk devletinde asker, bürokrat kesime dayalı, şiddetle "çözüm"ü esas alan anlayış etkindir.

Gelinen aşamada, şöylesi bir durum ortaya çıkıyor: MGK denetimindeki devlet, önüne koyduğu hedeflerin hiçbirisine varamamıştır. 5 Nisan Kararları ile ekonomiye "çekidüzen" verilmesi hedeflenirken, şu anki ekonomik göstergeler, Cumhuriyet tarihinin en kötü düzeyini yansıtıyor. Enflasyon, resmi açıklamalara göre yüzde 150'ye dayanırken, büyüme hızı eksi (-) 4'lerde seyrediyor. Yılda 400 trilyon lira yutan Kürdistan'daki "terör", bastırılmamıştır. ABD, Avrupa Parlamentosu ve uluslararası humaniter, demokratik kişi ve kurumların baskıları alabildiğine yoğunlaşmıştır. Resmi kurumlardan pek de bağımsız sayılamayacak bazı kamuoyu araştırma şirketlerinin verilerine göre bile, Türkiye'de halkın yüzde 80'i parlamentoya güvenini yitirmiştir. Memurlar, işçiler çekilmez bir hale gelen bu yaşama isyan etmeye başlamışlardır. Bütün bunlar, Türk devletini, Dimyat'a pirince giderken evdeki bulgurdan olma ile yüzyüze bırakmıştır.

İşte bu gerçeklik, MGK'yi, yeni sürece uygun, yeni bir program hazırlamaya yöneltmiştir. Nitekim 5 Ocak'ta yapılan MGK toplantısından sonra, bu "yeni" programın ipuçları görülmeye başlanmıştır. Bu programın şu ana noktalarından oluştuğunu söylemek mümkündür:

Birincisi; Kürdistan'daki mücadele, bütün kış boyunca yoğunlaştırılacak askeri saldırılarla "bastırılmaya" çalışılırken, Kürt ve Kürdistan sorununu gündemleştiren tüm kişi, kurum ve basın-yayın organlarının ablukaya alınarak, hangi yolla olursa olsun susturulması ve böylece Kürdistan'daki gerçeklerin, Türkiye ve dünya kamuoyuna yansıtılması ve tartışılmasının engellenmesi. Tek taraflı bir biçimlendirme ile kitlelerin ilgisinin, varolan burjuva partilerinin irtuteceği çözümlerin dışında herhangi bir alana kaymasının önlenmesi ve çözüm seçeneklerinin, yine bu sistem içinde kalmasının sağlanması. İkincisi; "susturulmuş" Kürt cephesi ile, ki-

pırdanmaya başlayan Türkiye'deki emekçi hareketi ve demokrasi güçlerinin arasına bir duvar örülerek ayrı iki kanalda akan suların birleşmesinin önlenmesi. Bunun için de Türkiye'deki emekçi kitlelerin biraz daha oyalanması amacıyla ücretlerinin bir miktar artırılması, sözümona "Anayasa değişikliği" tartışması başlatılarak bir demokratikleşme beklentisi yaratılması ve bununla da hem

amaç ise, Gümrük Birliği ve Avrupa Birliği ile ilgili süreci etkilemeye yönelik hesaplardır.

Medya: Militarist politikalarda ısrarın, yönetenlerin krizini nasıl derinleştirdiği ortada. Fakat ulusal demokratik güçlerin bu kriz halinden gereği gibi yararlanabildikleri söylenebilir mi? Aynı süreçte ulusal muhalefetin oldukça önemli mevzi kayıpları söz-

artık bir politika haline getirilen ciddi yanlışlıklar sonucu, köy koruculuğu sisteminin yaygınlaşıp kökleşmesine nesnel olarak zemin hazırlandı. Halkın büyük oranda devrim saflarına kazandırıldığı alanlarda gerçekleştirilen askeri eylemliliklerle, kazanılmış kitleler devletin açık hedefi haline getirilerek bu potansiyelin dağılmasına ya da devlete boyun eğmesine yol açıldı. Legal alanlardaki siyasal, demokratik, kültürel, akademik ve sendikal örgütlenmelerin yavaşlatılması, güçlendirilmesi ve birer direniş odağına dönüştürülmesi yönünde gereken hassasiyet gösterilmediği gibi, bu alanlarda oluşan birikim de önemli oranda dağıldı. Çocuk, kadın, öğretmen ve diğer savaş dışı sivilere yönelik saldırılar ve okulları yakalama kararı gibi uygulamalar, kitlelerin mücadeleden kopmasında önemli bir etki oluşturdu. Çoğu kez, şiddete angaje edilen kitlelerin, devletin şiddeti karşısında sindirilmesine de zemin yaratıldı. Şırnak ve Cizre'de ayaklanmaya hazır olmayan kitlelere, açık bir şekilde "her Kürt bir gerilladır" denilerek "ayaklanma" çağrısı yapıldı ve buralarda, o dönemden başlayarak dengelerin devlet lehine değişmesine katkıda bulunuldu.

Serihıldanlar'ın merkezi durumunda olan Şırnak, Cizre, Silopi, Silvan, Kulp, Lice vb. yerleşim birimlerinin bugün içinde buldukları durum bile, tek başına ulusal demokratik güçlerin sonuç çıkarması gereken ciddi mesajlarla doludur. Sadece PKK'yi kastetmiyorum, biz de içinde olmak üzere tüm ulusal demokratik güçler için söylüyorum. Bizlerin bu süreçten çıkarması gereken önemli sonuçlar vardır. Tahribatın bu boyuta varmasında, PKK dışındaki güçlerin de payı az değildir. Halkımızı, içinde bulunduğu ateş çemberinden, maruz kaldığı vahşetten koruyamadık, gerekli ölçüde savunamadık. Bu yönüyle de, sadece sorunun PKK'de odaklaşan boyutunu öne çıkarmak, bizleri eksik ve yanlış değerlendirmelere yöneltecektir. Hem tek tek PKK dışındaki yurtsever güçler süreci bütünlüklü müdahalenin gerektirdiği adımları atamadılar, hem de ulusal de-

sajları da içeriyor. Bugün Kürdistan'daki tabloyu tek boyutu ile değerlendirmem gerekiyor. Kürt ve Kürdistan sorunu, artık uluslararası bir nitelik kazanmıştır. Devlet bu yükü taşıyamaz duruma gelmiştir. Dünya kamuoyu, halkımızın özgürlük ve kurtuluş mücadelesine daha sıcak yaklaşmakta, destek vermektedir. İşte bu elverişli zemin, Kürt ulusal demokratik güçlerine önemli olanaklar sunmaktadır.

Ülkede yaşanan olumsuz ortamın, Kürtler için bir kader olmadığı kesindir. Ancak, yapılması gerekenler vardır. En önemlisi, Kürt ulusal güçlerinin, yaşamın her alanında yaratacakları işbirliği, güçbirliği vb. örgütlülüklerle, halkın ulusal birlik temelinde direnişini örgütlemektir. İkincisi; Kürdistan'da yakıcı bir biçimde kendisini hissettiren siyasal boşluğu, sosyalist güçlerimizin birliği ile doldurup etkin bir siyasal önderlik yaratmak. Üçüncüsü; Türkiye'deki tüm demokrasi güçlerinin ortak eylemlilik ve işbirliğini yaratmak; Kürdistan ulusal demokratik güçleri ile Türkiye demokrasi güçlerinin direniş ve hareket ortaklığını yaratmak. Dördüncü nokta; Kürdistan'daki savaşın gelişim seyrine denk düşecek şekilde, sürece bütünlüklü müdahale perspektifli askeri mücadeleyi, daha geniş ulusal demokratik güçlerce gerçekleştirme ve yaygınlaştırmak. Beşincisi; Kürt ulusal demokratik mücadelesinin siyasal, kültürel, demokratik vb. alanlarda Kürt kimlikli kurumları yaratabilmesi için somut adımlar atmak. Altıncısı ise; uluslararası humaniter, barışçı, demokratik güçlerin desteğini daha fazla kazanmak için girişimleri yoğunlaştırmak.

Şu noktayı özellikle vurgulamak istiyorum: Bugün halkımızın içinde bulunduğu korku ve sinmişlik halini, böylesi bir savaş ortamında, bir çırpıda kitlesel bir hareketliliğe dönüştürmek kolay değildir. Bir takım sorunları, kendi doğal gelişiminin dışında değerlendirmek, bizleri sağlıklı sonuçlara vordırmayacaktır. Her niteliksel dönüşüm, belli bir birikimin ürünüdür. Bu doğru, olumlu-olumsuz bütün dönüşüm süreçleri için geçerlidir. Bu süreçlerin hem nesnel ve hem de öznel boyutları vardır. İşte bu iki boyutun çakışması durumunda, küçük bir kıvılcım bile köklü dönüşümlerin önünü açabilir. O halde sorun nedir? Sorun, nesnellığı yakalayacak örgütlülüğün yaratılması ve aynı nesnellikle örtülecek pratik adımların atılmasıdır. Demin siraladığım noktalarda, güçlü bir örgütlülük altında yapılacak girişimler,

si) Genel Sekreteri E. Serdar Dilan:

Yeni Yılı Olacak

iyi bir koordinasyon ile, yaşamın birçok devrimci müdahaleleri gerçekleştirebilecek direniş birliğinin yaratılması yönünde gözetilen ulusal demokratik ve sosyalist güçleri başlatmıştır. Önümüzdeki süreç, sosyalist müdahalede, halkımıza yeni bir siyasal çıkış fırsatı yaratmıştır. Özellikle 1995 yılı YEKBûN

Türkiye'de köklü değişimlerin önünün kesilmesi hem de Kürdistan'da çözüme gebe sorunun çözüm sürecinin geciktirilmeye çalışılması. Üçüncüsü; Kürtçe isim yasağının kaldırılması, iç ve dış gelişmelerin seyrine göre Kürt müziği ve dili üzerindeki yayın vb. yasaklarda kısmi yumuşatmalara gidilmesi, Newroz'un, devlette resmi bayram kabul edilmesi gibi birtakım makyajlara başvurulması. Dördüncüsü; bir yolla, düşüncelerinden dolayı cezaevlerinde bulunan bazı aydınların serbest bırakılmasını sağlayacak bazı adımların atılması. Beşincisi; sistemden umudunu kesen büyük çoğunluğun çözüm arayışlarının, yine sistem içinde eritilmesinin sağlanması amacıyla, mümkünse "seçimsiz" bir hükümet değişikliği ya da bazı düzenlemelere gidilmesi. Altıncısı; Mart ayında yapılacak Gümrük Birliği görüşmelerine, "Anayasa değişikliği" ve "demokratikleşme" tartışmalarıyla birlikte Kürtçe ile ilgili yapılması düşünülen değişikliklerin yaratacağı avantajlarla gidilmesi, ancak Türkiye'nin o gün içinde bulunacağı durumu dikkate alınarak görüşmelerde ilerleme sağlanıp sağlanmaması yönünde yapılacak tercihin netleştirilmesi.

Evet, 5 Ocak'ta yapılan MGK toplantısında benimsenen perspektifi ana hatlarıyla böyle sıralayabiliriz. Türkiye'de artık ekonomik ve politik programlar, sürecin hızlı akışı karşısında aylık ya da birkaç aylık periyodlarla yinelenmek zorunda kalıyor. İki ay sonra, MGK'nin öngördüğü bu "yeni" hedeflerde de başarılı olamayacağı şimdiden bellidir. Kriz öylesine derinleşmiş, gedik öylesine büyümüştür ki, böylesi ufak tefek yamalarla kapatılması mümkün değildir. Şiddet ve imha politikasında diretenlerin, "ne camiden, ne kiliseden olma" anlayışına dayalı bu "yeni" programları, Kürt halkının artık çözümünü dayatan gerçekliği karşısında tutunamayacaktır.

Bugün yapılması tartışılan "Anayasa değişikliği"nin ne sonuç vereceği de tartışmalıdır. Ayrıca, gündemde tutulan değişikliklerin "demokratikleşme" gibi bir sonuç doğurmayacağı, sömürgeci-faşist 12 Eylül Anayasası'nın çok sınıtın maddelerinin budanmasından öteye gidilmeyeceği de açıktır. Amaç, parlamentoya güvenini yitirmiş kitlelerin yeniden kazanılmasını sağlayacak bir imaj değişikliğine gitmektir. Diğer bir

konusu. Bu durum, sadece devletin saldırıları ile açıklanabilir mi? Bu sürece nasıl gelindi?

Dilan: Türkiye Cumhuriyeti devleti, Kürt halkına karşı topyekün kirli bir savaş yürütmektedir. Hiçbir kural tanımaksızın bu vahşet sürdürülüyor. Kürdistan'da bombalanmadık alan kalmamıştır. 2 bini aşkın köy ve mezra boşaltılmış, yakılıp yıkılmıştır. Devletçe işlendiği açık olan "faili meçhul" cinayetlerin sayısı 2 bini aşmıştır. Kürt halkının her türlü ulusal demokratik talebi ve örgütlenme girişimi, kanla, işkenceyle, hapis cezaları ve katletmelerle bastırılmaya çalışılmaktadır. Tüm devlet partileri, MGK'nin direktifleri doğrultusunda halkımızın kırımdan geçirilmesine alkış tutarak onay vermektedirler. Köy koruculuğu, baskı, tehdit ve işkence ile halkımıza dayatılmakta, Kürt'ün Kürt'e kırıdırılması temel alınmaktadır. Kısacası, ülkemizde içine düştüğü bataktan kendisini kurtaramayan Türk devleti, bu kez halkımızı da bu çıkmaza sürüklemeye çalışmaktadır. Evet, bugün yaşanan durumun temel sorumlusu Türk devleti ve onun yürüttüğü insanlık dışı topyekün kirli savaştır.

Medya: Peki devletin bu denli açık bir çıkamaz ve saldırganlık içinde oluşu, ulusal demokratik güçler tarafından yeterince değerlendirilebilir mi?

Dilan: Ne yazık ki buna "evet" yanıtını vermek çok güç. Ulusal demokratik güçler ve özellikle PKK, devletin bu açmazını derinleştirecek politikalar geliştiremediler. Kitlesel temelde gelişmeye başlayan ulusal demokratik mücadelenin, hak kazanımını sağlayacak bir düzeyde örgütlenmesi sağlanamadı. Yoğunlaşan saldırılar karşısında önemli mevziler kaybedildi. Ve ne yazık ki, tahribatın bu boyutlara varmasında, PKK'nin küçümsenemeyecek etkisi oldu. On yıldır sürdürdüğü silahlı mücadele ile ulusal uyanış sürecine önemli katkılar sunan PKK'nin, Kürt sorununun inkarı mümkün olmayan bir gerçeklik olarak devlet ve kamuoyu nezdinde kabul edilmesinde, önemli bir rolü olmuştur. Ancak bu durum, madalyonun bir yüzüdür. Diğer yüzünde ise, yapılan ciddi yanlışlıklar ve hatalar vardır. Her şeyden önce kendi dışındaki ulusal demokratik güçlere karşı samimi bir tutum içinde olmamıştır. Hangi politika ve tutumu, ne zaman, nerede ve nasıl geliştireceğini sağlıklı bir şekilde belirleyememektedir. 1989'dan sonra boy veren serihıldanlar'ın yerine, bugün sindirilmiş kitleler varsa, birçok mevzi kaybedilmişse, bunda belirleyici neden devletin vahşeti olmakla birlikte, PKK'nin yanlışlarının etkisi de büyük olmuştur. PKK'nin olur olmaz zamanlarda kitlelere dayattığı kepenk kapatma, kitlesel gösteri ve benzeri eylem biçimleri, hem bu tür eylemliliklerin içini boşaltmış, hem de halkı canından bezdirir bir noktaya getirmiştir. Birçok yerde "vergileendirme" adı altında, insanlar altından kalkamayacakları ekonomik bir yükü karşı karşıya bırakıldı. Gerek merkezi ve gerekse bölgesel düzeyde

demokratik güçler ulusal birlik temelinde bir direniş odağı yaratamadılar. Tüm bunlar da etki boyutları farklı da olsa, yaşanan tahribatın önemli birer nedenini oluşturuyor.

Medya: Kitle inisiyatifine yeniden müdahaleci bir işlev kazandırmak, demokratik mevzileri aktive etmek için neler yapılabilir?

Dilan: Kürdistan'daki tabloyu bu şekilde çizmeme, Kürt halkının tamamen devlete teslim olduğu şeklinde yorumlanmamalıdır. Bir korku ve sinmişlik hüküm sürüyor; bu doğru. Ancak, halkımızın özgürlük ve kurtuluş özleminin bastırıldığından sözedilemez. Tüm baskı ve vahşete rağmen, devletin halkımız nezdindeki meşruiyeti sağlanamamıştır. Süreç; daha ciddi, umut verici ve yol gösterici bir önderlikle, yeniden ve büyük bir hareketlilik yaratılabileceği me-

bizce, günümüzün ihtiyaçlarına denk düşen çabalar olacak ve bir atılım sürecinin önünü açacaktır.

Medya: "Ulusal Meclis"le ilgili gelişmeler, son günlerin en çok tartışılan konusudur. Ortaya çıkan şekliyle, "Kürdistan Sürdürülen Parlamento" girişimi hakkında ne düşünüyorsunuz? Bu girişimin ulusal ve uluslararası düzeyde ne tür etkiler yaratması beklenebilir?

Dilan: 1992'de PKK'nin yaptığı tek taraflı ateşkes ve akabinde gelişen ulusal diyalog ve işbirliği süreci, ulusal demokratik mücadelede önemli bir dönüm noktasının ifadesiydi. Bu gelişmelerin ürünü olarak, aralarında partimizin de bulunduğu 12 Kürdistan örgüt ve partiden oluşan Kuzey Kürdistan Ulusal Demokratik Cephe Platformu

"Yardım ve yataklık"

● Osman Aydın

Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi, devletin resmi ideolojisi doğrultusunda DEP'in 8 milletvekili hakkında beklenen kararı verdi. Halkın iradesi ile TBMM üyeliğine seçilen Kürt milletvekilleri, Milli Güvenlik Kurulu'nun "tavsiyesi" doğrultusunda PKK üyesi oldukları, başka bir deyişle "silahlı çete mensubu oldukları" gerekçesiyle 3.5 ile 15 yıl arasında değişen ağır hapis cezalarına çarptırıldılar. Mahkemenin gerekçeli kararı henüz çıkmadığı için bu kararın hukuksal irdelemesini bu aşamada yeterince yapmak mümkün değildir. Ancak karar hukuksal olmaktan çok siyasi nitelik taşıdığından bu noktada birkaç söz söylemek gerekir.

Kuşkusuz DEP milletvekilleri hakkında verilen karar, Türk siyaset ve hukuk tarihinde Kürt milletvekilleri için, ne verilen ilk karardır, ne de en ağırdır. Yasama görevleri ve Kürt oluşları nedeniyle idam edilen Bitlis milletvekili **Yusuf Ziya Bey** ve Dersim milletvekili **Hasan Hayri Bey** sadece birer örnektir. Verilen bu kararların bütününe ortak özellikleri; sanıkların düşünceleri nedeniyle cezalandırılmaları, mahkeme kararlarının hukuksal olmaktan çok siyasal nitelikte oluşu, siyasal otoritenin bu kararların verilmesinde birincil derecede rol oynaması ve **kararı** veren mahkemelerin olağandışı mahkemeler olmasıdır. Başka bir söylemle "**doğal hakim**" önünde yargılanmamış olmalarıdır.

Kürtler, ulusal demokratik haklarını talep ettikleri her dönemde yargı erki çok açık biçimde siyasal otoritenin emrinde ve denetiminde çalışmıştır. Kürtler, özellikle bu dönemlerde özel yasalarda özel mahkemelerde yargılanarak cezalandırılmışlardır. Bugün de olan budur. Sadece tarihsel bir hatırlatma yapmak açısından iki örnek vermek istiyorum:

Birincisi, 1925 Kürt Ulusal Hareketi sırasında ve sonrasında görev yapan Şark İstiklal Mahkemeleri'dir. Bu mahkemeler Kürdistan'da görev yapmakla yükümlü kılınmış, yargılama sırasında sanıkların avukat tutup savunma yapmaları ve verilecek kararlara itiraz etmeleri hakkı ellerinden alınmıştır. Verilen idam kararlarının onaylanma yetkisi, Anayasa'ya aykırı biçimde TBMM'den alınarak kolordu komutanlıklarına verilmiştir. İnfazlar da böyle yapılmıştır. Özel ve geniş yetkilerle donatılmış bu mahkemelerin yargıçları da hakimlik sınıfından gelen kişiler olmayıp, siyasal iktidarın belirlediği milletvekilleri tarafından atadandı. Yani "doğal hakim" ilkesi ortadan kaldırılmıştı. Bu mahkemelerden o denli hukuk dışı kararlar çıkmıştır ki, insanların inanması mümkün değildir. Örneğin, insanlar salt Türkçe bildikler için idam edilebilmiştir.

İkincisi, 1930 Ağrı Kürt Ulusal Ha-

Hiyerarşik yapı içinde devletin her kademesindeki yönetim kadroları aynı biçimde DEP'li milletvekilleri ile şu veya bu nedenle hukuksal ilişki içinde olduğuna göre onlar da aynı şekilde PKK'ya yardım ve yataklık etmişlerdir.(!)

reketi sırasında yaşanan hukuksal trajedidir. 1930 Mart sonlarında CMUK'ta yapılan bir değişiklikle, 1. Umumi Müfettişlik Bölgesi'nde yargılanacak sanıkların temel hakları olan savunma hakkı ve verilecek kararlara karşı kanun yollarına başvurma hakkı ellerinden alınmıştır. Bu yasal alandaki haksızlığın ötesinde uygulamada daha büyük zulüm yaşanmıştır. Bu hareket nedeniyle hakkında iddianame düzenlenen 700 sanık, güvenlik nedeniyle Adana Ağır Ceza Mahkemesi'nde yargılanmak üzere Adana'ya sevk edilmişlerdir. Ancak bu gruptan yalnızca 192 kişi Adana'da mahkemeye teslim edilmiştir. Yani haklarında iddianame düzenlenerek yargı güvencesi altında bulunması gereken sanıklarından 508'i yolda, mahkemece verilmiş idam kararları olmamasına rağmen öldürülmüşlerdir.

Bu anlayış ve uygulama 70 yıldır değişmemiş ve devlet yönetiminin temel karakteristiği olmuştur. Bu nedenle, DEP'li Kürt milletvekillerine verilen cezalar, eski uygulamalar karşısında masum kalmış olmalı ki, hukukçu olduğundan kuşku duyduğum DGM Başsavcısı Demiral, verilen cezaların az olduğu gerekçesiyle karara itiraz edeceğini söylemiştir.

Hiyerarşik yapı içinde devletin her kademesindeki yönetim kadroları aynı biçimde DEP'li milletvekilleri ile şu veya bu nedenle hukuksal ilişki içinde olduğuna göre onlar da aynı şekilde PKK'ya yardım ve yataklık etmişlerdir.(!)

Aynı mantığa göre, sözkonusu devletin bu büyükleri PKK'lı oldukları için cezalandırılan ve cezalandırılacak olan kişilerle birlikte devleti yönetmekle PKK isimli "**çetenin sair efradı**" sayılamayacaklar mı? Hatta PKK üyesi sayılmaları gerekmekte midir? Devleti, PKK üyesi olarak nitelenen kişilerle birlikte yönetmek sözkonusu olduğuna göre, iktidar PKK ortaklığı ile mi yürütülmektedir? Bütün bunlar doğrusu Kürt halkına karşı yapılan bunca zulmün sebebi nedir? Bu sav yanlışa verilen cezaların "**esbab-ı mucibesi**" nedir?

Şimdi bir vatandaş olarak, DGM mantığı ile Savcı Demiral'a; Süleyman Demirel, Hüsamettin Cindoruk, Tansu Çiller, Murat Karayalçın ve bütün devlet yetkilileri hakkında en azından "**PKK'ya yardım ve yataklık**" etikleri gerekçesiyle suç duyurusunda bulunuyorum. Ve Savcı Demiral'ın mantık çerçevesinin bir milim dışına çıkmadan kendisini göreve çağırıyorum. Savcı Demiral'ı vatani "**koruma ve kollama**" göreviyle karşı karşıya bırakıyorum.

Evet, meydan sizin Savcı Demiral!

Toplumsal sorunlar üzerine notlar

● Fuat Turan

Dili, kimliği, gelenek ve görenekleriyle yaşamın her alanında asimilasyona uğramış Kürt halkının, kendini çeşitli biçimlerde ifade etmeye başladığı bu dönemde, birçok sorunla yüzyüze bulunduğunu ve bu sorunların çözümünde güçlüklerle karşılaşacağını görüyoruz. Birçok şeyin yanısıra bunun temel nedenlerinden biri devletin, Kürt halkını, çeşitli boyutlarıyla bilmeden yoksun bırakma, bilmeden uzaklaştırma politikasıdır. Bildiğiyle yetinen ve kendini geliştirmek için de çaba sarfetmeyen bir Kürt tipi, karşılaşacağı sorunları çözebilecek yöntem ve bilgilerden de yoksun olacaktır. Örneğin; tarih bilgisinden yoksunluk, bugün karşılaşılan benzer politikalara karşı sağlıklı bir değerlendirmeyi güçleştirerek, bir ölçüde hataların tekrarına neden olabilir. Bu durum ise yeni yanlışlar yapmamızı beraberinde getirmektedir. Sürece uygun olmayan tavırlar, varolan hataları arttırdığı gibi, geçmişte yapılan hataların tekrarını da beraberinde getirmektedir.

Yakın geçmişimiz olan 12 Eylül faşist darbesinden önceki sürece baktığımızda bunu daha iyi anlayabiliriz. Sözkonusu dönemde, amaçları bir olduğu halde devrimci yurtsever kitlelerin, bazı düşünsel ve örgütsel farklılıklardan dolayı aralarında birlik oluşturamadıklarını görmekteyiz. İlginc ve üzücü olan, bu durumun günümüzde de devam etmesidir. Diğer yandan Kürt halkının bir kesimi TC'nin uyguladığı Kürdü Kürde kırıltma politikasına alet olmakta, düşman güçlerin ekmeğine yağ sürmektedir. Oysa başta da değindiğimiz gibi yakın tarihimiz değerlendirilmiş olsaydı, birçok başarısızlığın ve toplumsal yapıda yaratılan tahribatların en önemli nedenlerinden birinin Kürt halkının birliğinin sağlanamaması olduğu anlaşılır ve bugünkü hatalara düşülmezdi. Öyleyse en kısa zamanda bundan kurtulmalı, görüş alanımızı bütün süreçleri kapsayacak şekilde genişletmeye çalışmalı, kendi dışımızdaki diğer birey ve devrimci-yurtsever güçlerin olay ve olgulara bakış açılarını da gözönünde bulundurmalı ve durumu bu şekilde değerlendirmeliyiz.

Son zamanlarda TC'nin artan vahşetiyle içiçe yaşayan Kürt halkı, bu vahşetin verdiği gerginliği fazlasıyla kendisinde taşımaktadır. Bu gelişmelerin toplum üzerindeki etkisi, duygusallığı ve tepkiselliği körüklemek olmuştur. Aşırı duygusallığın ve tepkiselliğin beraberinde getirdiği anlık keskin çıkışlar topluma hiçbir yarar getirmemektedir.

Olaylar karşısında duygusal davranmak kişinin olumlu kararlar vermesini engeller. Düşman güçlerin artan saldırganlığıyla hazırlıksız karşılaşan birey çıkmaza sürüklenir.

Bir diğer problem, popülizme aşırı düşkünlüktür. Yurtseverlik değerlerinden kendilerine mutlaka bir pay çıkarıp, bununla övünmekle yüceldiklerini sanan bazı insanlar, bu davranışlarıyla kendilerine, çevrelerine ve varolan devrimci-yurtsever güçlerin mücadelesine ne kadar zarar verdiklerinin farkında bile değildiler. Ayrıca varolan devrimci-yurtsever güçlerin ideolojileri hakkında bildikleri eksik, ezbere, dayanaksız ve çoğunluğu yanlış olan düşüncelerini, devrimci-yurtsever güçlerin ideolojileriniymiş gibi göstermeleri siyasal dejenerasyonu arttıracak düşünsel bir kaosa zemin hazırlamaktadır. Bunlar, yaratılan değerleri tahribata uğratarak, Kürt halk mücadelesinde illegaliteyi yok etmiş, mücadeleyi legaliteden bile çıkararak laçkalaştırmışlardır. Masa başlarında, pratiksiz devrimciliğe aşırı düşkün olan tipler, bunu popülizmle (halk dalkavukluğu) besliyorlar. Oysa, önemli olan, mücadelenin bireysellikten kurtararak toplumsal bir boyutta yürütülmesidir. Bireyin görevi, teoride bere-nimsediklerini pratiğe dökmek üzere

sağlam bir zemin yaratmak ve zamanla bunu yaşam tarzı olarak benimsemektir. Yani masa başlarında popülizmle beslenmiş devrimcilikten kaçınılmalı, böyle davranışlar uyarılmalı ve gerekirse teşhir edilmelidir.

Bir başka olumsuz gözlemim ise şöyle: Bazı insanlar, içinde buldukları devrimci-yurtsever örgütler ve bu örgütlerin lideri konumundaki bireyler için mücadele etmektedirler. Sözkonusu kesim her şeyden önce bu örgütlerin de Kürdistan için mücadele ettiğini bilmelidir. Çünkü örgüt için savaşmak mücadeleyi kısırlaştırır ve sonuçta örgütün dağılışıyla veya bireyin yok oluşuyla sonuçlanır ki, bu da mücadelenin bitmesi (yok olması) anlamına gelir. Öyleyse Kürt insanı öncelikle Kürdistan için mücadele etmesi gerektiğini bilmeli, bu yolda mücadele etmeli ve bu ilkeleri en iyi uygulayan devrimci-yurtsever örgütü tanıyıp, ona katılıp, o örgütün programı ve ilkeleri doğrultusunda hareket etmelidir. Bu yönlü davranış ve yöntemler Kürt halkına daha yararlı olacaktır. Kürt halkının kurtuluşu için geçerli alternatif programlar (politikalar) ve somut pratik çözümler yaratabilen tutarlı kişiler. Gerekli olan budur.

Yoksa, yıkmaya çalıştığımız, başkaldırdığımız sömürgeci düzenin bünyesinde barındırdığı ve bize buluşturmaya çalıştığı hastalıkları kaparsak; özgürleşsek bile eski düzenin yaşam şeklini yaşatıyor olacağız, buna yeni bir düzen ya da özgürleşme denilemez. Öyleyse her şeyden önce böyleli durumları ön-görerek karşı önlemler geliştirmek gerekir. Çünkü hem bireysel kurtuluşu hem de Kürt halkının ulusal ve toplumsal kurtuluşunu yakınlaştırmak biraz da bu yönde gösterilecek du-yarlılığa bağlı olacaktır.

Sitêrka Geş

Felat Dilgeş

Sala te pîroz be ey şahê hozanan!..

Di dîroka mirovatîyê de hin kes hene ku bi xebat, kirin û berhemên xwe navên xwe bi tîpên zêrîn nivîsîne. Bi zanabûna xwe riya mirov û mirovatîyê vekirine. Wekî çirayek ronahîdar, berê gel û welatê xwe rohnî kirine û hêdî hêdî şewq û şemala wan daye tevê dinê. Nav û dengê wan her ku çûye belav bûye. Rê û rêça wan, mebest û armanca wan, daxwaz û merama wan; tiştê herî girîng ramanên wan li ser pêşerojê bûne.

Di dema ku gelek mirovan rojekê, hefteyekê, mehekê, salekê ber xwe, pêşiya xwe nedîtine; ew derketine û sed sal, du sed sal, sê sed sal, pînsed sal, hezar salan pêşiya xwe dîtine. Xebatên xwe, hesabên xwe li ser pêşerojê kirine; pêşerojê jiyane.

Di dîroka mirovatîyê de hin kes hene ku welat bi wan tîpên naskirin. Navê gel û welatê wan bi wan tîpên bibîranîn. Ew dibin ala gel û welatê xwe û li asoyên rengîn berbiba dibin.

Mirovên bi vî awayî kêr in; her gav, li her welatî, di nav her gelfî de dernakevin, ranabin. Ji bo derketin û rabûna kesên bi vî awayî, carna bi sedan salî derbas dibin. Lê carna jî roj derbas dibin, sal dibihurin ew nayên. Ecêbek giran jî ew e ku carna jî ji bo fahmkirina wan bi sedan salî wextê divê.

Tam sêsed û çil û çar (344) sal berê; erê ne sed sal, ne du sed sal; tam sêsed û çil û çar sal berê li asoyên Kurdistanê jî mirovek bi vî awayî xuya bû; nav da û navê xwe bi tîpên zêrîn di dîroka mirovatîyê de nivîsî; na ez şaş im; kola. Tam sêsed sal berê dîrok, li ser axa Kurdistanê ji bûyera temambûna berhemeke bêhempa û afirênêrê wê re bû şahid. Erê tam sêsed sal berê, Ehmedê Xanî nivîsîna berhema xwe ya bêhempa, MEM û ZÎNê qedand. Tam sêsed sal berê Ehmedê Xanî weha nivîsî:

Lewra ku dema ji xeybê fek bû

Tarîx-i hezar û şest û yek bû

Îsal -i gihîştê çill û çaran

Wî pêşerewê gunahekar

Şahê hozanan dîroka hatina xwe ya dinê û temamkirina Mem û Zînê bi van rêzên jorîn beyan dikir. Sala 1061'an li gor salnameya Hîcrî ye; li gor salnameya Mîladî 1651 dike. Ehmedê Xanî di 44 saliya xwe de ser-taca edebîya Kurdî Mem û Zînê diqedîne ku ev tarîx jî li gor salnameya Mîladî 1695 e.

Mem û Zîn serbilindiya me Kurdan e. Em çiqas peznê Ehmedê Xanî û vî berhema wî ya bêhempa bidin heq e. Ehmedê Xanî serê me bilind kir, ruyê me sipî kir. Îro bi saya wî di nav rêza qlasîkên cihanê de ji ziman û edebîya Kurdî tê qalkirin.

Gelo Ehmedê Xanî di Mem û Zînê de çi nivîsî? Belkî rastir be ku mirov bibêje E. Xanî di Mem û Zînê de çi nivîsî? Ji ber ku E. Xanî di vî berhema xwe de, pîrsên ku dest neavêtîyê, hema bibêje nehêştîye. Ji van meseleyan ji bo gelê Kurd pîrsa herî girîng yekîtiya netewî û avakirina dewletek Kurdan bû. Wî bi awayekî gelek zelal sedemên bindestbûn û pervebûna Kurdan raxist ber çavan, girîngî û pêwîstiya avakirina dewletek Kurdî anî ziman. Şexsiyeta Kurdî, kêmasiyên Kurdan û qelsiya eşîretên Kurdan li ser maseya emeliyatê vezeland û neşter avêt van birînan; kûnêran der kir. Bi ramanên xwe bavîtiya welatperwerî û neteweperestîya Kurdî kir. Bavê neteweperestîya Kurdî Ehmedê Xanî ye.

Hêmana herî girîng a netewebûnê ziman e. E Xanî ev yek dît û bi awayekî teorîk sedemên girîngiya vî yekê jî raxist ber çavan. Di dema ku hemû kesî bi zimanên Farisî û Erebî dinivîsî de, wî bi zimanê dayika xwe, bi zimanî Kurdî nivîsî û bi aşkerayî sedemên vî yekê got.

Alim bû, zana bû; bîr û bawerîya wî bi xebata zanistî hebû. Di vî yekê de ramanên wî gerdûnî bûn; ji bo hemû dinê, ji bo hemû mirovatîyê çirayek ronahîdar bû.

Îsal sala wî ye û îsal dîsa em bi wî serbilind in. Bi salan, bi sedan salî wî riya ku wî ji bo gelê xwe, ji bo mirovatîyê vekir xitimî ma

Îsal careke din em Mem û Zînê bixwînin, bidin xwendin; li çaraliyên dinê sala wî pîroz bikin; navê wî bibîr bînin; li ser riya wî bimeşin; ji armanca wî re xizmet bikin.

Di serî de em, di serî em gelê Kurd wî qenc fahm bikin, da ku dinya baş wî binase.

Xwezî bi wî gelê Kurd ê ku Ehmedê Xanî baş fahm kiriye û li ser riya wî dimeşe. Çimkî ew gel azad nebe jî, li ber azadbûnê ye.

Xwezî bi wan gelan ku Ehmedê Xaniyan gihandine; çimkî ew qet namirin.

Divê Em Giş Xwe Wekî Xwediyê Kar Bibînin

• Arjen Ronahî

Di tîkilheviya jiyane de, tiştên di dilê meriv de ne, dibe ku, her tim pêk neyên. Helbete ev ne rewşeke xweşe. Tesîrên wê yên neyînî bi her awayî wê xwe nîşan bide; di warê psikolojîk de, ramanî de, bîyolojîk û hwd. de. Êdî ku bûnyê ya meriv jî ne ew çend saxlem be, texribat hîna zêdetir dibe. Pek nehatina xwestin, armanc û rêzmanan bi gellek tiştan ve girêdayî ne. Sedemên şexsî he ne, yên aborî he ne, yên civakî û yên psikolojîk he ne. Sedem çî dibe bila bibe, di encamê de, piştî salan, dema meriv li dût xwe dinêre, jiyana xwe wekî şerîdekê di ber çavên xwera derbas dike, dibîne ku, gellek valahî di qyda biryar û armancan de he ne. Meriv gelek tişt gotîye, daniye ber xwe, lê pîrrê wan ne aniye çî. Bes, lêhaybûna vî yekê jî, ji bo meşa pêş de gellek girîng e. Wê derbasbûnê bi şûnde nîne; lê, wê ji vî çûyînêre jî "bibêje bes. Dema ku bi dilsozî, bê fen û fût, karibin tûrikê xwe vala bikin, wê demê em dê, gavên serkeftinê jî hîn hêsantir bikaribin bavêjin. Belê; di jiyane de, dibe ku meriv carna bi sernekev e. Lê dema em tecrubeyan ji van tîkçûnan derxînin, wê rojên pêşiya me hîna xerabtir bib in.

Di pêvajoya tîkoşînê de, me ji bo pêkanîna biryar û armancan gelek handaye, xebat kirîye; lê dîsa jî pir biryarên me pêk nehatin e. Ma gelo, dema ku biryar tene sitendin, em realist nafikirin? Pêk nehatinên biryaran, ji bo ku em rewşa xwe, "rastîya" xwe baş nadin ber çavan peyda dibin? Na xêr, ez ne di vî baweriyê de me. Helbete ku şertên welatê gelek xerab in şertên ku em bi xwe tê de ne, gellek xerab in. Û dibe ku carna em "realist" jî nefikiribin. Lê ez dikarim bi bêjim ku, ji sedî heştê-notê biryarên me, li gor rewşa me, li gor hêza me, diviyabû pêk bihatina. Sedema herî mezîn ya pêk nehatina armanc û biryaran sistayî ye, dudiliye; xwe xwediyê kar nedîtine ye. Bi rastî jî, tiştên me danîne ber xwe ne ew çend giran in ku, em nikaribin bînin çî.

Dema ku tirimbêla me ketibe rêyek xerabe û nexweş, divê em giş, çî rêwî, çî şofêr, xwe wekî xwediyê tirimbêlê bibînin. Heger em yek bispêrin yekî, em dê ni-

Şoreşgerî, li vî welatî gelek zehmet e. Lê, yên dibêjin "ez xwediyê vî karî me", karê wan hîna zor-tir e. Bê risk, bê fedekarî ne mumkun e ku pêşketinek çê bibe. Divê bi vî zanebûnê em li çareserkirina probleman biger in.

karibin bî sererastî bigihêjin armanca xwe. Her rêwiyên vî tirimbêlê, divê ji bo kursiyên wê, ji bo tekerlekan, ji bo boyax benzîn û rûnê wê xwe wekî xwediyê wê bibînin; çimkî bi rastî jî, ew xwedî ne, ne rêwî ne. Lê mixabin, dema ku herkes xwe rêwî bibîne, bar giş bikeve ser piştê şofêr û çend kesan, helbete serkeftin wê zehmet be.

Heger, her meriv, bi dilekî pak, xwe di mîzînê de biwezînine, wê demê sedemên pêk nehatina armancan wê baştir bêne dîtin. Di her warê jiyane de qaideyek he ye: Heger li malekê, li civakê, li welatekî jî sedî dehên merivan, bi şev û roj bixebitin, Jiyana xwe bi westandin û afirandinan bikaribin; û li aliyê din jî, sedî nodê merivan li çîhê xwe rûnin, xwe nedin kar, lê temaşe bikin; bes tiştên amadeye bixwin vexwin û roja ku tiştê neçe malê jî, dest bi gazind û sistema bikin; helbete ku ew mala, ew civaka, ew welata we pêş ve naçe.

"Gavên mezin", dema ku herkes ji aliyê xwe de bi kujekî vî barî bigire, wi hilde, dikare pêk bên. Min berê jî got, gelek tişt he ne ku, me dikaribû pêk banya; ne ku "bi rastî" me, nikaribûya hilgirta. Sedema pêk nehatinê, ya herî girîng em in. Roja ku "tiştên mezin" jî me bên xwestin em biçûk bibînin; roja ku "tiştên biçûk" jî me bên xwestin em "mezin" bibînin; wê gavê jî, tu mafê meriv tuneye ku, em neheqiyê li kesên ku şev û rojên xwe kirine yek, bikin. Di jiyane de, tiştên ew çend biçûk hene ku, carna ji ber kes hîlîngire, li erdê dimînin. Ma ev jî jiber "rastîya" me ye, ma ev jî ji ber ku em nikarin, pêk nayê? Na xêr, ne wiha ye. "Rastî", ji bo ku em wan biguherîn in, divê bêne dîtin; ne ku ji bo em wê wekî qederekê qebûlbikin!..

Heger ji bo kar û jiyana xwe ya taybetî, ez bikaribim gelek îmkanan (çî aborî, çî yên din) peyda bikim; ji bo Jiyana xwe, yan jî ji bo karekî xwe, ez bikaribim deh bajaran li bin guhê hev bixim; ji bo zarokên xwe, jin an mîrê xwe, ez bikaribim

hezar zehmetî bidim ber çavan; ji bo Jiyana xwe ya taybetî, ez bikaribim rojê deh-panzedehe seetên xwe bikaribim; lê ji bo hevalên xwe, ji bo gel û welatê xwe, ji bo tîkoşîna xwe ez bes wextên xwe yên "vala" bikaribim, ez xwe nedim ber bar, ber tu zehmetiyên (çî aborî, çî yên din) û li gel van hemû tiştan jî, ez bibejim "çima ev kar nameşe?"... Ma, weha dibe?..

Şoreşgerî, li vî welatî gelek zehmet e. Lê, yên dibêjin "ez xwediyê vî karî me", karê wan hîna zor-tir e. Bê risk, bê fedekarî ne mumkun e ku pêşketinek çê bibe. Divê bi vî zanebûnê em li çareserkirina probleman biger in. Dema ku xwediyên malê jî, xwe wekî mêvanan bibînin; ma kî dê vî barî hilgire? Divê em her tim amade bin ku, hemû keştîyên (gemiyên) xwe bişewitîn in. Roja ku ev pêwîst bû, me ev pêk ne anî, wê tu carî ev qeydên hesîrtiyê, ji hustiyê me dernekev in.

Em li vî welatî xwe biyvîn, di vî tîkoşînê de xwe biner (temaşevan), di vî tirimbêlê de xwe rêwî bibin in, wê rewşa welatê me, ya gelê me jî, dê wiha be. Wê rewşa me bi xwe jî, ji ve pêşdetir neçe.

Ji ber vî yekê, her sibe, dema ku em li neyîkê dinêrin divê em Seidan bibînin; Muhterem, Necmedîn bibînin; M. Sezer, Wedat, Azad, Sofî, Mustafa, Eyûp û şehîdên din bibin in. Her şev berî ku em di xew ve herin, divê em ji xwe bipirsîn; "ma tiştên van şehîdan ji min dixwazin, ji me dixwazin ev in? "Ma ne em bûn yên ku, doh di jiyana vî welatî de, bi tîkoşîn û hêza xwe, kela dijmin dihejandin? Ma, dibe em îro weha bisekin in?

Pêşeroj, pêşeroja me ye. Pêşeroj, li ser destên me, bi ked û xebata me, dê rohnî bibe. Divê em girîngiya ve "yeke" bizanibin û bi giştî, bi ruhekî nuh, ala xwe bilind bikin, bihejin. Heger, "Tu tişt, ji serxwebûn û azadiyê bi rûmettir tune" be dive em bi tevayî, xwe berpîrsiyarên pêk anîna, vî armancê bibînin.

● Bir gezinin anatomisi

Çocukluğumu yaktdılar

Sengül Şenol *

Gece apansız gelen telgraflar ve telefonlar hep acı yüküdür. Ekim ayının gece karanlığına bir bıçak gibi saplanan telefondaki ses, sadece "yaktılar" diyebilirdi. Fazla uzatmadı, izah bile etmedi. Hepimizi olduğumuz yerde, ülkeden binlerce kilometre uzaklıkta, Almanya'da sıcak yataklarımızda donuk bıraktı. Bir an kendimizi karla kaplı dağların başında veya uçsuz, firtınalı bir ovanın içinde, dipsiz bir kuyuda hissettik.

1938 katliamının canlı tanıklarından annem ve babamla göz göze geldiğimizde, katliamların, acı ve sürgünlerin derin izlerini gördüm. Babam "yine yaktılar" diyebilirdi. Derin bir sessizlikten sonra ekledi:

"Ben o zaman 8 yaşındaydım. Neredeyse bir yıla yakın dağlarda, mağaralarda yaşadık. Türk askerleri bizim peşimizdeydiler. Katliam sonrası, aç kalım diye evlerimizi, ekinlerimizi, meyve ağaçlarımızı ateşe verdiler. Dersim İsyanı'nda en büyük abimi, 'Babo'yu kaybettik. Onu defnetmeye bile fırsat bulamadık. Daha sonra kaçış ve sürgün geldi. Tarihimiz acılarla dolu ve hala da öyle. O günleri unutmak mümkün mü?"

"Yakmak". Belki de tarihin tanıdığı, bütün dillerdeki en iğrenç sözcük. Evleri yakmak, insanları, hayvanları, doğayı, ormanları yakmak. Umutları, sevgileri, anıları yakmak. Kim, neden ve niçin? Yakın tarih bilgin beni yanıltmıyorsa eğer, bu kavram bana en çok, Kürtlerin yanı sıra Ermenileri, Yahudileri, Kızılderilileri, Roma-Sintileri hatırlatıyor.

"Dayê waze, ni kame, Kotera ame?"

Elazığ'da ak sakallı ve görkemli bedeniyle ipte sallandırılan Seyit Rıza'nın yakını olan annem, "yine onlar" diyebilirdi. Kimdi onlar? Kimdi çocukluğumuzu yakanlar? Tanımalıydım, tanımalıyım çocukluğumu yakanları! Almanya'da oturup "onları" tanımak mümkün müydü? Gerçi benzerleri burada da vardı. Mölln'de üç, Solingen'de beş Türk'ü diri diri yakanlarla, bir benzerlik kurulabilirdi. Ama yeterli değildi. Bir gece ansızın çıkıp gelen ve doğduğumuz, büyüdüğümüz, suyunu içip ekmeğini yediğimiz köyümüzü, evimizi, ülkemizi yakanları daha yakından görmek gerekiyordu.

Almanya'da peş peşe yaşanan seçimler, çok kısa bir zamanda Dersim'e gidecek delegasyonun oluşmasını hayli zorlaştırdı. Takvim Aralık '94'ün ilk haftasını gösteriyordu. Yeşiller Partisi olarak oluşturduğumuz heyet yola koyuldu. Yiğitler soru ve bilinmezlik bekliyordu bizi. Başbakan yardımcısı Murat Karayalçın'ın bile rahat giremediği Dersim'e gitmek pek de kolay değildi. Özellikle de kütüğünüzde Dersim yazıyorsa, bu sanıldığından da zor. Oraya mutlaka ve mutlaka vize almanız gerekiyor. Kimden mi? Hem de çocukluğunuzu yakanlardan. Dersim'e doğrudan uçamazsınız. Ancak aktarmalı gidebilirsiniz. İstanbul-Ankara-Elazığ hattı üzerinden. Hele hele Ovacık ve Hozat'a gitmek, yakılan köyleri görmek, insanlarla olup biteni konuşmak bizlere dört bilinmeyenli denklem gibi

1938 katliamının canlı tanıklarından babam "yine yaktılar" diyebilirdi.

"Yakmak". Belki de tarihin tanıdığı, bütün dillerdeki en iğrenç sözcük. Evleri yakmak, insanları, hayvanları, doğayı, ormanları yakmak. Umutları, sevgileri, anıları yakmak. Kimdi çocukluğumuzu yakanlar?

Kimdi? Bir gece ansızın çıkıp gelen ve doğup büyüdüğümüz, suyunu içip ekmeğini yediğimiz köyümüzü, evimizi, ülkemizi yakanlar.

geliyordu.

İlk durağımız, İstanbul. Güzelliklerini yitirmiş, kötürümleşmiş bir şehir. Hergün birilerinin "kaybedildiği" şehir. Aysel Malkaç'ların, Savaş Buldanlar'ın, Medet Serhatlar'ın, Ersin Yıldızlar'ın ve daha nice-cilerinin "kaybedildiği" yüreksiz şehir. Nüfusumuzun yüzde biri kadar tirajı olan Özgür Ülke'ye bile kol kanat geremedi.

İstanbul'a indiğimiz akşam, Kürtlerin umutları, Özgür Ülke ile birlikte, o gece havaya uçurulmak istendi. Sabahın erken saatlerinde Yeşiller Partisi heyeti olarak, kendimizi bir beton yığınına dönüştürülmüş binanın önünde bulduk. Ovacık, Hozat, Lice, Kulp ve yakıp yıkılan köyler sanki gözlerimizin önündeydi. Manşetlerde Dersim yerine Özgür Ülke misafirdi. Etle turnakla, Aysel ve Ferhat'la kazanılan değerler adeta bir beton ve kül yığınına dönüşmüştü. Hem de ard arda.

Hiçkimse yerinde yoktu. Hiçbir servis çalışmıyordu. Geceleyin "bilinen ellerin" bomba koyduğu bina karşısında, sanki gazetenin manşeti gibi duruyordu. Ne haber atlama, ne faks, ne telefon sesi vardı. Hiçbiriniz yoktunuz. İlk işim sizi aramak oldu. Çevirdiğim ilk taksiye bindim. Taksi sürücüsü hiç de yabancı değildi. Siirtli'ydı. 6 Yıldız İstanbul'da yaşıyormuş. O da Adana'da 16 yıl yaşadıkdan sonra İstanbul'a gelmiş. Ama pişman ve şikayetçi İstanbul'dan. Kısa bir tanışmadan sonra içini döküyor:

"Bunlar bizi yok etmek istiyorlar. Sabaha kadar Özgür Ülke önünde nöbet tut-

tum. Keşke gelmeseydim buralara. Keşke bir bomba ile memleketimde ölseydim." Birden bire ses tonu değişiyor ve kendinden emin konuşuyor: "Bakın, birçokları gibi ben de artık Kürt-Türk kardeşliğine inanmıyorum. Bunlar içi boş laflar. Benim taksimden, Kürt olduğumu öğrendikten sonra kaç müşteri aşağı inmiştir. Kürt olmama tahammül bile edemiyorlar."

'91 Körfez Savaşı döneminde Batı Alman Radyosu için Diyarbakır'a giderken, yine İstanbul Kürtlerini görmüş, konuşmuş ve onlarla röportajlar yapmıştım. Siirtli taksi şöförünün bana anlattıkları, Kürtlerin çok değiştiğini gösteriyordu. Onlar artık düşüncelerinde, duygularında, özellikle de kimliklerini açığa vurmada utangaç ve çekingen değillerdi.

Ve bir binanın önünde duruyoruz. Önce kapıda iki genç arama yapıyor. İçeri girdiğimizde gazetenin bütün beyin ve yüreğinin daracık bir yere sığdırıldığına şahit oluyoruz. Gazete yöneticilerinden Ferda Çetin'e başsağlığı dilekçelerimizi iletiyoruz. Yine her zaman olduğu gibi hepsi arı gibi çalışıyorlar. Odalar insanlarla tıklım tıklım. Göz yaşları insanların gözünde kurumuş. Tek tesellileri sigara. Dumandan insanların yüzünü seçmek neredeyse olanaksızlaşıyor. Bir taraftan ölen arkadaşları! Ersin Yıldız için son görevlerini yerine getirmeye çalışırken, bir yandan da iki üç bina arasında mekik dokuyup okuyucularına sadık kalmak istiyorlar. Pes doğrusu. Bu

cesarete ve azime pes doğrusu. Bu tablo bana değerli Yılmaz Güney'in Kürtlerle ilgili söylediği bir sözü hatırlatıyor: "İnatlardır insanı ayakta tutan".

Beş yaralıyla görüşüyoruz. Yaralı ve sarı elleriyle, gelen gidenleri, acı çekmelerine rağmen selamlamaktan geri durmuyorlar. Acıların en büyüğünü bir gece önce yaşamışlar. Arkadaşlarını yitirmişler. Hüzünlüler, ama kendilerinden emin konuşuyorlar. Onları en çok da bombalama sonrası çevre sakinlerinin ve doktorların tutumları sarsmış. Yaralılardan birisi "Bizlere çevre sakinleri yardım etmedi. Bizler cayır cayır yanarken onlar seyirci kaldı. Sonra suçlu muamelesi gördük. Polis katillerin peşine düşeceğine, bizi gözaltına aldı. Ve bizi gözaltına alan polis 'oh iyi oldu size, aklınız bu sefer başınıza gelir' demekten de geri kalmadı" diye anlatırken diğer bir yaralı "ölen Ersin arkadaşımız hastanede gereken ilgiyi görmedi. Anında müdahale yapılmadı, gerekli kan bulunmadı. Bulunabilirdi" diyordu.

Ve mesajlarının adresleri de belli: "Türk devletine yardım eden bu savaşta suçludur. Ve lütfen söyleyin Almanlara, Avrupalılara, Kürtlere karşı yürütülen bu savaşa ortak olmasınlar."

O akşam İstanbul'da bir randevumuz daha var. Tunceli Kültür ve Dayanışma Derneği'ne konuk oluyoruz. Bizi çok sıcak karşılıyorlar. Duvarlar Dersimlilerin anılarıyla dolu. Seyit Rıza, Besê Ana ve daha nice Dersimliler. Pannonun önüne gelince buz kesiliyorum. Yakılan köylerin birer birer isimleri. Mercan, Yeşilyazı... ve benim doğup büyüdüğüm Işıkvuran köyü. Benim doğduğum ve çocukluğumun geçtiği köyün gerçek adı Qmera Sipî veya Harsî. O benim için hep öyle kalacak.

Dernek Başkanı Selman Yeşilgöz anlatmaya başlıyor: "Uzun yıllardır derneğimiz çalışmalarını yürütmektedir. Sizin de bildiğiniz gibi Dersim göçe en çok maruz kalan bölgelerden birisi. Bizler gelenek ve göreneklerimizden korumak ve dilimize sahip çıkmak istiyoruz. Devlet derneğimizi kapatmak için davalar açtı. Çalışmalarımızı, şimdi köy yakmalara karşı hızlandırdık. 21 kurumun temsilcileri, sanatçılar ve basın mensuplarından oluşan bir heyet Kasım ayında bölgeye gitmek için hareket etti. Bizi Olağanüstü Hal Bölge sınırından geri çevirdiler. Hatta bir daha gelmememiz için tehdit ettiler. Ama bu konudaki çabalarımız sürecektir."

Çağdaş Hukukçular Derneği İstanbul Şube Başkanı Avukat Mehmet Ali Kırdök ise 1400'ü aşkın köyün yakıldığını, boşaltıldığını tarafsız gözlemciler tarafından saptandığını belirterek, bunu insanlara yapılmış kötülük olarak gördüklerini, bireyleri, kurumları bu gidişata dur demeye çağırıldıklarını söyledi.

Dersimle ilgili yaptıkları çalışmalarını içeren bir dosyayı elimize sıkıştırıyorlar. Derli toplu hazırlanmış. Tüm ısrarlarına rağmen yemek davetlerini geri çeviriyoruz. Çünkü Ankara yolcusuyuz.

Sabahın ilk saatlerinde Almanya'nın Ankara Büyükelçisi Osterheld bizi ma-

DÜNYA TURU

BDT

Kazakistan ve Rusya liderleri Nursultan Nazarbayev ile Boris Yeltsin imzaladıkları antlaşma ile ordularını birleştirme kararı aldılar. Antlaşma, ortak komuta, eğitim ve sınır korumasını içeriyor. Antlaşmaya göre Rus askerleri Kazakistan-Çin Halk Cumhuriyeti sınırlarında görev yapabilecekler. Nazarbayev, antlaşmayı Avrupa-Asya Birliği adı altında Güney Asya'da gerçekleştirilen işbirliğine karşı Bağımsız Devletler Topluluğu'nun çalışması olarak niteliyor.

Petrol zenginliği ile güçlü bir ülke durumundaki Kazakistan'ın petrol boru hattı Çeçenistan'dan geçip Karadeniz'e bağlanıyor. Bu anlamda Kazakistan, petrol gelirleri açısından Rusya'ya tamamen bağımlı durumda. Antlaşmayı Kazakistan açısından zorunlu kılan en önemli faktörün petrol boru hattı olduğu söylenebilir. Rusya'nın bölgede yavaş yavaş belirgin bir politik güce dönüşmesi de tespit edilmesi gereken önemli bir nokta

Cezayir

1991'de İslami Selamet Cephesi'nin seçimleri kazanması fakat sonuçlarının kabul edilmemesi ve bugüne kadar 30 bin kişinin hayatını kaybettiği iç savaşla ilgili yeni gelişmeler ortaya çıktı. Avrupa Birliği üyesi ülkelerin konuyu tartışıp ortaya koydukları barış planına ABD'den de destek geldi. Avrupa Birliği üyeleri, Fransa'nın Cezayir yönetimine siyasal ve ekonomik desteğini çekmesini ve tarafların bir seçim takvimi için görüşmelere başlamalarını öneriyor. İslami Selamet Cephesi temsilcileri ilk toplantılarını gerçekleştirdiler.

Meksika

Devlet güçlerinin ülkenin güneyindeki Chiapas'da başlattıkları operasyonlardan sonra başlayan çatışmalarla birlikte yeniden görüşmelere başlayan hükümet temsilcileri ile Zapatista Ulusal Kurtuluş Ordusu temsilcileri, askerlerin bölgeden çekilmesi konusunda anlaşamadılar. Zapatista gerilla temsilcileri asker ve polis bölgeden çekilmezse ikinci tur görüşmelere katılmayacaklarını açıkladılar.

Öte yandan geçen hafta içerisinde başlayan büyük ekonomik kriz ve devalüasyon ülkedeki krizi derinleştirdi. ABD Başkanı Bill Clinton kongreden Meksika'daki Amerikan çıkarlarının korunması ve siyasal rejimin krizi atlatması için 40 milyar dolarlık yardım kararı çıkarılmasını talep etti.

Güney Afrika

Başkan Mandela ile yardımcısı De Klerk arasında başlayan tartışma, büyümeden "çözüldü". Beyaz azınlık yönetimi döneminde ırkçı davranışlarından dolayı sorumlu tutulan 3500 polis ve iki bakan ile ilgili af görüşmesinden sonra çıkan kriz Mandela ile De Klerk'ın yaptıkları ortak açıklama ile aşıldı. İrkçı beyaz azınlık yönetiminde görev yapan ve ırkçı uygulamalarından dolayı mahkeme edilen polislerin ve iki bakanın affedilmesi, Meclis'te oluşturulan komisyonun konu üzerine yapacağı çalışmaya bırakıldı.

Çeçenistan direniyor

• Sedat Cebe

11 Aralık 1994'te Çeçenya'ya yapılan Rus müdahalesi (işgali) ile tüm dünyanın dikkatleri Bosna'dan sonra bu kez Çeçenya'ya çevrildi. Gazete manşetleri ile radyo, TV kanalları Rus askerlerinin tanklar eşliğinde nasıl saldırıya geçtiklerini gözler önüne serdiler. Saldırının, Rusya'nın Afganistan'a müdahalesinden sonraki en büyük askeri saldırısı olması, Rusya içinde savaş karşıtı kamuoyunun yüzde 70'lere ulaşmasının bile müdahaleyi önleyememesi (1), ABD ile diğer batılı devletlerin bu kadar "insan hakları-demokrasi" kavramlarından bahsettikleri bir dönemde müdahaleye seyirci kalmak istemeleri, TC'nin Bona-Azerbaycan ve Çeçenistan'la ilgili kısa-uzun erimli beklenti ve politikaları, yine Türk İslamcı ve faşistlerinin gelişmeleri kendi çıkarları açısından kampanyalara dönüştürmeleri, konunun diğer önemli boyutları kabul edilebilir. Biz bu yazımızda kısaca Rus müdahalesine neden olan gelişmeleri anlatacak, sonra da TC, Rusya, Batılı güçler, İslami çevrelerle faşistlerin konuya yaklaşımlarındaki temel beklentileri açmaya çalışacağız.

Müdahaleye nasıl gelindi?

Kamuoyu Çeçenistan'la ilgili ilk bilgilenmelerine 1991 Ağustosunda Gorbacov'a yapılan başarısız askeri darbeden sonra sahip oldu diyebiliriz. Ağustos darbesinden hemen sonra Eylül 1991'de, Jükar Dudayev Çeçenya'nın bağımsızlığını ilan etti ve yapılan başkanlık seçimlerinde başkanlığı kazandı. Çeçenya'nın eski Sovyetler Birliği'nden ayrılmayı ilan eden ilk otonom cumhuriyet olması kuşkusuz dünyanın ilgisini çekerken Rusya'nın da tepkisini topladı.

Boris Yeltsin'in, Çeçenistan Cumhuriyeti'nin ayrılma talebine ilk karşılığı askeri bir operasyon oldu. Kasım 1991'de Yeltsin'in emriyle Sovyet tankları Çeçenistan'a girdi. Ancak karşılaştıkları kitlesel direnmeler operasyonu başarısızlığa uğrattı. Operasyonun ardından askeri ve ekonomik baskılar devam etti. Yeltsin'in amacı Dadayev'i yıpratmak, onun yerine Rusya Federasyonu ile işbirliği içinde olacak bir başkasını koyabilmektir. 1991'lerden sonra Rusya'nın diğer cumhuriyetlere uyguladığı ekonomik, siyasi ve askeri baskılarla 20 cumhuriyeti -bu arada Çeçenistan'ın- bir arada tutabilmesi başarı olarak kabul edilebilir. Ancak bu birlik gönlü bir birlikten çok, değişik baskıların (ekonomik-siyasi-askeri) cumhuriyetlerin birbirleriyle olan problemlerinden ve cumhuriyetlerin diğer cumhuriyetlere karşı güçlü olmak istemelerinden dolayı oluştuğundaki bir birliktir. Halkların gönlü birliğine dayanmıyordu. Ve nihayet 1994 Aralık ayında Rusya'nın Çeçenistan'ın ayrılık taleplerine karşı tepkisi ikinci bir askeri müdahaleydi. Bu çok kapsamlı müdahalenin, Rusya açısından gerekçeleri ise, Çeçenya'daki Rus azınlığı korumak, Çeçenya'da demokrasiyi yeniden inşa etmek (!) gibi her yerde duyduğumuz, bildiğimiz gerekçelerdi.

ABD-Rusya ve Batılı güçlerin yaklaşımı

Ruslar, Çeçenistan müdahalesini bir anayasal hak olarak gördüklerini söylemekte, Çeçenistan'ın Rusya Federasyonu'nun toprak bütünlüğünü tehdit ettiğini gerekçe göstererek müdahalenin meşru olduğunu ve iç bir mesele olduğunu iddia etmekte. Aslında kısa vadede Ruslar'ın gösterdikleri gerekçeler kendileri açısından önemli olsa da asıl gerekçeleri Çeçenya'nın bağımsızlık talebinin uzun vadede yolaçacağı gelişmelerdir. Çeçenya'nın bağımsızlık talebinin Rusya Federasyonu'nun geleceğini tehdit etmesi, Kafkaslar'da ayrılma eğilimlerini güçlendirmesi, Çeçenistan'ın zengin petrol

Kürt ulusal demokratik güçleri, sosyalistleri, Türk sosyalistleri; Azerbaycan, Bosna, Çeçenistan meseleleriyle gelişen Türk milliyetçiliği ve şövenizmine karşı gerek Çeçenya'da gerekse Bosna ve diğer yerlerde UKTH'yi temel alan anti şöven bir pratik içinde olmalı; Çeçenya'da egemen Rus şövenizmine karşı Çeçen halkının kendi istem ve iradeleriyle aldıkları ulusal bağımsızlık kararıyla dayanışma içinde bulunmalıdır.

yataklarına sahip olması ve Rusya'nın Kafkasya'daki konumuna zarar verici olması müdahalenin belirleyici nedenleri olarak düşünülebilir.

Rusya müdahalesi gerçekleştiğinde ABD ve batılı müttefiklerinden belirli bir tepkinin gelmemesi, bundan kaçınmaları üzerinde düşünmek gerekir. Parlamentoyu topa tutan -içerde demokratik güçlere devlet terörü uygulayan- halkları birbirine karşı kullanma pratikleri sergileyen, son olarak da Çeçenistan'a saldırının baş mimarı Yeltsin'le ittifakını sürdürmek isteyen ABD ve Batının bu tutumuna temel oluşturan gerekçeler şöyle sıralanabilir:

- Çeçenistan'a Rus müdahalesini ABD ve Batı kısa süreli ve başarılı olabilecek bir operasyon olarak gördü. ABD ve batılı güçler popülaritesi azalan Yeltsin'in yerine alternatif olabilecek birini kısa dönemde görmemektedirler. Bu nedenle Yeltsin'le çatışmayı göze alamamaktadırlar.

- ABD ve müttefikleri Sovyetlerin dağılmasından sonra bölgede ve Balkanlar'da eski yapıdan uzaklaşmayı, kapitalist dünya ile bütünleşmeyi hedefleyen ülkelerle ittifak içinde olmayı stratejik bir önemde görmüşlerdir.

Bu nedenle dün Gorbacov'la bugün Yeltsin ile ilişkilerini temel almışlardır. Temel eğilim bu olunca kendi aleyhine olan, prestijine zarar veren gelişmelerde bile sessiz kalmayı yeğlemektedirler.

Rusya açısından bakıldığında ise, kendi içinde halkların iradelerini temel alan anti-şövenist iradelerin hareketlerin dikkate değer bir güç olmaması, halkın egemen Rus şövenizminin tarihsel mirasının izlerini taşıması ve milliyetçiliğin popüler olması Yeltsin'in işini kolaylaştıran faktörlerdir. Rusya'da Yeltsin muhaliflerinin Çeçenistan müdahalesine karşı çıkışı, Yeltsin'le olan iktidar mücadelesinde onu güçten düşürme manevralarıdır.

1917'den sonra, UKTH'nin pratik sonuçları ile ulusların birbirlerini boğazlamalarının tarihsel nedenleri üzerine düşünüp, pratik öneriler yapabilecek sosyalist bir hareket görülmediği gibi mevcut partiler yelpazesinin egemen ulus şövenizminin etkileriyle ulusal sorunlara -bu arada Çeçenistan'a- baktıkları söylenebilir. İşte bu koşullar içinde Yeltsin, Sovyetlerin dağılmasıyla Rusya'yı hızla kapitalizme entegre etme uğraşı içindedir. Ancak bunu gerçekleştirirken, Rusya'nın süper konumunu yeniden oluşturma uğraşı içindedir. Bu, ancak Rusya Federasyonu'nun konumunu güçlendirmesi ile mümkündür. Ancak bunu sağlaması oldukça zordur. Zira Kafkaslar'da müslüman cumhuriyetlerdeki ayrılık eğilimleri, bölgedeki İran-Türkiye gibi ülkelerin bölgeye yönelik ideolojik girişimleri Yeltsin'in işini güçleştiren faktörlerdir. Rusya Federasyonu içindeki egemenliğin Rusya tarafından sürdürülmek istenmesine karşı halkların bağımsızlık duygusunun güçlü olması, Rusya'nın şimdi ve ileride karşılaşacağı güçlüklerin bir hayli fazla olacağını gösteriyor.

TC'nin beklenti ve hesapları

TC'nin Çeçenya'ya müdahaleye ilk tepkisi Demirel'den geldi. Demirel "Çeçenya Rusya'nın kendi iç meselesidir" dedi. Devletin resmi söylemi böyle olsa da, gerek

devletin Kafkaslar'a, Bosna'ya, Ortadoğu'ya bakışı, genel pratik eğilimleri ve emelleri dikkate alındığında Demirel'in söylediği gibi değildir. Aslında TC'nin genel yönelimleri, emelleri; Osmanlı-Osmanlı'nın son dönemleri olan İttihat ve Terakki ile "cumhuriyet" diye adlandırılan son döneminde bir uyum göstermektedir. TC'nin Turancılığın yaşatılmasında teorik ve pratik olarak güçlü istekleri olduğu hep görülmektedir. Bu sadece iktidar olan partilerin istem ve düşleri değil, mevcut düzen partilerinin mutabakat sağladıkları bir ütopya'dır. Her ne kadar Kemalistlerin "barışçı bir dış politika" istemlerinden bahsedilse de, gerek Kürdistan'da işgalci konumuyla gerekse de bölge devletlerine karşı yayılmacı eğilimleriyle, son olarak da Bosna-Azerbaycan, Çeçenistan politikaları dikkate alındığında iyi görülecektir. Esasen TC için bu düşlerin gerçek olmaması, temelde bir güç sorunudur. Bu, ekonomik, askeri ve politik güçsüzlüktür. Bu güçsüzlükler TC yönetenlerinin bölgeye yönelik istemlerinin elini kolunu bağlamakta, pratikte işsiz kılmaktadır.

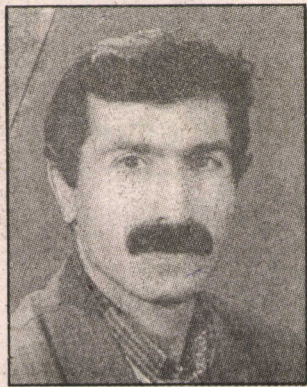
Bu nedenle geriye sadece ideolojik olarak yayılma isteği, kalmaktadır. Dışarıda ideolojik olarak güçlü olma isteği, Bosna, Azerbaycan son olarak da Çeçenistan meselesi ile ilgili olarak gözler önündedir.

Bosna ve Çeçenistan ile ilgili olarak, Bosna Dışişleri Bakanı'nın Türk devletinin eğilimleri konusunda açıklaması ilginçtir. "Türkiye'nin Bosna ve Çeçenistan'da kazanması ileriye yönelik beklentilerinin temel taşlarıdır" Gerçekten de TC, Bosna ve Çeçenistan'da en azından ideolojik olarak kazanıma önem veriyor. Bunun ilerde bu bölgelerde TC politikalarının güçlenmesi anlamına geleceğini düşünüyorlar.

Diğer bir önemli nokta da, Türk-İslami çevreler ve faşistlerin Çeçenistan ve Bosna meselelerini kampanyaya dönüştürerek, Kürt meselesini perdelemek, gündemden uzaklaştırmak ayrıca örgütlenmelerinde bu problemleri temel almak istemeleridir. İslami hareket başka ülkelerde bağımsızlık ve ümmet anlayışını yerine göre birini öne çıkararak dengelerken, konu Kürtlerin ulusal demokratik taleplerine gelince, ümmetçi kesiliyorlar. Çeçenistan'ın, Bosna'nın, Azerbaycan'ın devletleşmelerini destekleyen, pratik kampanyalara dönüştüren İslami hareket, Kürtlerin ulusal demokratik taleplerine karşı "hepimiz müslümanız-din kardeşiyiz!" diyerek iki yüzlü bir politika ile ilgisiz kalıyor, hatta reddediyor.

Kürt ulusal demokratik güçleri, sosyalistleri, Türk sosyalistleri; Azerbaycan, Bosna, Çeçenistan meseleleriyle gelişen Türk milliyetçiliği ve şövenizmine karşı gerek Çeçenya'da gerekse Bosna ve diğer yerlerde UKTH'yi temel alan anti şöven bir pratik içinde olmalı; Çeçenya'da egemen Rus şövenizmine karşı Çeçen halkının kendi istem ve iradeleriyle aldıkları ulusal bağımsızlık istemleriyle dayanışma içinde bulunmalıdır.

Öte yandan batılı emperyalist güçler ile Rusya ve TC'nin, çıkarlarıyla bağlantılı olarak iki yüzlüce kullandıkları "insan hakları, demokrasi, UKTH" gibi kavramlar doğru içerikleriyle sosyalistler tarafından savunulmalıdır.

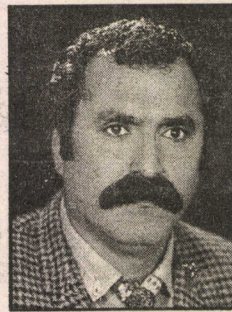
Can fidayê gel, şehîdê welat
Pirozdikin em, salvegera te bişewat
Can fedayê kar û xebat
Hem şehîdê jîna welat
Gora te baxê buhişt
Heval û hogir tim tèn tênişt

Hatip Kapçak

(Xebat)

Şehîdê nemir, endamê Komîta Navendî ya
RNK-KUK, tım dı bîra me de ye

Hevalên wî yên Izmirê

Gözaltında gördüğü yoğun işkence
sonucu aramızdan ayrılan

Değerli yurtsever

Hasan Şimdi

1954-1994

Kürt halkının özgürlük mücadelesinde yaşayacak

Ailesi adına Vedat AYDIN

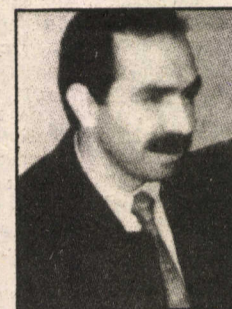
Mezarını derin kaz sömürgeci!
Kürdistan çok öfkeli
dağlar, ormanlar, kuşlar, insanlar
rüzgar ektin
fırtına biçeceksin

1956- 11. 01. 1977

Ahmet Söken

Erzurum'da faşistlerce katledilişinin
18. yılında saygıyla anıyoruz.

HADEP MYK üyesi Siracettin Kırıcı

Yüreğimizde
rüzgarların kopardığı
kayalar kadar yalçın
izleri kaldı bakışlarının

1955-12. 11. 1994

Özgürlük ve bağımsızlık
mücadelemizin yılmaz neferi

Şehmuz Yayıştıran

mücadelemizde yaşayacak

Medya Güneşi Çalışanları

Mamosteyê Hêja; **Sebrî**

Tu di hêlîna dilê me de, bi hestê
netewî veşartî. Tirs di tore û adetên
me de tuneye. Divê zanibin bikujên
xwîn mij, armancên te ji bo wan
têdikoşî; kîna me tûj dibe pê.
Xeyalên te yên ji bo Kurdistanê
serbixwe û azad helbet, wê rojekê
pêk bê.

1950-2. 12. 1994

Hevalên wî: Kasim Ergun, Tahîr Ergun, İrfan Bozyil, Ayhan Baltaş, M. Emîn Baltaş, İsmail Ergun, Muhyettîn Turky, Mecît Hezer, M. Alî Akin, A. Selam Barutçu, Şereffettîn Baran, Azîz Özdemîr, Ayhan Gungor, Cuma Tanrikulu, Mecît Kumet, Musa Yuksel, Turgay Baltaş, Şefîk Oncu, Vildan Tanrikulu, Mehmet Alp, Osman Aytar, Hekîm Daş.

Kemal Uzun

Halkımızın bağımsızlık,
demokrasi, sosyalizm
mücadelesinde Siverek'te
şehit düştü.

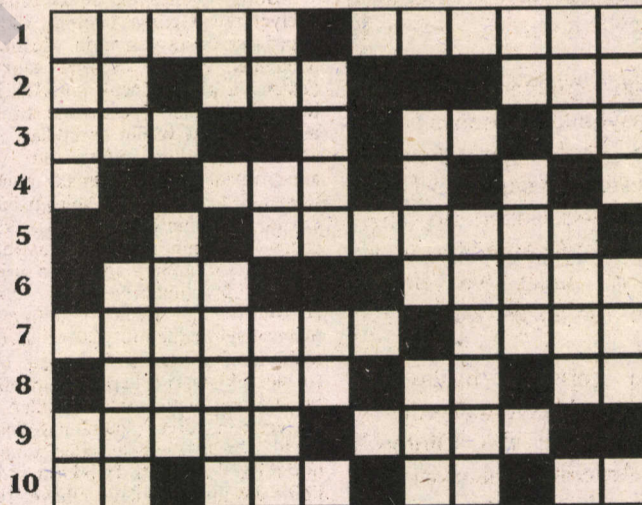
1961-

Anısı mücadelemizde yaşayacak

Mücadele arkadaşları adına Rojen Gernas

Xaçepîrs

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Serejêr

1-a) Bi zaravayê Dimilî êzing, li hinek ciyan jê re "İzim" ji têt gotin b) Talaz, babelîsk û firotine bi wê pêk têt. 2-a) Axaftina telefonê (berepaş). b) Teverger, hereket, di maneya "uzuv" de jî têt bi karanîn. 3-a) Çuwalê mezin, bi taybetî di kişandinê de bi kartînin. 4-a) Agir, b) Bê pere. 5-a) Di axaftinê de menfî, b) Ciyê ku têt de genim dihêrin, c) Xwarinek ku ji genim (dan) çê dibe. 6-a) Di şûna erê de têt gotin. b) Di Fîzîgê de qanûnek. 8-a) Xwediyê

Çeperast:

1-a) Hesret, b) Li hinek ciyan ji çakûç re dibêjin. 2-a) Dîn, mezheb, b) Li ser milê hemala ye (berepaş), b) Hejmarek (berepaş). 3-a) Li hinek ciyan ji dewarên du şalî re dibêjin. Lê bi taybetî re dibêjin. 4-a) Kesê ku nikane bi axife, bê ziman. 5-a) Di serhildana 1925'an de serokatiya serhildanê kir, lê pê re ew û 47 hevalên wî di 4'ê filona 1925'an de bi destê mêtîgehkarên Tirk ve bi awakî hovîti li Diyarbakirê hat kuştin. 6-a) Li hinek ciyan jê re

"heb" jî dibêjin, her wekî hebek tîrî, hebek genim. b) Gava ku mirov serma digre pê dikeve. 7-A) Dîroknasê Yûnanî yê bi nav û deng ku di pirtûka xwe de bi her awayî qala Kurdan jî dike. b) Kesê jîr, alim 8-a) Bi zaravayê Soranî "lê, feqet". b) Di Kurdî de pêşpirtika pîrsê û her weha di maneya "gelo, qey" de jî têt bikaranîn, c) Jan, acizî, elem. 9-a) Bûyerek xuzayî, b) Bi zaravayê Dimilî ji kesên dîn re têt gotin 10-a) Tewirek nexweşiyê "sitma" (berepaş), b) Rengek, c) Muyê wecê mirovan, d) Kesê bê av mayî.

Tewratê, b) Beg, axa. 9-Ne buhayî, dijîtiya buhayîyê. 10-a) Gava ku bender li ba dibê genim di cî de dimîne ew diçe (berepaş), b) Di Quranê de sûreya jinan. 11-a) Bi zimanê Latîni nû, b) Cihan, gerdûn. 12-a) Qertel, b) Paytextê Sûriyê (berepaş)

Bersîva jîmara buhurî

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	X	U	N	A	V	I	D	I	L	A	N	
2	E	M		E		S	O	R	A	N		
3	R	I	Ş	K	A		N	I	K			
4	A	D	A	R	L	O	R	I	N	I		
5	T	P	A	R	I	Ş		S				
6	Q	O	I	S	E	K	I	R	O			
7	T	K	B	K	I	L	O					
8	A	X	D	I	J	Ş	U	R	J			
9	V	Ş	Ü	J	I	N	T	T	A			
10	T	Ê	R	N	A	V	G	U	R			

